

VATT-KESKUSTELUALOITTEITA
VATT DISCUSSION PAPERS

431

SOVITELTU
TYÖTTÖMYYS-
ETUUS:
KOHDENTUMINEN
JA TOIMEENTULO

Anita Haataja
Ossi Korkeamäki

ISBN 978-951-561-741-5 (nid.)

ISBN 978-951-561-742-2 (PDF)

ISSN 0788-5016 (nid.)

ISSN 1795-3359 (PDF)

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Government Institute for Economic Research

Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Email: etunimi.sukunimi@vatt.fi

Oy Nord Print Ab

Helsinki, marraskuu 2007

HAATAJA, ANITA, KORKEAMÄKI, OSSI: SOVITELTU TYÖTTÖMYYSETUUS: KOHDENTUMINEN JA TOIMEENTULO, Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 2007, (C, ISSN 0788-5016 (nid.), ISSN 1795-3359 (PDF), No 431). ISBN 978-951-561-741-5 (nid.), ISBN 978-951-561-742-2 (PDF).

Tiivistelmä: Soviteltujen työttömyysetuuksien tarkoituksena on parantaa toimeentuloa osittaisen työllistymisen aikana. Raportissa selvitettiin ensin keitä osittain työllistyneet - osittain työttömät ovat, minkä työttömyysetuuslajien piiriin he kuuluvat ja mikä heidän toimeentulonsa on verrattuna muihin työttömiin, työllisiin ja omaehtoisesti työaikaansa lyhentäneisiin. Tutkimus perustuu vuoden 2004 työvoimatutkimuksen aineistoon, johon on liitetty tuloja ja soviteltuja työttömyysetuuksia koskevat tiedot. Kävi ilmi, että työvoimatutkimuksesta tutut käsitteet, kuten alityöllisyys ja vastentahtoinen osa-aikatyö osuvat suhteellisen hyvin yhteen osittaisen työttömyyden kanssa, mutta heikommin satunnaisten työsuhteiden osalta. Osittainen työllistyminen paransi työttömien henkilökohtaista asemaa kokonaan työttömiin verrattuna, mutta perhetasolla tulokset eivät olleet mm. työttömyyslajien erilaisen kohdentumisen takia, yhtä selvät. Raportin toisena tavoitteena oli arvioida pitkäkestoisen kokoaikaisen ja osittaisen työttömyyden laajuutta koko väestössä eri taustatekijöiden suhteen. Tässä on käytetty FLEED -aineiston henkilöpaneelia vuosina 2000–2004, johon on myös yhdistetty soviteltuja työttömyyspäivärahoja koskevat tiedot. Vaikka sovitellun työttömyysetuuden maksulla ei ollut tutkimusajankohtana takarajaa, oli pitkäaikaistyöttömyys huomattavasti harvinaisempaa osittaisena kuin kokoaikaisena. Osittainen työttömyys oli yleisempää naisilla kuin miehillä, kun taas muu pitkäaikaistyöttömyys kohdentui yleisemmin miehille.

Asiasanat: osittainen työttömyys, työttömyysturva, soviteltu työttömyysetuus, osa-aikatyö, määräaikaiset työsuhteet, toimeentulo

Abstract: The aim of the adjusted unemployment benefit is to improve the economic well-being of partially employed persons looking for full-time employment. This report addresses the questions who partially unemployed-partially employed are, what is the coverage of different adjusted benefit schemes among them and how their economic well-being compares with the groups of i) fully unemployed, ii) fully employed, and iii) voluntarily part-time employed persons. This part of the study is based on the Finnish Labour Force Survey (LSF) 2004 supplemented with register data on income and tax records and adjusted unemployment benefits. This additional information made it also possible to compare the incidence of under-unemployment and involuntary part-time work from the LFS with the incidence of partial unemployment and involuntary temporary work in unemployment benefit data. The co-incidence of under-employment and partial unemployment were found to be rather high but involuntary part-time work in the LFS and involuntary temporary work in register data were more loosely related. In the study we also describe and compare the occurrence of long-term unemployment and partial long-term unemployment in the Finnish population. This part of the study is based on the Finnish Linked Employer-Employee Data over the years 2000–2004, also combined with extra information on adjusted unemployment benefits.

Key words: partial unemployment, unemployment benefit, adjusted unemployment benefit, part-time employment, temporary work-contracts

Esipuhe

Sovitellusta työttömyysetuutta koskevan tutkimushankkeen taustalla on sosiaali- ja terveysministeriön selvitystarve, joka liittyi soviteltujen työttömyysetuuksien enimmäiskeston soveltamisen lykkäämiseen vuoden 2007 loppuun asti. Hankkeen tavoitteena oli myös lisätä tietoa sovitelluista työttömyysetuuksista, etuuksien saajien toimeentulosta sekä sovitellun työttömyysturvan merkityksestä työmarkkinoille. Tutkimushanke on toteutettu Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa (VATT). Koko tutkimushankkeen keskeiset tulokset on julkaistu yhteenvetoraportissa *Soviteltu työttömyysetuus: kohdentuminen, toimeentulo ja vaikutus työllistymiseen. Tiivistelmä tutkimushankkeen tuloksista* (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:40, pdf-versio on saatavana www.stm.fi/julkaisuja). Tutkimuksen rahoittamiseen on käytetty sosiaali- ja terveysministeriön Veto-ohjelman sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrärahoja. Varsinaiset tutkimusraportit julkaistaan Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa (VATT) Keskustelualoitteita -sarjassa.

Tässä raportissa päähuomion kohteena ovat soviteltuja työttömyysetuuksia saavien määrä sekä kysymykset siitä, miten sovitellut työttömyysetuudet kohdentuvat ja mikä on osittain työttömien toimeentulo. Tutkimus pohjautuu pääosin työvoimatutkimuksen tulotiedoilla täydennettyyn aineistoon. Tutkimuksen näistä osista vastaa erikoistutkija, VTT Anita Haataja. Haataja siirtyi tutkimuksen kuluessa Kelaan, jossa tutkimus on viimeistelty. Pitkään kokonaan ja osittain työttöminä olleita on vertailtu koko väestön tasolla FLEED-henkilöpaneelin avulla. Analyysit on tehnyt tutkija Ossi Korkeamäki.

Sisällys

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tavoite	1
1.2 Työvoimatutkimus 2004 tutkimusaineistona	3
1.2.1 Työvoimatutkimus ja tulotiedot: poikkileikkausanalyysi	3
1.2.2 Aineiston edustavuus rekisteritietoihin verrattuna	4
1.2.3 Haastattelu- ja etuustietojen kohdentumisesta	7
1.3 FLEED-aineisto	11
2. Soviteltujen työttömyysetuuksien saajat vuonna 2004	12
2.1 Etuuslajit sekä ikä- ja perherakenne	12
2.2 Työttömyyden kesto vuoden aikana	17
3. Epätyypilliset työsuhteet ja osittainen työttömyys 1990-luvulta 2000-luvulle	21
3.1 Osa-aikatyö ja määräaikaiset työsuhteet työvoimatutkimuksissa	21
3.2 Soviteltujen päivärahojen ja työmarkkinatuen saajamäärä	25
3.3 Yli kolme vuotta soviteltujen päivärahojen saaneet	26
4. Osittainen työllisyys ja tulot	30
4.1 Osittaisen työttömyyden aikainen tulo	30
4.2 Henkilökohtaiset vuosi- ja kuukausitulot	32
4.2.1 Työsuhteen laatu ja palkkataso	32
4.2.2 Osittainen työllisyys ja vuositulot	37
4.2.3 Tuloerot ja pienituloisuus	40
4.3 Vuositulot ja toimeentulo perhetasolla	44
4.3.1 Vapaaehtoinen ja vastentahtoinen työajan lyhentäminen	44
4.3.2 Tulokäsitteet	45
4.3.3 Osittain työllisten tulot	45
5. Pitkään työttömänä olleet väestötasolla vuosina 2000–2004	52
5.1 Soviteltujen jaksojen yleisyys	52
5.2 Yli 500 päivää työttömänä olleet koko väestöön verrattuna – perhetausta ja muut demografiset tekijät	53
5.3 Soviteltujen jaksojen jakautuminen pitkään työttömänä olleiden joukossa ja eräitä muita taustatietoja	54

6. Yhteenveto	57
Lähteet	64
Liite 1. Osittaisen työllistymisen ja sovitellun työttömyysetuuden jakautuminen eräiden taustatekijöiden suhteen	66
1.1 Toimialat	66
1.2 Sektorit	69
1.3 Työpaikan koko	70
1.4 Suuralue	72
1.5 Ikä	74
1.6 Koulutustaso	77
1.7 Sosioekonominen asema ja ammatti	79
1.8 Tiivistelmä	82
Liite 2. Pitkään työttömänä olleiden vertailu koko väestöön	85

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimushankkeen ”Sovitellun työttömyysetuuden merkitys työn kysyntään ja tarjontaan” yhtenä tavoitteena oli selvittää, keitä sovitellun päivärahan saajat ovat, millä sektoreilla he työllistyvät sekä mistä tulolähteistä ja minkä tasoiseksi heidän toimeentulonsa muodostuu. Tavoitteena oli myös verrata, miten sovitellun ansiopäivärahan saajien asema poikkeaa sovitellun peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien asemasta. Tämän raportin tarkoituksena on selvittää juuri näitä kysymyksiä. Raportti täydentää hankkeen toista osaraporttia (Haataja 2007), joka taustoittaa osittaista työttömyyttä ja sovitellun päivärahan toimintaperiaatetta¹.

Osittain työlliset voivat olla oikeutettuja soviteltuun työttömyysetuuteen, jos heidän työaikaansa on lyhennetty työnantajan toimesta vastoin työntekijän tahtoa. Sovitellun työttömyysetuuden saajat voivat olla myös kokoaikatyön ja pysyvän työsuhteen hakijoita, jotka ovat ottaneet vastaan sellaisen puutteessa vain osittain työllistävän osa-aikatyön tai lyhyen keikkatyön. Soviteltuun työttömyysetuuteen voivat olla oikeutettuja myös henkilöt, jotka saavat sivutuloa yrittäjyydestä tai työllisenä ollessa pidetystä sivutoimesta. Soviteltujen päivärahojen saajat ovat määritelmällisesti lähinnä alityöllisiä. He ovat osittain työllistyneitä, osittain työttömiä, jotka hakevat jatkuvaa kokoaikatyötä.

Jos osa-aikatyötä ja lyhyitä työsuhteita tehdään omasta halusta, ei kysymys ole osittaisesta työttömyydestä. Syynä voi olla koulunkäynti ja opiskelu, pienet lapset tai osittainen eläkkeelle siirtyminen – tai halu enempään vapaa-aikaan, kun toimeentulo on turvattu muulla tavalla kuin omalla ansiotyöllä. Tällöin lyhyen työajan ja pienen palkan tarjoavat työsuhteet tuovat lisätuloa häiritsemättä pääasiallista toimintaa. Työajan vapaaehtoista lyhentämistä kompensoidaan tietyissä elinvaiheissa tulonsiirroin (Haataja 2007). Työajan lyhentämismahdollisuudet eivät kuitenkaan ole työntekijän subjektiivisia oikeuksia vaan niistä on sovittava työnantajan kanssa.

Rajanveto vapaaehtoisen ja vastentahtoisen, ei-toivotun osittaisen työn välillä ei aina ole yksiselitteistä. Jos toimeentulo osa-aikatyön palkasta ja työttömyysetuudesta muodostuu riittäväksi tai jopa lähelle kokoaikatyöstä saatavaa palkkaa, voi kiinnostus kokoaikatyöhön hakeutumiseksi vähetä. Tällöin soviteltu työttömyysetuus ei enää kannusta pidemmän työajan tarjoavan työn hakuun, vaan toimii vähemmän työpanoksen palkkatukena.

Työnantajat tarjoavat osa-aikatyötä tai määräaikaisia työsuhteita monesta erisyystä. Teollisuudessa ja palvelualoilla määräaikaisia työsuhteita käytetään työ-

¹ Soviteltu työttömyysetuus: taustaa ja nykytilanne. (Haataja 2007).

voimapuskureina, joilla pyritään sopeutumaan kysynnän vaihteluihin. Pysyväisluonteisten töiden organisoimista projektiluonteiseksi määräaikaistyösuhteiksi käytetään yksityisen sektorin lisäksi myös valtiolla ja korkeakouluissa. Lyhyitä keikkatöitä tarjotaan niin yksityisillä palvelualoilla kuin kuntasektorin hoivaaloillakin. Määräaikaiset suhteet voivat jatkua ketjutettuna työsuhteesta seuraavaan ilman työttömyysjaksojakin, mutta ne voivat myös jakaa ajan pitkähköihin työllisyys- ja työttömyysjaksoihin. (Palanko-Laaka 2005; Lehto ym. 2005; Kauhanen 2002.) Osa-aikatyötä yksityisellä palvelusektorilla selvittäneen tutkimuksen mukaan vähittäiskaupassa osa-aikatyöpaikkojen tarve syntyy useimmin pitkien aukiolojen johdosta, hotelli- ja ravintola alalla sesonkiaikoihin liittyvistä syistä ja kiinteistöalalla asiakkaiden tarpeista. Osa-aikatöiden tarjoaminen on yleistä myös kustannus- ja tuottavuussyistä. (Kauhanen 2003; Laukkanen 2003.) Jos osittaista työllistymistä tuetaan sovitellulla työttömyyspäivärahalla, voi myös työnantaja hyötyä etuudesta palkkatukena. Tämä heikentää työnantajan kannustimia järjestää kokoaikatyötä.

Tämän selvityksen kiinnostuksen kohteena ovat soviteltujen työttömyysetuuksien saajat ja etuuksien saajien toimeentulo. Pääasiallisena tutkimusaineistona on tilastokeskuksen vuoden 2004 työvoimatutkimus, johon on liitetty otoshenkilöiden ja heidän puolisoidensa tulot sekä rekisteripohjaisia perheasemaa kuvaavia tietoja. Lisäksi tutkimusaineistoon on liitetty soviteltua päivärahaa ja työttömyysetuuksia koskevat tiedot. Niiden avulla voidaan arvioida osittain työllistyneiden tuloja työllistymisen aikana.

Tutkimushankkeen käytettävissä oli myös Tilastokeskuksessa rekisteripohjainen henkilöpaneeli, ns. FLEED-aineisto. Tästä aineistosta tehtyä otosta käytettiin selvittämään sovittelujaksojen vaikutusta työllistymiseen (ks. Haataja, Korkeamäki ja Kyyrä 2007). Koska kiinnostusta on ollut myös soviteltujen työttömyysetuuksien pitkäaikaisen käytön selvittämiseen, tuotettiin tähän raporttiin tietoa kokonaan ja osittain pitkäaikaistyöttömänä olleista FLEED-aineiston avulla myös koko väestön tasolla.

Raportin sisältö on seuraava. Tutkimusaineistot, käsitteet sekä sovitellun päivärahan saajien ja epätyypillisten työsuhteiden kohtaanto esitellään lähemmin johdanto-osan seuraavassa jaksossa. Luvussa 2 tarkastellaan soviteltuja työttömyysetuuksia saavien etuuslajeja sekä taustatekijöitä, kuten ikä- ja perheaseman rakennetta.

Luvun 3 tarkoituksena on keskustella määräaikaisten ja osa-aikaisten eli ns. epätyypillisten työsuhteiden määrästä ja laadusta pidemmällä aikavälillä. Osa epätyypillisiin työsuhteisiin työllistyneistä on pysyvän tai kokoaikaisen työsuhteen puuttumisen johdosta oikeutettu soviteltuun työttömyysetuuteen. Sovitelluista etuuksista on saatavana varsin vähän julkaistua tilastoa, joten luvussa käsitellään myös sovitellun päivärahan saajamääriä pidemmällä aikavälillä. Pitkään, yli 36

kuukautta soviteltuja päivärahoja saaneiden määriä käsitellään tässä luvussa viimeisimpien rekisteritietojen pohjalta, muuta pitkäaikaistyöttömyyttä luvussa 5.

Luvussa 4 tarkastellaan ensin soviteltuja työttömyysetuuksia saaneiden tuloja osittaisen työllistymisen aikana. Empiiriset jakauma- ja tulotasotiedot taustoittavat myös esimerkkilaskelmia hankkeen tausta- ja yhteenvetoraporteissa (Haataja, Korkeamäki ja Kyyrä 2007; Haataja 2007). Tämän jälkeen siirrytään vuosituloihin. Vertailun kohteena ovat osittain työllistyneiden henkilökohtaiset ja perhekohtaiset tulot suhteessa täysin työllisiin ja täysin työttömiin, sekä eräisiin epätyypillisten työsuhteiden ryhmiin. Kolmantena vertailuryhmänä ovat työlliset, jotka ovat osa-aikatyössä – ainakin periaatteessa – omasta halustaan tai pidemmän jakson kokoaikaisesti pois työstä. Tähän ryhmään rajattiin etuustietojen perusteella osa-aikaeläkkeellä olevat sekä osittaisen hoitorahan ja kotihoidon tuen saajat. Raportin liitteessä 1 on erillinen yhteenveto kaikkien epätyypillisiä työsuhteita ja vastentahtoisia työsuhteita tekevien jakautumista toimialoittain, sektoreittain, alueittain sekä henkilökohtaisten ominaisuuksien, kuten ikä ja koulutustaso, mukaan suhteessa kaikkiin työllisiin.

Lopuksi luvussa 5 tarkastellaan pitkään työttömänä olleiden määriä ja taustaominaisuuksien eroja koko väestöön verrattuna. Tarkasteluajanjakso kattaa vuodet 2000–2004.

1.2 Työvoimatutkimus 2004 tutkimusaineistona

1.2.1 Työvoimatutkimus ja tulotiedot: poikkileikkausanalyysi

Tutkimusaineistona on vuoden 2004 työvoimatutkimuksen asiakaspalvelutiedosto, joka on täydennetty otoshenkilöiden ja näiden puolisoitten tulotiedoilla. Työvoimatutkimus on työikäiseen, 15–74-vuotiaaseen väestöön kohdistuva otostutkimus. Tietojen keruussa on vuodesta 2000 lähtien noudatettu ns. jatkuvan tutkimusviikon tietojen keruumenetelmää eli tutkimuksen haastattelut jakautuvat vuoden jokaiselle viikolle. Työvoimatutkimuksen otoskoko oli vuonna 2004 runsaat 120 000 henkeä. Otos edustaa runsasta 3,9 miljoonaa henkilöä. Työvoimatutkimuksen haastattelut toteutetaan rotatoivalla menetelmällä. Jokainen otosjoukkoon valittu henkilö on mukana tutkimuksessa 15 kuukautta, jona aikana haastatteluja on kaikkiaan viisi kertaa. Yhden vuoden aikana noin puolet haastattellaan vain kerran ja puolet kaksi kertaa. Pienelle osalle haastateltu kohdentuu kolme kertaa. Vuositason aineistossa jokainen haastattelu edustaa kuitenkin eri tapausta. (Työvoimatilasto 2005, 28–31). Työmarkkina-asema saattaa otoshenkilöillä vuoden aikana vaihtua, mutta vuositason tulotiedot pysyvät samoina.

Tulotietoja ovat kaikki veronalaiset tulot ja erät verottomat tulonsiirrot, kuten asumis- ja toimeentulotuki ja lapsilisät. Tulojen summaukset on saatu valmiina Tilastokeskuksen tulonjaon kokonaisaineistosta. Henkilökohtaiset nettotulot ja perhekohtaisesti käytettävissä olevat tulot on laskettu vähentämällä bruttotuloista

verot ja sosiaalivakuutusmaksut. Työttömyysturvan osalta tulotietoja täydentävät Kelan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki sekä Vakuutusvalvontaviraston ansiosidonnainen päiväraha. Molemmat työttömyysetuudet on eritelty täysiin ja soviteltuihin päivärahopäiviin².

Koska tulotiedot ovat vuositason tietoja, eivät työttömyysetuuksien olemassaolo ja henkilön asema haastatteluhetkellä välttämättä osu kohdalleen. Osa henkilöistä saattaa haastatteluhetkellä olla työmarkkina-asemassa, jossa hänen voisi olettaa kuuluvan sovitellun työttömyysetuuden piiriin, mutta henkilö ei välttämättä ole saanut koko vuoden aikana ko. etuutta. Tällainen tilanne voi syntyä lyhyiden työmarkkinasiirtymien johdosta (toiminta haastatteluviikon aikana) tai henkilö ei muista syistä johtuen kuulu etuuksien piiriin. Vastaavasti työttömyysetuuksia kohdentuu myös niille henkilöille, jotka haastatteluhetkellä ovat kokoaikatyössä, mutta he ovat olleet sitä ennen tai sen jälkeen työttömänä.

1.2.2 Aineiston edustavuus rekisteritietoihin verrattuna

Tilastoanalyysin pääasiallisena kohderyhmänä ovat vuoden aikana ainakin kerran soviteltuja työttömyysetuuksia saaneet henkilöt. Otoshenkilöille liitetyt etuustiedot edustavat tasoltaan varsin hyvin perusjoukkoa eli Vakuutusvalvontarekisterin ja Kelan tilastojen mukaisia etuuksien saajamääriä (taulukot 1 ja 2). Soviteltua päivärahaa sai työvoimatutkimuksen otoksessa noin 2 300 henkeä, mikä vastasi perusjoukon tasolla runsasta 77 000 henkeä vuonna 2004.

² Työttömyysturvan ansiopäivärahaa maksetaan henkilöille, jotka ovat työttömyyskassan jäseniä ja joiden työttömyys ei ole ylittänyt etuuden maksun 500 (täyden) päivän enimmäisrajaa.

Kelan maksamaan peruspäivärahaan on oikeus työttömällä työnhakijoilla, joiden työssäoloehto on työttömyyden alkaessa täytynyt ja jotka eivät ole työttömyyskassan jäseniä. Työmarkkinatukea maksetaan ammattiin vasta valmistuneille työttömille tai työttömille, joiden työssäoloehto ei ole täytynyt. Työmarkkinatuki on tarveharkintainen, joten sen tasoon vaikuttavat mm. puolison tulot. Tästä syystä osa työnhakijoista saa työmarkkinatukea joko vähennettynä tai ei lainkaan. Työmarkkinatukeen ei sovelleta tarveharkintaa 180 päivän ajalta, jos sitä maksetaan päivärahauden jälkeen tai jos työmarkkinatuen saaja on aktivointitoimenpiteissä. Työmarkkinatuen maksamiselle ei ole takarajaa.

Jos työtön on täyttänyt 57 vuotta ennen 500 työttömyyspäivän täyttymistä, maksetaan työttömyyspäivärahaa ns. lisäpäivinä 60 ikävuoteen asti. Tämän jälkeen työttömällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen.

Taulukko 1. Ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahaetuudet koko väestön tasolla (Vakuutusvalvontavirasto, VVV04) sekä työvoimatutkimuksen (TYTI04) perusjoukossa ja otoksessa työttömyyslajin mukaan

Saajat lkm	VVV04 Kokonaisaineisto	TYTI04, Työvoimatutkimus		Peittävyys %
		Otos korotettuna perusjoukon tasolle	Otos	
Saajat vuoden aikana yht. 1)	285 442	304 700	8 991	106.7
Soviteltua 1)	75 907	47 000	2 760	61.9
Soviteltua 2)	75 907	77 600	2 309	102.2
Kokonaan työtön	216 966	212 700	6 195	98.0
Kokonaan lomautettu	52 756	49 100	1 518	93.1
Lyhennetty työviikko	4 867	2 500	74	51.4
Lyhennetty työpäivä	201	200	5	99.5
Osa-aikatyö	34 312	26 000	777	75.8
Satunnainen työ	34 281	12 500	370	36.5
Yritystoiminta	2 200	1 800	52	81.8
Useita sov. perusteita	46			
Muut sovitellut etuudet		4 045	1 482	
Etuuslaji tiedossa, yht.	345 583	304 800	8 991	88.2
Miehet	129 423	140 400	4 058	108.5
Naiset	156 019	164 400	4 933	105.4
Etuuksien saajia yhteensä	345 583	326 200	9 653	94.4
Näistä laji-tieto puuttuu		24 000	734	

- 1) Työttömyysturva työttömyyslaji-muuttujan mukaan, lajitieto on otosaineistossa saatavana vain vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Jaksossa 3.2 esitetään sovitellun ansiopäivärahan perusteiden kehitys pidemmältä aikaväliltä Vakuutusvalvontaviraston tilastojen pohjalta; näissä tilastoissa lajitiedot ovat mukana.
2) Soviteltuna maksettujen päivärahatietojen mukaan, eli päivärahan saajia vuoden aikana.

Suurimman poikkeuksen tutkimusaineistossa rekisteritietoihin verrattuna muodostavat soviteltua ansiopäivärahaa satunnaisista työsuhteista saaneet henkilöt. Tämä selittyy sillä, että tutkimusaineistossa *työttömyyslaji*-tieto on saatavana vain vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Sen sijaan *soviteltua ansiopäivärahaa vuoden aikana saaneiden kokonaismäärä* vastaa suhteellisen hyvin rekisteritietojen.

Myös Kelan työttömyysetuuksia saavien määrä tutkimusaineistossa vastaa hyvin koko väestöä kuvaavan rekisteritason tietoja (taulukko 2). Kelan soviteltujen etuuksien, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajilla yleisin myöntämisperuste on kokoaikatyön puutteesta vastaanotettu osa-aikatyö. Kaiken kaikkiaan soviteltuja työttömyysetuuksia vuoden aikana sai noin 126 000 henkeä (taulukko 3).

Taulukko 2. Kelan maksamat sovitellut työttömyysetuudet ja niiden peittävyys työvoimatutkimuksen aineistossa

Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien saajat	Kela Kokonaisaineisto	TYTI04		Peittävyys-%
		Perusjoukko	Otos	
Yhteensä	47 840	48 000	1 399	100.3
Miehet	17 279	17 800	502	103.0
Naiset	30 561	30 200	897	98.8
Työttömyyslaji				
Osa-aikatyö		44 300	1 288	
Satunnainen kokoaikatyö		2 600	79	
Sivutyö (yritystoim.)		1 100	32	

Taulukko 3. Työttömyysetuuksien päällekkäisyys työvoimatutkimuksen aineistossa

Työttömyysetuuksien päällekkäisyys työvoimatutkimuksen aineistossa	Henkilöitä		Perusjoukko	
	Perusjoukko	Otos	% kaikista työttömistä	% soviteltuja saaneista
Työttömyysetuuksien saajat yhteensä	581 400	17 012	100.0	
Ansiosidonnaisen päivärahan saajia yht.	326 000	9 647	56.1	
Näistä vain ansiosidonnaisen saajia	312 000	9 252	53.7	
Kelan etuuksien saajia yht.	269 500	7 760	46.4	
Näistä vain Kelan etuuksien saajia	255 500	7 365	43.9	
Sekä kelan että ansiosid. etuuksia	28 000	395	4.8	
Soviteltujen etuuksien saajia yht.	126 100	3 722	21.7	100.0
Näistä ansiopäivärahan saajia	77 700	2 314	13.4	61.6
Vain ansiosidonnaisen saajia	75 300	2 268	13.0	59.7
Sekä koko- että soviteltu päiväraha	54 400	2 314	9.4	43.1
Vain soviteltua päivärahaa	23 300	707	4.0	18.5
Kelan etuuksien saajia	48 400	1 403	8.3	38.4
Vain Kelan etuuksien saajia	45 500	1 357	7.8	36.1
Sekä koko- että soviteltu päiväraha	48 000	1 397	8.3	38.1
Sekä Kelan että ansiosid. etuuksia	5 300	97	0.9	4.2

Työttömyysetuuksien saajat jakautuvat melko selvästi Kelan työttömyysetuuksiin ja ansiopäivärahan saajiin. Vain noin viisi prosenttia (28 000 henkilöä) sai vuoden aikana kumpaakin työttömyysetuutta. Tähän ryhmään kuuluu henkilöitä, jotka siirtyvät pitkäaikaistyöttömänä ansiopäivärahalla työmarkkinatuella tai jotka työllistyvät peruspäivärahalla tai työmarkkinatuella täytettyään työssäoloehdon.

Sovitellun työttömyysturvan saajille on hyvin tavallista, että he ovat vuoden aikana myös kokoaikaisesti työttöminä saman etuuslajin piirissä. Lähes 78 000 sovitellun ansiopäivärahan saajasta pääosa eli 54 400 (71 %) ja runsaasta 48 000 Kelan soviteltuja työttömyysetuuksien saajista lähes kaikki saivat työttömyys-

etuuksia myös täysimääräisinä kokoaikaisen työttömyyden ajalta. Tästä näkökulmasta näyttäisi siltä, että sovitellun päivärahan mahdollinen pysyväisluonteinen käyttö olisi harvinaista Kelan etuuksia saavilla ja ansiopäivärahankin saajista vähemmistöllä.

1.2.3 Haastattelu- ja etuustietojen kohdentumisesta

Työvoimatutkimuksessa kysytään tietoa haastateltavan perheasemasta vain osalta otoksesta (Haataja 2005, 13–18). Tätä tutkimusta varten koko otokselle on liitetty rekisteripohjainen perheasematieto. Tietoa on jouduttu jossain määrin tarkistamaan, kun otoshenkilöille on yhdistetty puolison tulot. Rekisteritiedoilla ei voida identifioida esimerkiksi kaikkia avopareja. Yhden hengen aikuistalouksissa asuvien ja yksinhuoltajien määräksi tuleekin selvästi suurempi joukko kuin Tulonjakotilastossa (esim. Tulonjakotilasto 2004, 66). Tulonjakotilaston noin 500 000 ”muuta” henkilöä asuvat haastattelutietojen mukaan suuremmissa kotitalouksissa viitehenkilön sisarina, isovanhempina, täysi-ikäisinä lapsina jne., mutta Työvoimatutkimuksessa he luokituvat itsellisiksi perheyksiköiksi (taulukko 4).

Taulukko 4. Työvoimatutkimuksen ja Tulonjakotilaston 15–74-vuotias väestö perheaseman mukaan vuonna 2004, henkeä ja %

Perheasema	Työvoimatutkimus	Jakauma, %	Tulonjakotilasto ¹⁾	Jakauma, %
Yhteensä	3 928 500	100	3 893 900	100
Puoliso, on lapsia	968 400	25	862 400	22
Puoliso, ei lapsia	1 120 900	29	1 265 000	32
Yksinhuoltaja	146 200	4	76 800	2
1 aikuisen talous	1 245 800	32	748 200	19
Kotona asuva lapsi/nuori	447 200	11	427 400	11
Muu henkilö			514 000	13

¹⁾ Lähde: Laskelma vuoden 2004 tulonjakotilaston palvelutiedostosta. Perheasematieto on saatu viite- ja kohdehenkilötietojen avulla.

Tietoja perheessä asuvista alle 18 vuotiaista lapsista tarvitaan perhekohtaisen kulutusyksikön muodostamiseksi. Kulutusyksikkönä käytetään OECD:n perinteistä yksikkölukua, joka antaa arvon 1 ensimmäiselle aikuiselle, arvon 0.7 muille samassa taloudessa asuville 18 vuotta täyttäneille (tässä aineistoissa käytännössä vain puolisolle) ja arvon 0.5 jokaisesta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Otoshenkilön ja puolison tulot summaamalla muodostetaan otoshenkilöille ”perhetulot”. Muiden perheenjäsenten tulot eivät ole tiedossa. Ne otoshenkilöt, jotka olivat 18 vuoden iästä huolimatta yhä lapsen asemassa ja asuivat perheissä, jätetään tulotarkasteluista pois, koska heille ei voida laskea perhetuloja.

Taulukko 5 havainnollista, miten saadut työttömyysturvaetuudet ja haastattelutilanteen työmarkkina-asema kohdentuvat. Taulukossa verrataan 17–64-vuotiaan väestön jakaumaa työttömyysturvaetuuksia vuoden aikana saaneiden jakaumaan. Ensin on syytä kuitenkin tarkastella työvoimatutkimuksen käsitteitä ja verrata niitä työttömyysturvan käsitteisiin. Käsitteet on määritelty lyhyesti kuviossa 1.

Kuvio 1. Työllisen ja työttömän määrittelyn eroja työvoimatutkimuksen ja työttömyysetuuksien näkökulmasta

<p>- <i>Työllinen</i> on henkilö, joka on tehnyt tutkimusviikolla ansiotyötä ainakin jonkin verran (vähintään tunnin), vaikka viikon pääasiallinen toiminta olisi muodostunut työttömyydestä tai opiskelusta, tai ollut tilapäisesti poissa työstä sairaana, lomalla tai lomautettuna.</p>
<p>o <i>Työllinen</i> henkilö ei ole oikeutettu työttömyysturvaan, mutta <i>osittain työllistynyt</i> voi olla, jos täyttää sovitellun päivärahan saamisen ehdot.</p>
<p>- <i>Työtön</i> on henkilö, joka on tutkimusviikolla työtä vailla ja etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen 4 viikon aikana sekä voisi ottaa vastaan työtä kahden viikon kuluessa. Esimerkiksi aktiivisesti työtä hakemattomat ns. työttömyyseläkeputkessa olevat eivät ole työttömiä.</p>
<p>o <i>Työtön</i> työvoimatoimistoon kokoaikatyönhakijaksi ilmoittautunut on oikeutettu täyteen työttömyysturvaan tai osittain työllistyneenä soviteltuun työttömyysturvaan.</p>
<p>- <i>Määräaikainen työsuhde</i>, jos palkansaajan työsopimus on solmittu määräajaksi, koeajaksi tai tietyn työn suorittamista varten. Määräaikaisen toimenhoitaja, jolla on taustalla pysyvä virka tai toimi, luokitellaan pysyvässä työsuhteessa (toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa) olevaksi. <i>Määräaikaisen työn syy</i> kysytään ja yksi kysytty syy on se, ettei ole saanut pysyvää työtä (ns. vastentahtoinen määräaikainen työ, osittain työtön)</p>
<p>o Määräaikaisten työsuhteiden välillä henkilö voi olla oikeutettu <i>täyteen työttömyysturvaan tai soviteltuun työttömyysturvaan</i>; soviteltuun, jos määräaikaisen kokopäiväisen työn kesto on 4 viikon (kuukauden) sovittelemalla enintään 2 viikkoa, muussa tapauksessa täyteen työttömyysturvaan.</p>
<p>- <i>Osa-aikatyölliseksi</i> määritellään henkilö, joka haastattelussa ilmoittaa oman arvionsa mukaan olevansa päätyössään osa-aikainen. <i>Osa-aikatyön syy</i> kysytään, ja yhtenä vaihtoehtona on se, ettei ole löytänyt pysyvää kokoaikatyötä (ns. vastentahtoinen osa-aikatyö, osa-aikatyötön).</p>
<p>o Jos tekee lyhyempää kuin 75 % alan normaalista enimmäistyöajasta, henkilö voi olla oikeutettu <i>soviteltuun työttömyysturvaan</i>, jos hän edelleen hakee ja on valmis ottamaan vastaan kokoaikatyön.</p>
<p>- <i>Alityöllinen</i> on osa-aikatyötä tekevä henkilö, joka tekee osa-aikatyötä, koska kokoaikatyötä ei ollut tarjolla, tai jonka työaika työnantaja on vähentänyt tai joka on osittain lomautettu.</p>
<p>o Alityöllinen voi olla oikeutettu <i>täyteen tai osittaiseen työttömyysturvaan</i> (ks. edellä).</p>

Kuvion selitykset:

- Työvoimatutkimuksen näkökulma (Työvoimatilasto 2005, 36–41)
 - o Työttömyysturvan näkökulma

Työttömyys haastatteluviikolla kohdentuu parhaiten Kelan työttömyysetuuksia saaneiden kanssa, sillä kaikista vuoden aikana etuuksia saaneista 34 % oli työttömänä myös haastatteluhetkellä. Muista vuoden aikana työttömyysturva saaneista vain noin joka neljäs oli haastatteluhetkellä työttömänä. Kelan työttömyysetuuksien saajista alle 10 prosenttia oli haastatteluhetkellä pysyvässä kokoaika-työssä. Kaikista ansioturvan saajista joka neljäs oli haastatteluhetkellä palkansaajana kokoaikatyössä, mutta kaikista kokoaikaisista palkansaajista vain viisi prosenttia oli saanut ansiopäivärahaa ja vain prosentti Kelan työttömyysetuuksia vuoden aikana.

Ansioturvan ja Kelan työttömyysetuuksien saajista huomattava osa (16–17 %) sijoittui työmarkkina-asemaltaan ryhmään ”muut”. Tähän ryhmään voi kuulua mm. työttömyyseläkeputkessa olevia, jos heitä ei ole luokiteltu piilotyöttömiin.

Soviteltua päivärahaa saavista oli haastatteluviikolla lähes puolet (45–49 %) ollut määräaikaisessa työsuhteessa tai osa-aikatyössä. Lisäksi useampi kuin joka viides soviteltujen työttömyysetuuksien saajista oli haastatteluhetkellä myös työtön. Soviteltujen työttömyysetuuksien saajista siis pääosa eli lähes 70 prosenttia oli haastatteluhetkellä joko kokonaan työtön tai työskenteli epätyypillisessä työsuhteessa,.

Taulukko 5. Väestön (17–64-vuotiaat) jakautuminen työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2004 sekä työttömyysturvaetuuksien kohdentuminen vuoden aikana

Työmarkkina-asema haastattelutilanteessa	Väestö 1 000 h	Osuus % väestöstä (työvoimasta)	Työttömyysetuuksien kohdentuminen			
			Ansioturva yht.		Kelan etuudet	
			Kaikki	Soviteltu	Kaikki	Soviteltu
Yhteensä	3 350	100 (76)	100	100	100	100
Palkansaaja, pysyvä kokoaikatyö	1 540	46 (60)	25	18	6	7
palkansaaja, määräaik. kokoaikatyö	250	7 (10)	15	20	12	17
palkansaaja, pysyvä osa-aikatyö	180	5 (7)	4	15	4	16
määräaikainen osa-aikatyö	80	2 (3)	4	10	8	15
Osa-aika- ja määräaik. työ yhteensä	510	15 (20)	23	45	24	49
yrittäjä tai yrittäjäperh.jäsen, jatk. työ	260	8 (10)	1	2	1	2
muu yrittäjä tai yrittäjäperheenjäsen työtön, ILO / EU- määritelmä	20	1 (1)	0	1	1	2
220	7 (9)	25	22	34	23	
Työvoiman ulkopuolella yhteensä	810	24 ()	25	12	34	18
piilotyötön, turhautunut työnets.	30	1 ()	3	2	4	1
haluaisi työtä, ei etsi muusta syystä	60	2 ()	4	3	5	3
opiskelija, ei piilotyötön	200	6 ()	3	2	8	5
muu	520	16 ()	16	6	17	8

Kaikista työllisistä osa-aikatyötä teki kokoaikatyön puutteesta työvoimatutkimuksen mukaan runsaat 92 000 henkeä. Kaikista osa-aikatyötä tekevistä osuus oli 29 prosenttia ja kaikista työllisistä 3,9 prosenttia. Määräaikaisessa

työsuhteessa työskenteli runsaat 225 000 henkeä, koska ei ollut saanut pysyvää työsuhdetta. Kaikista määräaikaista työsuhteista heidän osuutensa oli 68 prosenttia ja kaikista työllisistä 9,5 prosenttia.

Kokoaikatyön puutteesta osa-aikatyötä tekevien työsuhteista joka kolmas oli samalla määräaikainen. Pysyvän työn puutteesta määräaikaissa työsuhteissa olevista yksi viidestä oli samalla osa-aikainen. Kaikkiaan samanaikaisesti vastentahtoisessa osa-aikatyössä ja vastentahtoisessa määräaikaissa työsuhteissa työskenteleviä oli noin 32 000 henkeä eli yksi prosentti kaikista työllisistä vuonna 2004. Näistä yli 40 prosenttia työskenteli julkisten ja yksityisten palvelujen toimialoilla (taulukko 6, ks. myös liite 1).

Sovitellun ansiopäivärahan laji tiedetään tutkimusaineistossa vain vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Käytettävissä olevan tiedon mukaan keikkatöistä melkein puolet kohdentui sosiaali- ja terveyspalveluihin ja osittain työllistävistä osa-aikatöistä kaupan ja majoitustoiminnan sekä yksityisten ja julkisten palveluiden toimialoille. Kelan etuuksien jakauma oli samansuuntainen kuin osa-aikatyön perusteella maksettujen ansiopäivärahojen.

Taulukko 6. Pysyvän työsuhteen ja kokoaikatyön puutteesta vastaanotetun määräaikaisen ja osa-aikaisen työn sekä soviteltujen työttömyys-etuuksien saajien jakaumat päätoimialoittain, %

Toimiala NTOL2	Pysyvän / kokoaikatyön puutteesta vastaan otettu työ. Lähde: Työvoimatutkimus						Soviteltu työttömyysetus: Lähde: Etuusrekisterit 1)		
	Osa-aikatyö		Määräaikainen työ		Määräaikainen & osa-aikatyö		Ansiopäiväraha, IV neljänneksellä		Kela %
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Osa-aikatyö	Keikka-työ	
Yhteensä	92 400	100	225 300	100	31 900	100	100	100	100
Maa- ja metsät. ym.	6 600	7	4 300	2	4
Teollisuus	3 700	4	22 900	10	1 200	4	8	..	6
Rakennus ym. toim.	1 400	2	11 700	5	3	6	5
Kauppa ja majoitus	31 400	34	20 700	9	6 300	20	21	12	21
Kuljetus ja tietoliik.	4 800	5	7 500	3	1 200	4	10	7	6
Rahoitus- ja vak.	1 000	1	1 700	1	0
Julk. ja yks. palvelut	36 000	33	91 100	40	13 200	41	33	27	38
Sosiaali- ja terveys	13 100	14	64 700	29	5 500	17	21	45	19

1) Vrt. taulukko 1 ansiopäivärahan osalta. Otostasolla osa-aikatyön perusteella sovitellun päivärahan saajia oli vajaat 800 henkeä ja keikkatyön johdosta vain 370 henkeä.

Työvoimatutkimuksen mukaan määräaikaista työsuhteista oli alle kuukauden kestäviä vajaat 9 000 (luku 4, taulukko 27), mutta soviteltua päivärahaa lyhyiden keikkatöiden johdosta maksettiin kuitenkin yli 34 000 hengelle, joten työvoimatutkimuksen määräaikaisten työsuhdetiedot eivät tavoita keikkatöiden yleisyyttä kovinkaan hyvin. Sen sijaan yleisemmällä tasolla soviteltu työttömyysturva

kohdentuu samansuuntaisesti vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden kanssa sektoreittain (vrt. liite 6).

1.3 FLEED-aineisto

FLEED-aineiston henkilöpaneelia (Finnish Linked Employer-Employee Data) on käytetty luvussa 5, jossa kuvaillaan pitkään työttömänä olleita, erityisesti pitkään soviteltua päivärahaa saaneita, ja vertaillaan heitä koko 18–55-vuotiaaseen väestöön. Tätä tarkoitusta varten FLEEDiin on yhdistetty tiedot kaikista Kelan ja Vakuutusvalvontaviraston vuosina 2000–2004 maksamista (työttömyys) päivärahoista.

FLEEDin henkilöpaneeli on Tilastokeskuksen Tutkimuslaboratorion ylläpitämä, useista rekistereistä koottu aineisto, joka sisältää Suomessa asuvan suomalaisen työikäisen väestön tiedot vuosilta 1988–2003. Tietosisältöön kuuluu mm. tietoja koulutuksesta, työhistoriasta (työ- ja työttömyysjaksoja, työvoimapoliittisten toimenpiteiden jaksoja), perheasemasta, asuinpaikasta, jne. Aineistossa on myös vuotuiset tulotiedot tulolajeittain (pois lukien toimeentulotuki) ja tieto vuoden lopun työnantajasta.

2. Soviteltujen työttömyysetuuksien saajat vuonna 2004

2.1 Etuuslajit sekä ikä- ja perherakenne

Kelan lähes 270 000 työttömyysetuuksien saajasta runsaat 48 000 henkeä sai soviteltua työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa vuonna 2004. Vaikka peruspäivärahan saajia on vähemmän kuin työmarkkinatuen, on soviteltu etuus suhteellisesti yleisempi peruspäivärahan kuin työmarkkinatuen saajilla. Tähän voi olla osittain syynä työmarkkinatuen tarveharkinta muun muassa puolison tulojen suhteen, ja tarveharkinta tehdään ennen kuin soviteltu tuki määritellään.

Taulukko 7. Kelan maksamien soviteltujen työttömyysetuuksien saajat vuonna 2004 Työvoimatutkimuksen otosaineistossa

Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien saajat	Lukumäärä	%-osuudet	Naisia lkm	Naisten osuus %
Soviteltujen etuuksien saajat yht, joista	48 410	100	30 430	63
Työmarkkinatuki (ja % tm-tuen saajista)	33 060	68	20 020	61
- Aktivointitoimenpiteissä	7 490	15	5 140	69
Peruspäiväraha (ja % peruspv.rahan saajista)	16 400	34	10 910	67

Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien saajista enemmistö oli naisia, vaikka heitä on kaikkien työttömyysetuuksien saajista vain puolet. Soviteltujen työttömyysetuuksien saajista kaksi kolmasosaa oli naisia; peruspäivärahan saajista hieman useammin kuin työmarkkinatuen saajista. Soviteltuja työttömyysetuuksia voi saada myös aktivointitoimenpiteiden aikana, jolloin tarveharkintaa ei sovelleta. Tällaisia henkilöitä oli noin 7 500 henkeä eli runsaat 15 prosenttia. (Taulukko 7.)

Ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa maksettiin vuoden aikana lähes 330 000 työvoimatutkimukseen osallistuneelle henkilölle. Ansiopäivärahan saajista lähes 78 000 eli joka neljäs sai soviteltua työttömyyspäivärahaa. Osittaista ja täyttä työttömyyttä esiintyi 54 700 henkilöllä ja vain soviteltuja työttömyyspäiviä 23 000 henkilöllä. Edellisistä 69 prosenttia ja jälkimmäisistä 71 prosenttia oli naisia.

Ansiosidonnaista soviteltua päivärahaa maksetaan Vakuutusvalvontaviraston tilaston mukaan suunnilleen yhtä yleisesti kokoaikatyön puutteen takia vastaanotetun osa-aikatyön kuin lyhyiden satunnaisten työsuhteiden johdosta. Työvoimatutkimuksessa satunnaisten työsuhteiden perusteella soviteltua työttömyysetuutta sai puolet vähemmän kuin osa-aikatyön perusteella. Tämä johtuu osittain siitä, että laji- ja laskuritiedot kuvaavat vain vuoden viimeistä neljänneistä. Vuoden aikana soviteltua työttömyysetuutta saaneista oli vuoden viimeisellä neljänneksellä täyden työttömyyspäivärahan piirissä 42 prosenttia (taulukko 8).

Taulukko 8. Soviteltua työttömyyspäivärahaa vuoden 2004 aikana saaneet vuoden viimeisimmän työttömyyslajin ja sukupuolen mukaan

Viimeisin työttömyyslaji	Lukumäärä yht.	Osuudet % lajeittain	Naisia lkm	Naisten osuus %
Yhteensä	77 710	100	54 200	70
Syy ei tiedossa	2 130	3	1 600	73
Kokonaan työtön	28 680	37	19 600	68
Kokonaan lomautettu	4 340	6	1 400	33
Kokonaan työttömänä yht.	33 020	42	21 000	64
Lyhennetty työviikko	2 470	3	1 200	49
Lyhennetty työpäivä	150	0	200	100
Osa-aikatyö	25 810	33	20 500	79
Satunnainen työ	12 370	16	9 300	75
Yritystoiminta	1 770	2	600	31
Osittain työttömänä yht.	42 560	55	32 600	31

Noin 30 prosentilla Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saavista henkilöistä oli huollettavanaan alaikäisiä, alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsikorotukset lisäävät paitsi suoraan myös välillisesti työmarkkinatuen tasoa, jos maksamisessa sovelletaan työmarkkinatuen tarveharkintaa. Ansiosidonnaista soviteltua päivärahaa saavilla henkilöillä on useammin lapsikorotuksiin oikeuttavia lapsia (44 %) kuin Kelan työttömyysetuuksien saajilla (taulukot 9 ja 10).

Taulukko 9. Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saavien lapsikorotukset vuonna 2004

Lapsikorotusten määrä	Peruspäiväraha			Työmarkkinatuki		
	Henkilöt	Lapsikor. %	% lapsikor. saajista	Henkilöt	Lapsikor. %	% lapsikor. saajista
0	11 760	70.8		23 500	70.7	
1	1 340	8.4	28.8	3 390	10.4	35.5
2	2 170	13.7	46.9	3 660	11.2	38.3
3	1 120	7.1	24.2	2 500	7.7	26.2
On lapsikorotus	4 630	29.2	100.0	9 560	29.3	100.0
Yhteensä	16 810	100.0		33 600	100.0	

Taulukko 10. Soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saavien lapsikorotukset vuonna 2004

Lapsikorotusten määrä	Henkilöt	Naisten osuus %	Lapsikorotusten saajat	
			% kaikista	% lapsiko. saajista
0	43 580	62	56	
1	14 150	82	18	41.5
2	12 530	75	16	36.7
3	7 450	81	10	21.8
On lapsikorotus	34 130	79	44	100.0
Yhteensä	77 710	81	100	

Lapsikorotuksia saaville ansiopäivärahan saajille maksetaan lapsikorotuksia useammin pienemmästä lapsimäärästä kuin Kelan lapsikorotuksia saaville. Tämä voi osittain johtua ikä- ja perherakenteiden eroista. Kelan lapsikorotusten saajat ovat nuorempia kuin ansiopäivärahan lapsikorotuksia saaneet. Sovitellun ansiopäivärahan lapsikorotukset maksetaan pääasiassa 35–44-vuotiaille (48 %), kun taas Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien lapsikorotukset jakautuvat tasaisesti (noin 20 prosenttia) 5-vuotiskäryhmiin ikäluokassa 30–44-vuotiaat sekä alle 30-vuotiaille. Ansiosidonnaisen päivärahan lapsikorotuksista kohdentuu alle 30-vuotiaille vain yhdeksän prosenttia (taulukko 11).

Taulukko 11. Soviteltujen työttömyysetuuksien ja niiden lapsikorotusten kohdentuminen ikäryhmittäin, % vuonna 2004

Etuuslaji	Lkm.	Yht. %	alle 25 v	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	yli 54
Ansiosidonnaista päiväraha										
Sovitellun saajat	77 700	100	4	11	11	16	14	15	15	14
Lapsikorotuksia	34 100	100	1	8	15	27	21	16	9	2
Kelan työttömyysetuudet										
Sovitellun saajat	48 400	100	36	18	9	11	8	8	6	5
Lapsikorotuksia	13 700	100	4	16	20	21	21	9	7	1

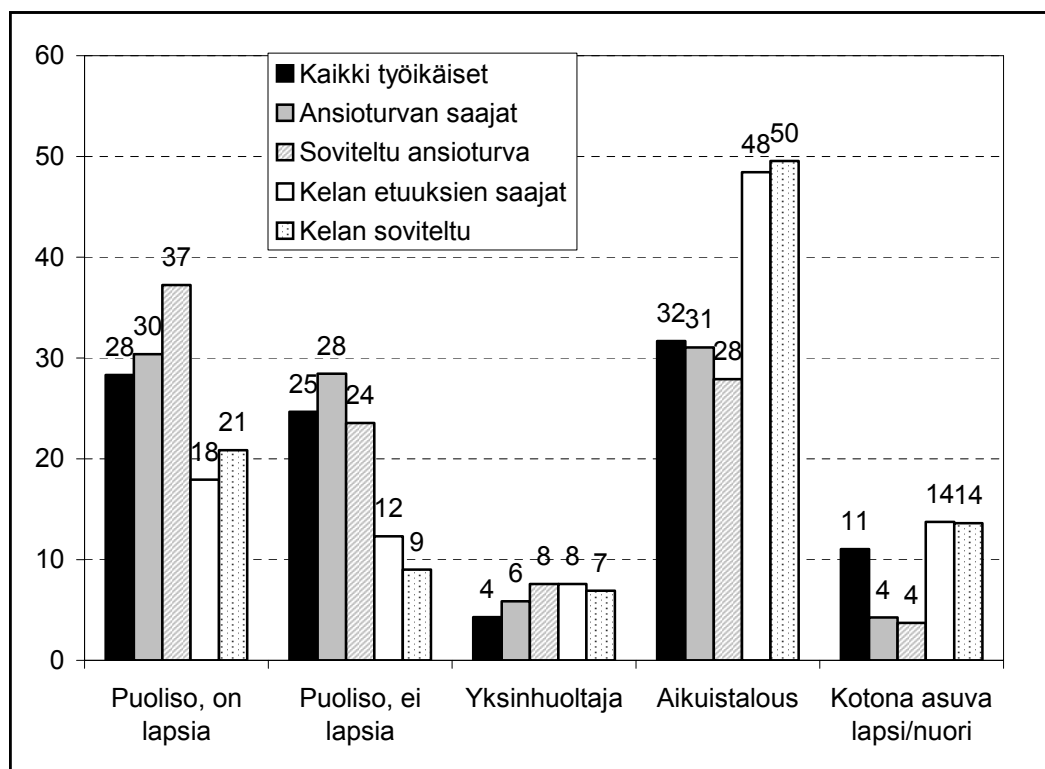
Ansiosidonnaista päivärahan ja Kelan etuuksia saavien perheaseman ja sukupuolen jakaumissa on myös eroja (taulukko 12). Koko työvoimatutkimuksen aineistosta noin 11 prosenttia luokiteltiin perheasemaltaan kotona asuvaksi lapseksi. Kelan etuuksia saavista miehistä tähän ryhmään kuului joka viides. Soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saavista miehistä ja Kelan soviteltuja etuuksia saavista naisista lapsen asemassa oli suunnilleen sama 10 prosentin osuus. Vähiten, vain 1–2 prosenttia, tässä asemassa oli ansiosidonnaista päivärahaa saavista naisista.

Taulukko 12. Työttömyysturvaetuuksien saajat perheaseman, etuuslajin ja sukupuolen mukaan vuonna 2004

Perheasema	Sovitellun päivärahan saajat				Kokoaikatyöttömyydestä työttömyyspäivärahaa saavat			
	Ansiopäiväraha		Kelan etuudet		Ansiopäiväraha		Kelan etuudet	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Lukumäärä	23 800	54 900	18 000	31 000	122 000	124 700	117 900	102 500
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100
Puoliso, on lapsia	27	42	17	23	26	30	14	22
Puoliso, ei lapsia	26	22	9	10	28	33	9	17
Yksinhuoltaja	5	9	2	10	3	7	3	14
Aikuistalous	34	26	50	48	36	28	54	42
Kotona asuva lapsi/nuori	10	1	21	10	7	2	21	6

Kelan työttömyysetuuksia saavat ovat ansiopäivärahan saajia useammin yhden aikuisen tai yhden huoltajan perheitä. Tämä johtuu osittain työmarkkinatukeen liittyvästä tarveharkinnasta, sillä yhden aikuisen taloudessa asuva välttää tarveharkinnan. Kummassakin työttömyysetuuksien ryhmässä miehet ovat useammin perheettömiä kuin naiset.

Kuvio 2. Työvoimatutkimuksen 15–64-vuotias väestö sekä työttömyyden ansiopäivärahaa ja Kelan etuuksia saavat (kaikki työttömyysetuuksien saajat ja soviteltujen etuuksien saajat) perheaseman mukaan vuonna 2004, %

Ansiosidonnaista päivärahaa saavista naisista 30 prosenttia ja soviteltua ansiopäivärahaa saavista naisista jopa 42 prosenttia oli alaikäisten lasten äitejä kahden huoltajan perheissä. Sen sijaan Kelan työttömyysetuuksia saavista naisista lapsiperheen äitejä oli vain 22–23 prosenttia. Yksinhuoltajaäitien osuus oli 9–10 prosenttia soviteltuja työttömyysetuuksia saavista naisista. (Kuvio 2.)

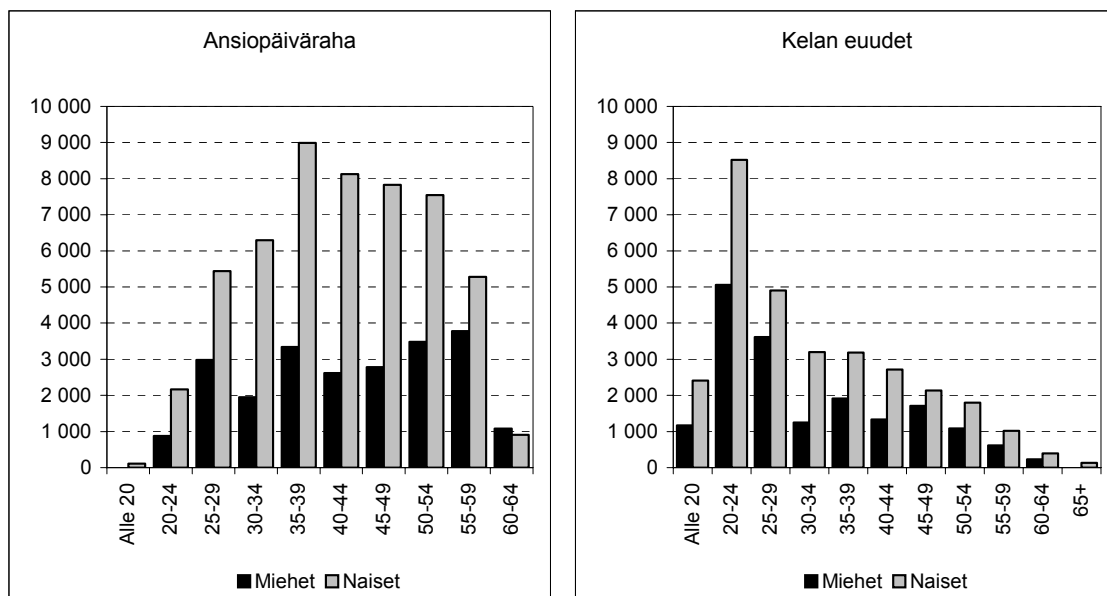
Soviteltua ansiopäivärahaa ja soviteltua Kelan työttömyysetuutta saavien ikäkaumat poikkeavat toisistaan. Kelan etuuksien saajat ovat suureksi osaksi alle 30-vuotiaita. Mediaani-ikä on miehillä 28 ja naisilla 29 vuotta. Naisten ja miesten keski-ikä on 4–5 vuotta, mutta mediaani-ikä jopa 7–8 vuotta nuorempi kuin kokoaikatyöttömyydestä etuuksia saavien. Eniten (yli 40 %) soviteltujen etuuksien saajia on alle 25-vuotiaissa työmarkkinoille vasta tulevissa nuorissa, kokoaikatyöttömistä 20 % (taulukko 13 ja kuvio 3).

Taulukko 13. Täyttä ja soviteltuja työttömyysetuuksia saavien keski-ikä ja mediaani-ikä etuuslajeittain vuonna 2004

Työttömyyslaji ja sukupuoli	Ansiosidonnaisen päivärahan saajat		Kelan työttömyysetuuksien saajat	
	Keskiarvo	Mediaani	Keskiarvo	Mediaani
Kokoaikatyöttömät				
Miehet	44.4	44	36.7	36
Naiset	39.8	41	36.9	36
Osittain työttömät				
Miehet	43.3	44	32.3	28
Naiset	41.5	41	32.2	29

Soviteltua ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavat ovat pääsääntöisesti vähintään 35-vuotiaita tai sitä vanhempia. Naisten mediaani-ikä on 41 ja miesten 44 vuotta. Toisin kuin Kelan etuuksien saajilla on ansiopäivärahaa täytenä tai soviteltuna saavien keskimääräiset ikäerot pienet. Soviteltua ansiopäivärahaa saavien naisten ja miesten ikäjakautumissa on kuitenkin eroa siten, että miesten määrät ovat suurimpia 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä, mutta naisten parhaassa työiässä oleville 35–44-vuotiaille (taulukko 13 ja kuvio 3).

Kuvio 3. Soviteltua ansiopäivärahaa ja Kelan työttömyysetuuksia saavat naiset ja miehet ikäryhmittäin vuonna 2004, (henkilöiden lukumäärä)

Kelan sovittelujen työttömyysetuuksien saajat ovat ansiopäivärahan saajia useammin nuoria ja omassa taloudessa asuvia henkilöitä. Jos heillä on lapsia, ovat he useammin nuoria ja useamman kuin yhden lapsen äitejä kuin sovittelun ansiopäivärahan saajat. Sovitellut työttömyysetuudet voivat toimiakin näille työelämään vasta tulossa oleville ryhmille ponnahduslautana työelämään. Ansiosidonnaiset päivärahat kohdentuvat sen sijaan pääsääntöisesti parhaassa työiässä oleville naisille, jotka asuvat kumppanin kera. Poikkileikkausaineiston perusteella on vaikea sanoa, missä määrin kysymys on mahdollisesti pitkiltä lastenhoitajaksoilta työelämään palaavista äideistä ja missä määrin naisista, jotka ovat jo pitkään sinnitelleet epätyypillisissä työsuhteissa.

2.2 Työttömyyden kesto vuoden aikana

Soviteltujen työttömyysetuuksien saajille korvattiin vuoden aikana Kelan etuuksilla keskimäärin 138 ja ansiopäivärahalla 122 työttömyyspäivää. Kelan etuuksien saajissa ei esiintynyt käytännössä pelkästään sovittelun työttömyysturvan saajia, mutta ansiopäivärahan saajista tällaisia henkilöitä oli lähes 30 prosenttia. Pelkkää sovittelua ansiopäivärahaa saaneiden työttömyyden kesto vuoden aikana oli keskimäärin 102 päivää.

Kelan etuuksia saavilla miehillä sovittelut jaksot olivat hieman lyhyemmät kuin täyden työttömyyden jaksot, naisilla lievästi päinvastoin. Keskimäärin sovittelujen päivien osuus oli noin puolet kaikista työttömyyspäivistä. Ansiopäivärahan

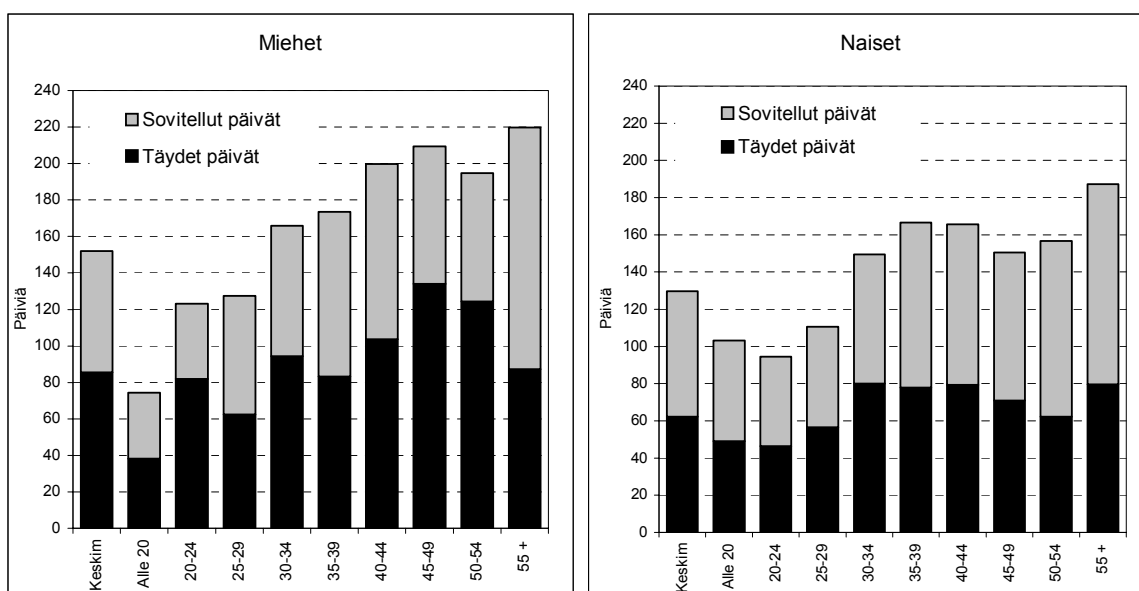
saajilla soviteltujen jaksojen osuus työttömyysajasta oli yli puolet, naisilla lähes kaksi kolmasosaa (taulukko 14).

Taulukko 14. Soviteltuja työttömyysetuuksia saaneiden työttömyyden kesto vuoden aikana: täydet ja sovitellut työttömyyspäivät keskimäärin työttömyysetuuden ja lajin mukaan

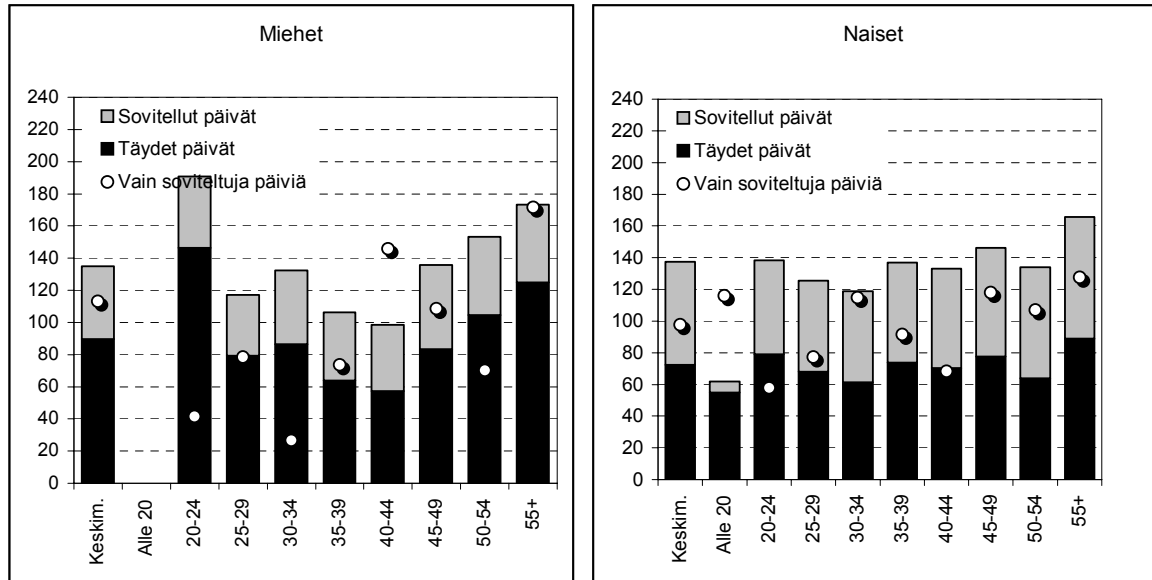
Työttömyyspäivät päivärahan lajin mukaan vuonna 2004	Kelan etuudet			Ansiosidonnaiset etuudet		
	Keskim.	Miehet	Naiset	Keskim.	Miehet	Naiset
Soviteltua saaneet yhteensä						
Päiviä keskimäärin	138	152	130	122	125	120
Täysiä päiviä	71	86	62	55	66	51
Soviteltuja päiviä	67	66	67	70	62	73
Soviteltujen päivien osuus %	49	44	52	57	50	61
Vain soviteltuja saaneet	102	113	98

Sovitellun peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien työttömyyden kokonaiskesto pitenee iän karttuessa. Täysien työttömyyspäivien osuus kasvaa miehillä 50–54 vuoden ikään asti, mutta tämän jälkeen soviteltujen päivien osuus tulee suuremmaksi. Sen sijaan naisilla työttömyyden kesto pitenee noin 40-vuotiaista lähtien erityisesti soviteltujen jaksojen seurauksena (kuvio 4).

Kuvio 4. Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saavien työttömyyspäivät ikäryhmittäin ja lajeittain, keskimäärin vuoden 2004 aikana

Kuvio 5. *Sovitellua ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavien työttömyyspäivät ikäryhmittäin ja lajeittain, keskimäärin vuoden 2004 aikana*

Sovitellun ansiopäivärahan ja sen lisäksi täyttä päivärahaa saavien naisten työttömyyden kesto ei näytä kasvavan yhtä selvästi iän kasvaessa kuin Kelan etuuskisien saajilla, iäkkäimpiä lukuun ottamatta. Naisten työttömyyspäivistä soviteltuja päivärahopäiviä oli alle 25-vuotiaiden ikäryhmää lukuun ottamatta noin puolet. Sovitellun piiriin kuuluneiden miesten työttömyys on sen sijaan pitkäkestoisinta alle 25-vuotiailla, ja seuraavaksi pitkäkestoisinta iän saavuttaessa viisikymmentä vuotta (kuvio 5). Sovitellun päivärahan lisäksi täyttä päivärahaa saavien miesten työttömyyspäivistä täydet päivät olivat soviteltuja selvästi yleisemmät. Niiden soviteltujen ansiopäivärahan saajien, joiden työttömyys oli ollut vain osittaista, työttömyyden kestossa ei voitu havaita yleistä trendiä (tuloksiin voi vaikuttaa myös ryhmän pienehköstä koosta johtuva satunnaisvaihtelu).

Lähes puolelle Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia ja yli puolelle ansiopäivärahaa saavalle työttömyysturvaa maksettiin vuoden aikana vähintään kuusi kuukautta. Työttömyys oli kestänyt alle kuukauden vain kolmella prosentilla soviteltua ansiopäivärahaa ja seitsemällä prosentilla Kelan työttömyysetuuksia saaneista. Koko työttömyysjaksoon vuoden aikana liittyvien soviteltujen jaksojen kestot olivat yleisimmin joko 2–4 viikkoa tai 2–6 kuukautta.

Niistä sovitellun ansiopäivärahan saajista, jotka saivat vain soviteltua päivärahaa, suhteellisesti suuremman osan (24 %) työttömyys kesti alle kuukauden kuin myös kokonaan työttömänä olleiden. Tästäkin ryhmästä kuitenkin yli kolmannes oli saanut soviteltua päivärahaa yli puoli vuotta. Toiseksi yleisin päivärahan maksuaika vuoden aikana oli 2–6 kuukautta (taulukko 15).

Taulukko 15. Soviteltua ansiopäivärahaa ja Kelan työttömyysetuuksia saaneet osittaisen ja täyden työttömyyden keston mukaan vuonna 2004, %

Työttömyys- päiviä	Ansiopäiväraha			Kelan etuudet	
	Osittain ja täysin työttömät		Vain osittain työttömät	Osittain ja täysin työttömät	
	Kaikki päivät	Sovitellut päivät	Sovitellut päivät	Kaikki päivät	Sovitellut päivät
Henkilöitä	54 700	54 700	23 000	48 400	48 400
Yht. %	100	100	100	100	100
1–2vko	1	8	7	1	5
2–4vko (1 kk)	2	33	17	6	33
1–2kk	10	17	12	10	15
2–6kk	36	29	30	34	31
6 kk ja yli	52	13	34	49	15

Työttömyyden kesto poikkileikkaustietona vuoden aikana ei anna oikeaa kuvaa etenään pitkäaikaistyöttömyydestä, koska lyhyet jaksot vuoden aikana voivat olla myös alkua tai loppuja pitkäaikaiselle työttömyydelle, eivätkä tällöin kuvaa lyhytaikaista työttömyyttä. Työttömyyden kesto pidemmällä aikavälillä käsitellään lisää tämän raportin jaksossa 3.3 Kelan ja Vakuutusvalvontaviraston tilastojen pohjalta ja luvussa 5 FLEED-aineiston perusteella.

3. Epätyypilliset työsuhteet ja osittainen työttömyys 1990-luvulta 2000-luvulle

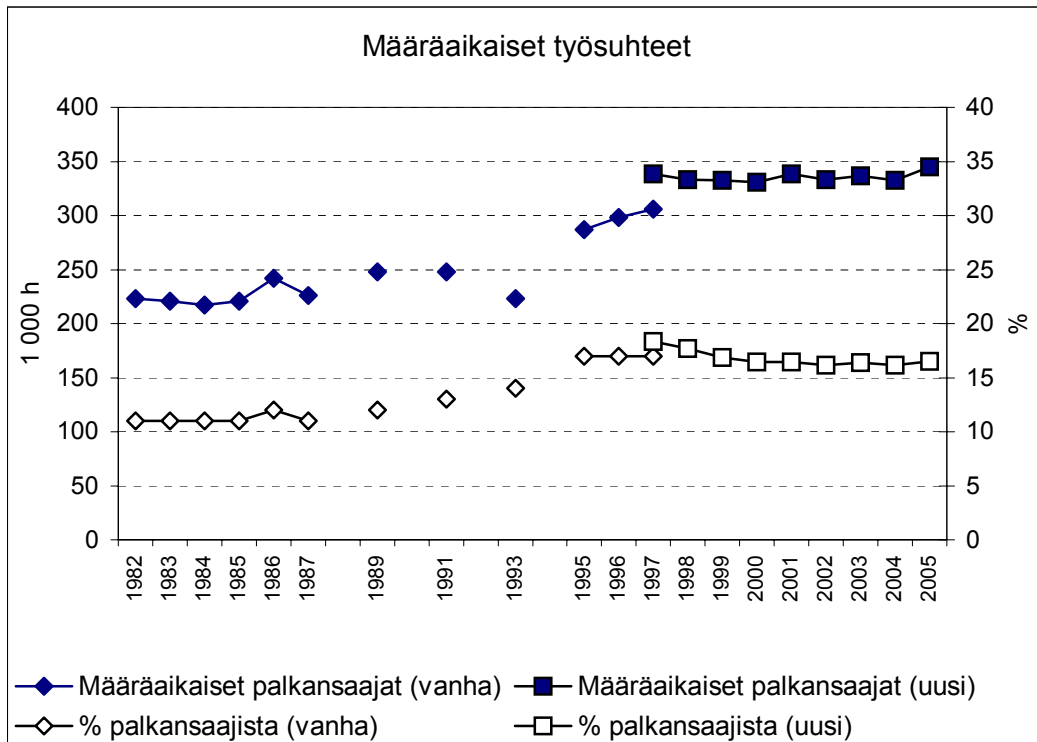
3.1 Osa-aikatyö ja määräaikaiset työsuhteet työvoimatutkimuksissa

Työvoimatutkimusten osa-aikatyötä ja määräaikaisia työsuhteita koskeva tilastointitapa on muuttunut pitkällä aikavälillä. Vertailukelpoisin aikasarja molemmista työsuhdemuodoista saadaan vuodesta 1997 lähtien. Esimerkiksi työsuhteen laatu on tilastoitu kuukausittain vasta tästä alkaen, samoin osa-aikatyön määrittelyssä siirryttiin EU:n suosituksen mukaiseen käytäntöön. Sen mukaan osa-aikatyö määritellään työntekijän oman arvion mukaan. Aikaisemmin osa-aikatyöksi määriteltiin alle 30 tunnin viikkotyöaika. Oma arvio siitä, onko tehnyt koko- vai osa-aikatyötä on kuitenkin saatavana vuodesta 1992 lähtien.

Määräaikaisia työsuhteita oli 1980-luvulla ja 1990-luvun vaihteessa noin 230 000–250 000. Palkansaajien työsuhteista määräaikaisten osuus oli 11–12 prosenttia. Työsuhteiden määräaikaisuus yleistyi 1990-luvulla, etenkin vuosikymmenen jälkipuolella. Vuodesta 1997 lähtien määräaikaisten työsuhteiden määrä on pysytellyt 330 000–340 000 välillä, nousten kuitenkin vuonna 2005 yli 343 000:een. Kaikista työsuhteista määräaikaisten osuus on ollut 2000-luvulla 16–18 prosenttia, suunnilleen 5–6 prosenttiyksikköä enemmän kuin 15 vuotta aikaisemmin. (Kuvio 6, taulukko 16). Toisaalta, määräaikaisten työsuhteiden kasvu ei ehkä ole 1980-luvulta näihin päiviin niin suuri kuin tilastoista voi alustavasti päätellä. Aikaisemmin tilastoissa oli 3–5 prosenttia henkilöitä, jotka eivät osanneet sanoa, onko heidän työsuhteensa pysyvä vai määräaikainen, nykyisin ei juuri ollenkaan. Jos epävarmat vastaajat yhdistetään määräaikaisiin työsuhteisiin, olisi määräaikaisten työsuhteiden osuus 1980-luvulla ollut vain 2–3 prosenttiyksikköä vähäisempää kuin 2000-luvulla.

Osa-aikatyötä tekevien määrä on 2000-luvulla noussut suuremmaksi kuin koskaan aikaisemmin vuoden 1980 jälkeen. Alle 30 tunnin työviikon osa-aikatyötä tekevien määrä nousi 1980-luvun alkupuolella 155 000 hengestä yli 200 000:een, mutta kääntyi vuosikymmenen puolivälissä laskuun noustakseen uudelleen 1990-luvun jälkipuolella. Alle 30 tunnin viikkotyöaikaa tekevien osa-aikatyöntekijöiden määrä ylitti 200 000 henkeä 1990-luvun lopussa ja nousi 250 000 henkeen vuonna 2005. Oman käsityksensä mukaan osa-aikatyötä tekeviä työllisiä oli vuonna 2005 noin 330 000 henkeä. Osa-aikatyötä tekeviä palkansaajia oli kaikkiaan 270 000 henkeä. Näistä naisten osuus oli 70 prosenttia. (Kuvio 7, taulukko 16)

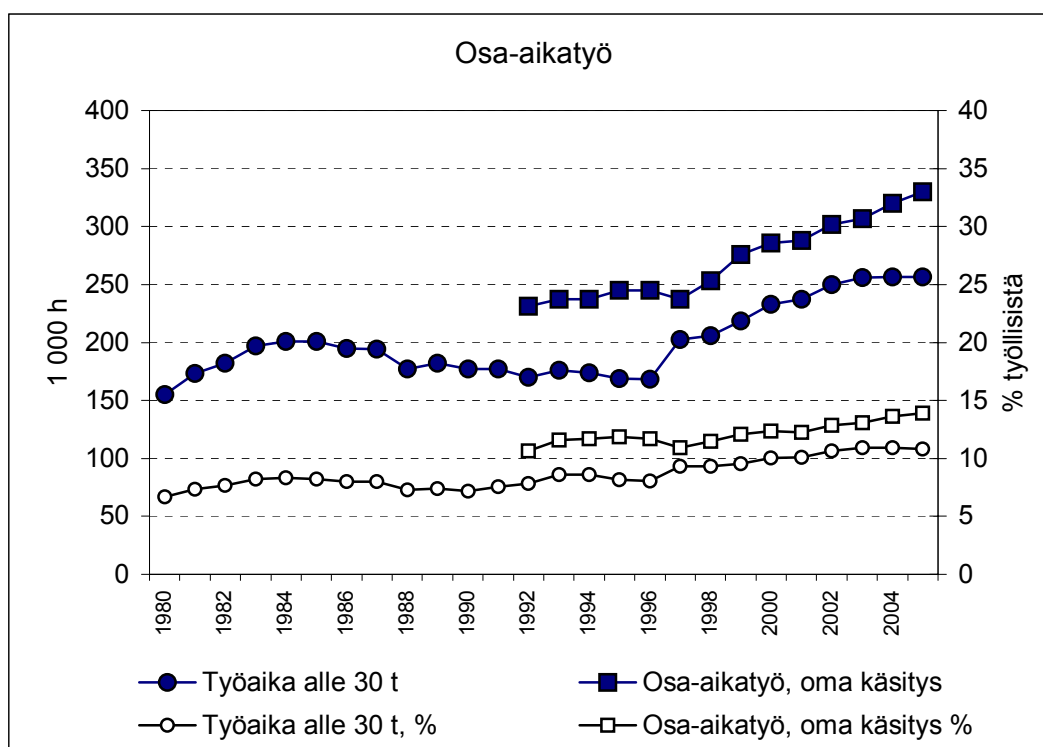
Kuvio 6. Määräaikaisten työsuhteiden määrän (1 000 h) ja osuuden (%) kehitys palkansaajien keskuudessa vuosina 1982–2005

Lähde: Liitekuviot 1 ja 2, Työvoimatutkimukset, Tilastokeskus.

Määräaikaisia ja osa-aikaisia työsuhteita kutsutaan yhteisellä nimellä epätyypilliseksi työsuhteiksi. Työvoimatutkimuksissa on kysytty syy siihen, miksi tekee osa-aikatyötä tai on määräaikaisessa työsuhteessa. Jos määräaikaisen työsuhteen syynä on se, ettei ole saanut pysyvää työtä ja osa-aikatyön syynä se, ettei ole saanut koko-aikatyötä, käytetään usein ilmaisua vastentahtoinen osa-aikatyö tai määräaikainen työsuhde (Nurmi 1998; OECD).

Kuvio 7. Osa-aikatyön määrän (1 000 h) ja osuuden (%) kehitys työllisyydestä vuosina 1980–2005

Vuonna 2005 kokoaikatyön puutteesta osa-aikatyötä tekeviä palkansaajia oli 75 000 ja vastentahtoisessa määräaikaisessa työsuhteessa olevia runsaat 247 000 henkeä. Pysyvän työsuhteen puutteesta tehty määräaikainen työ on yli kolme kertaa yleisempää kuin koko-aikatyön puutteesta tehty osa-aikatyö. Määräaikaiset työsuhteet ja vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet ovat yleisempiä naisilla kuin miehillä. Vuonna 2005 vastentahtoisesta määräaikaisesta työstä osuus oli naisilla 72 ja miehillä 62 prosenttia kaikista määräaikaisissa työsuhteissa olevista (taulukko 16).

Vuonna 2005 pysyvän työn puutteen ilmoitti syyksi noin 70 prosenttia määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevistä. Osa-aikatyöntekijöillä koko-aikatyön löytymättömyys oli syynä vain 28 prosentilla. Vastentahtoisesta osa-aikatyöstä on laskenut, mutta absoluuttinen määrä on vähentynyt vain muutaman tuhannen vuodesta 1997 lähtien. Toisin sanoen pääosa osa-aikatyön kasvusta on toivottua ja tarjontalähtöistä, kun taas määräaikaisten työsuhteiden suuri määrä on pääasiassa kysyntälähtöistä.

Taulukko 16. Palkansaajien määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden määrä (1 000 h) ja naisten osuus (%); pysyvän kokoaikatyön puutteesta vastaanotettu määräaikainen työ ja osa-aikatyö (1 000 h ja %) sekä naisten osuus (%) vuosina 1997–2005

Määräaikainen työ	Yhteensä	Naisten osuus %	Ei löytänyt pysyvää työtä	% määräaikaisista	Naisten osuus %
1997	336	57.4	247	73.6	60.3
1998	332	58.1	235	70.7	61.4
1999	330	58.8	224	67.9	62.1
2000	328	60.4	213	64.8	63.7
2001	336	60.7	225	67.0	64.1
2002	331	61.3	222	67.0	64.7
2003	335	61.8	228	68.1	65.1
2004	331	61.3	225	68.0	64.9
2005	343	61.5	247	71.9	61.5
Osa-aikatyö	Yhteensä	Naisten osuus %	Ei löytänyt kokoaikatyötä	% osa-aikatyöstä	Naisten osuus %
1997	191	71.7	81	42.3	73.3
1998	208	70.7	81	39.1	73.4
1999	233	70.4	89	38.1	75.7
2000	238	70.6	83	34.8	76.3
2001	242	70.7	79	32.8	77.3
2002	255	69.8	83	32.5	75.4
2003	257	70.0	78	30.2	76.5
2004	268	70.5	79	29.5	75.8
2005	270	70.0	75	27.9	74.8

Lähde: Tilastokeskuksen työvoimatutkimukset eri vuosilta (vastentahtoisten työsuhteiden määrä on laskettu julkaistuista prosenttiosuuksista).

Ei-toivotut määräaikaiset työsuhteet ja osa-aikatyöt muodostavat merkittävän osan työmarkkinoista. Kaikista palkansaajista runsaat 15 prosenttia toimi vuonna 2005 pysyvän kokoaikatyön puutteesta määräaikaisessa (12 %) tai osa-aikaisessa työsuhteessa (4 %). Palkansaajanaisista tähän ryhmään kuului joka viides (19.7 %) ja palkansaajamiehistä joka kymmenes (9.9 %).

Miten koko työllisyys jakautuu toimialoittain, sektoreittain ja alueittain verrattuna epätyypillisiin työsuhteisiin ja osittaiseen työttömyyteen? Jakautuvatko halutut ja vastentahtoiset epätyypilliset työsuhteet samalla tavalla? Näitä kysymyksiä on tarkasteltu yksityiskohtaisesti raportin liitteessä 1. Taustatekijöinä ovat toimialat, sektorit, työpaikan koko ja suuralue sekä työllisten taustaominaisuudet kuten ikä, koulutustaso, sosioekonominen asema ja ammatti. Koko työllisyyden jakautumia verrataan kaikkien osa-aikaisten ja kaikkien määräaikaisten työsuhteiden jakautumiin sekä ns. vastentahtoisten osa-aikaisten ja määräaikaisten työsuhteiden jakautumiin. Työvoimatutkimuksen haastattelutiedoista saatuja työsuhteen laatu tietoja verrataan lopuksi soviteltujen työttömyysetuuksien kohdentumiseen samojen taustatekijöiden suhteessa.

3.2 Soviteltujen päivärahojen ja työmarkkinatuen saajamäärä

Soviteltujen työttömyysetuuksien myöntämisperusteista ei ole juurikaan saatavana julkaistuja aikasarjoja. Vertailukelpoisuutta ajassa vaikeuttavat myös soviteltuun päivärahaan ja osittaisen työttömyyden käsitteeseen liittyvät lainsäädäntömuutokset (Haataja 2007). Seuraavassa esitettävät tiedot perustuvat Kelasta ja Vakuutusvalvontavirastolta saatuihin tilastoihin.

Taulukko 17. Soviteltujen ansiopäivärahojen ja Kelan työttömyysetuuksien saajat vuosina 1994–2005 ja soviteltujen työttömyysturvamenojen osuus kaikista työttömyysturvamenoista, %

Vuosi	Ansio-päivärahan saajat yhteensä 1)	Naisten osuus %	Osuus päivärahan saajista %	Osuus ansio-päivärahamenoista %	Kelan etuuksien saajat yhteensä	Naisten osuus %	Osuus Kelan tyött. etuuksien saajista %	Osuus Kelan työttömyysturvamenoista %
1994	180 800	60.3		7.4	57 800	51.8	14.3	3.2
1995	135 100	65.3		7.3	52 700	54.3	10.9	3.0
1996	123 600	66.1		7.1	45 100	55.2	11.0	2.7
1997	124 600	68.1		9.0	59 200	56.0	16.1	4.5
1998	112 800	71.0	26.1	9.4	60 000	59.3	16.1	4.5
1999	104 400	72.1	24.9	9.8	58 700	60.6	16.4	4.4
2000	97 600	73.5	28.2	10.2	55 200	63.1	16.7	4.5
2001	89 000	73.4	28.1	10.6	52 500	64.1	16.7	4.5
2002	71 700	70.6	25.3	10.1	51 700	64.0	16.7	4.5
2003	81 900	70.6	25.1	9.0	49 200	63.6	16.0	4.3
2004	78 000	71.8	24.6	8.8	47 800	63.9	15.8	4.3
2005	74 600	72.4	24.4	8.8	44 700	63.9	15.2	4.2

Lähteet: Kelan ja Vakuutusvalvontaviraston työttömyysturvatieidot.

1) Eri etuuksien saajat on taulukossa laskettu yhteen, minkä johdosta sama henkilö saattaa esiintyä yhteissummassa etuuden saajana useampaan kertaan.

Ansiopäivärahan saajista soviteltua päivärahaa maksetaan nykyisin suunnilleen joka neljännelle. Kelan työttömyysetuuksien saajista soviteltujen etuuksien piiriin on kuulunut 15–17 prosenttia vuodesta 1997 lähtien. Suojaosan poistaminen ja sovitellun työttömyysetuuden laskentatavan muutos selittävät ainakin osittain Kelan etuuksien saajamäärän nousua vuonna 1997. Vuonna 2002 sovitellun päivärahan saajamäärissä tapahtunut notkahdus voi johtua satunnaisten työsuhteiden aikarajan lyhentämisestä kolmesta kahteen viikkoon, jolloin yli kahden viikon satunnaisten töiden väliin jäivät jaksot alettiin korvata täysinä työttömyyspäivinä (Haataja 2007).

Soviteltujen päivärahojen menot ovat huomattavasti pienemmät kuin etuuksien saajien osuudet. Sovitellun ansiopäivärahan menot ovat nykyisin noin 9 prosenttia kaikista ansiopäivärahamenoista ja Kelan soviteltujen etuuksien menot noin 4 prosenttia kaikista Kelan maksamista työttömyysturvamenoista. (Taulukko 17.)

Kelan maksamia soviteltuja työttömyysetuuksia sai vuoden 2005 aikana vajaa 45 000 henkeä, ansiosidonnaisia päivärahoja 75 000 henkeä (runsas 67 000 henkeä, kun päällekkäisyydet etuuskien saajista on poistettu). Naisten osuus on sovitellun ansiosidonnaisen päivärahan saajista suurempi (yli 70 prosenttia) kuin Kelan työttömyysetuuskien saajista (64 prosenttia).

Taulukossa 18 on esitetty sovitellun ansiopäivärahan jakautuminen työttömyyslajin mukaan vuodesta 1994 alkaen. Lamavuosina soviteltua ansiopäivärahaa maksettiin harvemmin lyhyiden työsuhteiden kuin kokoaikatyön puutteen takia mutta sittemmin tilanne on tasapainottunut. Osa-aikatyöstä ja satunnaisista työsuhteista on tullut lähes yhtä yleinen peruste sovitellun päivärahan maksamiselle. Lamavuosina osittaiset lomautukset, erityisesti lyhennetyt työviikot kasvattivat soviteltujen ansiopäivärahan saajamääriä. Muilla syillä on ollut vähäisempi merkitys sovitellun päivärahan perusteena.

Taulukko 18. Soviteltua ansiopäivärahaa saaneiden osuudet kaikista soviteltua päivärahaa saaneista vuosina 1994–2005, %

Vuosi	Osuudet %	Lyhennetty työviikko	Lyhennetty työpäivä	Osa-aikatyö	Satunnainen työ	Sivutyö	Yritystoiminta	Muut yhteensä /usea perustelu
1994	100	18	1	55	19	6	0	1
1995	100	8	1	47	36	6	0	2
1996	100	11	1	35	45	6	1	2
1997	100	6	0	36	49	6	1	2
1998	100	6	0	37	49	6	1	1
1999	100	5	1	36	50	6	1	1
2000	100	4	0	37	50	5	3	1
2001	100	5	0	39	48	5	3	0
2002	100	7	0	38	45	6	4	0
2003	100	7	0	42	43	4	3	0
2004	100	6	0	44	44	3	3	0
2005	100	5	0	45	44	3	3	0

Lähde: Vakuutusvalvontavirasto, kokonaistilastot.

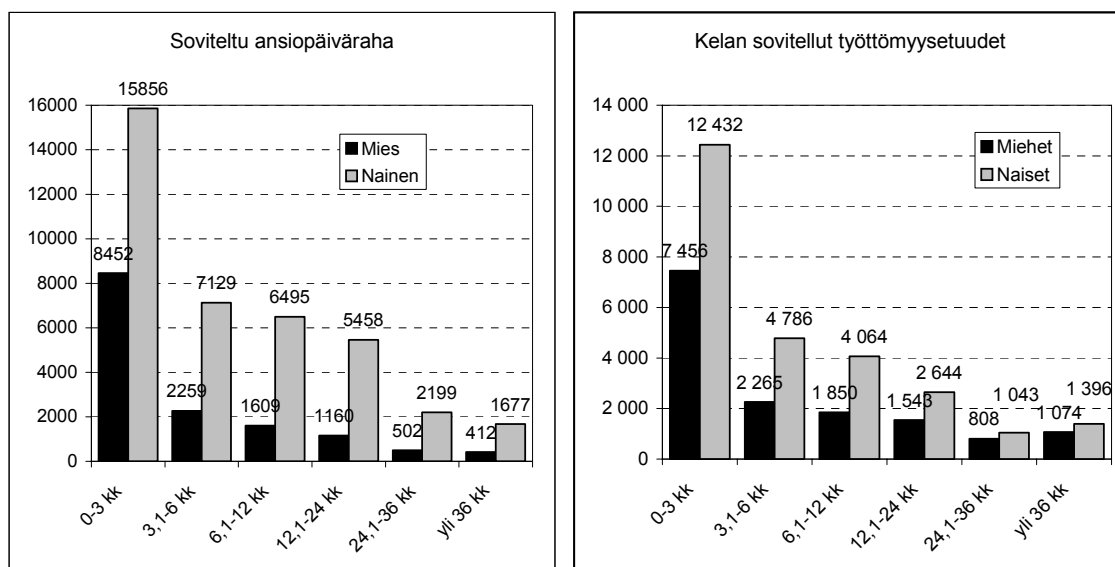
3.3 Yli kolme vuotta soviteltujen päivärahojen saaneet

Työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa enintään 500 arkipäivältä. Työttömyyden jatkuessa henkilöllä on oikeus 180 työmarkkinatukipäivään ilman tarveharkintaa ja tämän jälkeen normaaliin työmarkkinatukeen. Työmarkkinatuen maksamisella ei ole enimmäiskestoja. Osittaiset työttömyyspäivät, joilta henkilö saa soviteltuja työttömyysetuuksia hidastavat työttömyyspäivälaskuria. Soviteltujen työttömyyspäivien osittaiset päivärahat summataan kokopäivärahoiksi. Kaksi osittaisen työttömyyden päivää, jolta henkilö on saanut 50 prosentin päivärahaa, kartuttavat työttömyyspäivälaskuria yhdellä päivällä.

Sovitellut työttömyyspäivät kartuttavat työttömyyspäivälaskurin lisäksi työssäoloehto, joka oikeuttaa uuteen työttömyyspäivärahakauteen. Työssäoloehdon täyttyessä työttömyyspäivälaskuri nollataan ja uuden työttömyyden alkaessa (uuden omavastuuajan jälkeen) työttömyyspäivärahojen maksaminen aloitetaan alusta-työttömyyskassoihin kuuluvilla työssäoloehdon aikana saadun ansion perusteella.

Jotta sovitellusta päivärahasta ei muodostuisi pysyvää palkkatukea, soviteltujen päivärahojen maksamiselle on asetettu 36 kuukauden (774 sovitellun osittaisen työttömyyspäivän) takaraja vuonna 2000. Enimmäisehdot eivät kuitenkaan koske niitä, joilla on oikeus ikänsä puolesta työttömyyden lisäpäiviin (työttömyyseläkeputkeen). Soviteltujen päivärahojen maksamisen takarajan käyttöönottoa on kuitenkin lykätty vuoden 2007 loppuun. Säännöllisenä jatkuvaa osa-aikatyötä tekevien osalta on säädetty, että sovitellun ansiopäivärahan taso määritellään uudelleen 8 kuukauden välein. Samalla 500 työttömyyspäivän laskenta aloitetaan (omavastuuajan jälkeen) alusta, mutta soviteltuja päiviä tänä aikana on karttunut vasta 172.

Kuvio 8. Soviteltuja työttömyysturvaetuuksia saaneet soviteltujen päivien kertymien mukaan vuoden 2006 lopussa

Lähde: Kela (soviteltujen kertymä 1.4.2000 lukien) ja Vakuutusvalvontavirasto (Kaikki soviteltujen päivärahojen laskurissa vuoden 4. neljänneksellä olevat työttömyys- ja koulutuspäivärahoja saaneet), kokonaistilastot.

Vuoden 2000 huhtikuun 1. päivästä lähtien soviteltujen päivärahapäivien karttumista on seurattu erillisten laskurien avulla sekä työttömyyskassoissa että Kelassa. Kelassa niille sovitellun työttömyysetuuksien saajille, joilla 36 kuukauden enimmäisehto on täyttynyt, on uusien soviteltujen päivien laskeminen aloitettu toisessa laskurissa. Vakuutusvalvontavirastossa ei ole tilastojen osalta täyttä varmuutta siitä, onko soviteltujen päivien karttumista seurattu työttömyyskas-

soissa siten, että päivät on nollattu, jos työssäoloehto on täyttynyt. Soviteltujen työttömyyspäivien seurantatietoihin liittyy siis jonkin verran teknisiä epävarmuustekijöitä. Vuoden 2006 lopussa soviteltujen päivien jakauma on esitetty kuviossa 8.

Vuoden 2006 lopulla kaikkiaan noin 4 560 hengellä oli takanaan soviteltuja työttömyyspäiviä vähintään 36 kuukauden ajalta. Näistä noin 2 500 oli Kelan etuuksien ja 2 100 ansiopäivärahan saajaa. Soviteltua ansiopäivärahaa saaneista osuus oli 4 ja soviteltuja Kelan etuuksia saaneista 6 prosenttia. (Taulukko 19.)

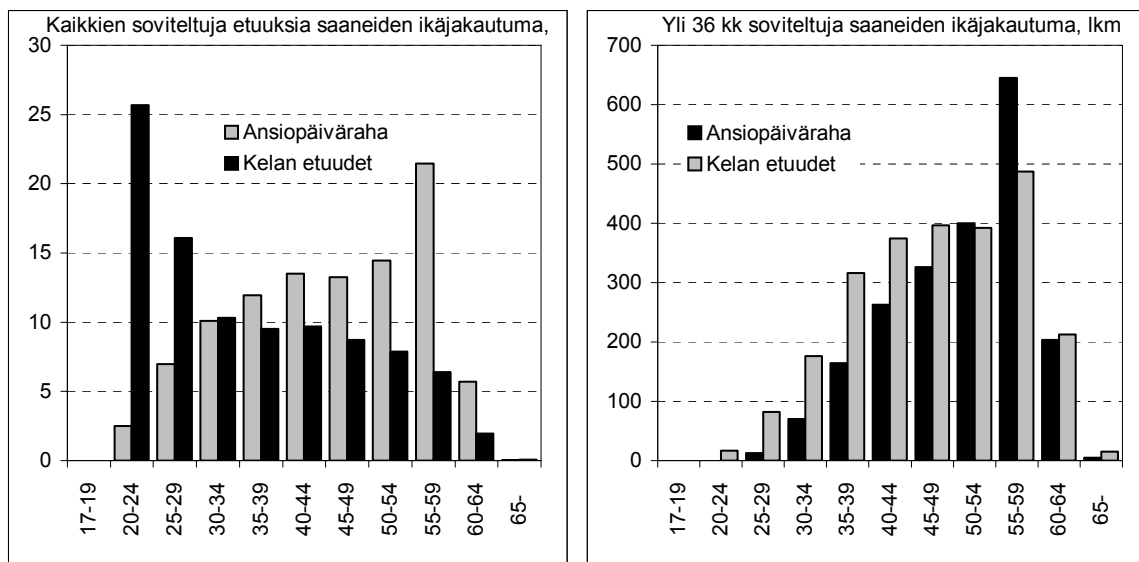
Taulukko 19. Kaikki henkilöt, joilla on soviteltuja työttömyyspäiviä vuoden lopussa, sekä henkilöt, joiden soviteltujen päivien määrät ylittivät 36 kuukauden enimmäismäärän

Soviteltuja saaneet	Kelan etuudet, joulukuun 2006 loppuun mennessä				Ansiopäivärahan laskurissa 2006, 4. neljännes		
	Yhteensä	Peruspäiväraha	Yli 36 kk	Yli 36 kk %	Yhteensä	Yli 36 kk	Yli 36 kk %
Yhteensä	41 360	12 370	2 470	6.0	53 210	2 090	3.9
Alle 55-vuotiaat	34 630	9 990	1 360	3.9	38 730	1 240	3.2
55-vuotta täyttäneet	6 730	2 380	1 110	16.5	14 480	850	5.9
-osuus %	16.3	19.2	44.9		27.2	40.7	

Lähde: Kela (soviteltujen kertymä 1.4.2000 lukien) ja Vakuutusvalvontavirasto (Kaikki soviteltujen päivärahojen laskurissa vuoden 4. neljänneksellä olevat työttömyys- ja koulutuspäivärahoja saaneet).; kokonaistilastot.

Yli 36 kuukautta soviteltua ansiopäivärahaa saaneista 41 % ja Kelan etuuksia saaneista 45 % oli täyttänyt 55 vuotta ja siis lähiaikoina työttömyysetuuden lisäpäiväoikeuden saavuttamisiässä tai sen jo ylittänyt. Jos 55 vuotta täyttäneet otetaan pois luvuista, jää yli 36 kuukautta soviteltuja etuuksia saaneiden työikäisten määräksi 2 600 henkeä. Kaikkien soviteltuja työttömyysetuuksia saaneiden ja yli 36 kuukautta soviteltuja etuuksia saaneiden ikäjakauma on esitetty kuviossa 9.

Kuvio 9. Kaikkien soviteltua ansiopäivärahaa ja Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia sekä yli 36 kuukautta ko. etuuksia saaneiden ikäjakamat vuoden 2006 lopussa

Lähde: Kelan ja Vakuutusvalvontaviraston rekisteritiedot, kokonaistilastot.

Pitkittynyt soviteltujen ansiopäivärahojen saanti oli naisille vielä tyypillisempää kuin sovitellut ansiopäivärahat yleensä. Yli 36 kuukautta päivärahaa saaneista naisten osuus oli 78 prosenttia, mutta kaikista sovitelluista päivärahoista vain 67 prosenttia. Kelan etuuksia saavilla tilanne oli päinvastoin. Kaikista Kelan etuuksia saaneista naisia oli 64 prosenttia, mutta 36 kuukauden rajan ylittäneistä enää 57 prosenttia.

4. Osittainen työllisyys ja tulot

Tässä luvussa vertaillaan työllisten, työttömien ja osittain työllistyneiden palkka- ja tulotasoa. Luku jakautuu kolmeen jaksoon. Ensin tarkastellaan osittaisen työllistymisen aikaisia tuloja. Toisessa jaksossa vertaillaan henkilökohtaisia ja kolmannessa perhekohtaisia tuloja. Henkilökohtainen tulovertailu jakautuu eri työmarkkina-asemassa olevien palkkatasojen vertailuun sekä vuositulojen vertailuun. Palkkatasovertailu tehdään vain työvoimatutkimuksen käsitteiden perusteella, mutta vuositulojen vertailussa osittainen työllistyminen määritellään myös soviteltujen päivärahojen avulla. Perhekohtaisessa tulovertailussa eri asemassa olevat perheet on eroteltu otoshenkilön saamien etuuksien mukaan.

4.1 Osittaisen työttömyyden aikainen tulo

Sovittelun peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tuloja lisäävä vaikutus lakkaa palkkatulon kasvaessa nopeammin kuin sovitellussa ansiopäivärahassa. Vuonna 2006 lapseton työtön, joka teki 50–75 prosentin työaika ja sai vastaavalla osuudella pienempää palkkaa, ei enää voinut saada soviteltuja Kelan etuuksia kuukausiansion saavuttaessa noin 1 000 euron tason³. Ansiopäivärahan saajalla oikeus soviteltuun päivärahaan lakkaisi kokonaan vasta 3 260 euron sovittelepalkalla, jos työaika ja palkka olisivat alentuneet 75 prosenttia työttömyyttä edeltäneestä tasosta (Haataja 2007).

Osittaisen työllistymisen aikaisia tuloja voidaan käytettävissä olevan aineiston perusteella arvioida hieman eri tavalla ansiopäivärahaa ja Kelan etuuksia saaville. Kelan etuuksien saavien sovittelemisen aikainen palkkatieto on tiedossa viimeisimmältä sovittelemisjaksoilta. Osittaisen työttömyyden aikana maksettu päiväraha tai työmarkkinatuki on mahdollista arvioida keskimääräisenä koko vuoden ajalta päivää tai kuukautta kohti. Sovittelun alaisen palkan ja päivärahan taso voivat kuitenkin vaihdella osittaisen työllistymisen jaksosta toiseen, joten sovittelemisen alaista palkkaa ei voi suoraan rinnastaa keskimääräiseen päivärahaan tai työmarkkinatukeen.

Ansiopäivärahan saajan sovittelemisen aikainen palkka ei ole tiedossa, mutta täyden päivärahan perusteena oleva palkkatieto on. Sovittelun aikainen palkka on mahdollista arvioida laskennallisesti soviteltuna saadun päivärahan, soviteltujen päivärahapäivien sekä kokonaisen päivärahan perusteena olevan kuukausipalkan avulla samoin kuin etuusmalleissa (Parpo 2004, 40–46; Niinivaara ja Viitamäki 2005, 44–45). Soviteltu päiväraha ja sovitellut päivärahapäivät ovat vuositaso summia. Koska henkilöllä voi olla vuoden aikana useita sovittelemisjaksoja, ja jaksoista maksettava palkka sekä soviteltu päiväraha voivat vaihdella jaksoittain, kuvaa laskennallisesti muodostettu soviteltu kuukausipalkka ja päivärahat tilan-

³ Lapsikorotukset kasvattavat soviteltujen etuuksien tasoa ja tuloajaa, mutta työmarkkinatuen tarveharkinta voi joko alentaa tai lakkauttaa oikeuden työmarkkinatukeen kokonaan.

netta vuoden aikana keskimäärin. Kun edellä esitetyt varaukset otetaan huomioon, voidaan käytettävissä olevilla tiedoilla saada arvio soviteltua työttömyysturvaa saavien ensisijaisista ja keskimääräisistä tuloista osittaisen työllistymisen aikana. (Taulukko 20)

Kelan työttömyysetuuksien saajien keskimääräinen sovittelun aikainen palkkatulo oli 450 euroa kuukaudessa vuonna 2004. Yli 1 000 euron kuukausipalkkoilla sovittelun piiriin kuuluneita oli vain viitisen prosenttia. Naisten sovittelun alaisista työtuloista viidennes, miesten neljännes, oli alle 150 euroa kuukaudessa. Naisten sovittelun aikainen keskimääräinen kuukausipalkka muodostuikin suuremmaksi kuin miesten.

Taulukko 20. Osittaisen työttömyyden aikaisten palkkatulojen jakautuminen ja keskimääräiset sovittelun aikaiset palkkatulot (euroa kuukaudessa) vuonna 2004

Sovittelun aikainen palkka /kk1)	Kelan etuuden saajat			Ansiopäivärahan saajat		
	Henkilöt Lkm	Jakauma % Miehet	Naiset	Henkilöt Lkm	Jakauma % Miehet	Naiset
Yhteensä	48 400	100	100	70 900	100	100
1–150	10 600	25	20	5 300	12	5
151–300	8 100	21	14	7 600	11	10
301–450	8 400	18	17	7 900	9	12
451–600	6 200	14	12	8 700	11	13
601–800	7 500	13	17	11 000	14	16
801–1000	5 100	6	13	8 900	12	13
1001–1500	2 400	2	6	15 800	18	24
1501 ja yli	100	0	0	5 900	11	7
Palkka keskim.	450	388	487	766	751	772

1) Kelan sovittelun alainen palkka on vuoden viimeisimmältä sovittelujaksolta, ansiopäivärahan alainen sovittelupalkka on laskettu (koko)päivärahan perusteena olevan kuukausipalkan, soviteltujen päivärahopäivien ja soviteltujen päivärahatietojen avulla.

Soviteltua ansiopäivärahaa saaneiden henkilöiden täysimääräisen ansiopäivärahan perusteena oleva palkka oli keskimäärin 1 530 euroa kuukaudessa. Miesten perustepalkka oli keskimäärin 1 937 ja naisten 1 354 euroa. Naisten päivärahan perusteena oleva palkka oli keskimäärin 30 prosenttia miesten palkoista. Naisten yleisin (52 %) palkkaryhmä oli 1 000–1 500 euroa ja seuraavaksi yleisin 1 500–2 000 euroa kuussa. Alle 1 000 euron perustepalkka oli noin 20 prosentilla naisista. Miesten yleisin (34 %) työttömyyspäivärahan perustepalkka oli 1 500–2 000 euroa ja seuraavaksi yleisin 1 000–1 500 euroa. Noin viidellä prosentilla miehistä työttömyyttä edeltänyt palkka oli alle 1 000 euroa ja noin neljänneksellä yli 2 000 euroa kuukaudessa.

Osittaisen työllistymisen aikaiseksi palkaksi saatiin laskelmilla keskimäärin noin 766 euroa kuukaudessa. Tämä oli noin puolet täysimääräisen työttömyyspäivärahan perusteena olevasta palkasta, miehillä kuitenkin suhteessa vähemmän (40 %)

kuin naisilla (57 %). Sovittelun ansiopäivärahan aikainen keskimääräinen palkkataso oli kuitenkin noin 40 prosenttia suurempi kuin Kelan etuuksien sovittelun aikainen palkka. Alle 150 euron sovittelun aikaiset palkkatulot olivat ansiopäivärahan saajilla huomattavasti harvinaisempia kuin Kelan etuuksien saajilla. Miehistä 12 ja naisista 5 prosenttia kuului tähän ryhmään. Toisaalta miehistä 11 prosenttia mutta naisista vain 7 prosenttia sai ansiopäivärahan sovittelun aikana 1 500 euron kuukausipalkkaa. (Taulukko 21.)

Jos Kelan työttömyysetuuksia saavien vuoden viimeisen palkkatiedon oletetaan vastaavan keskimääräistä sovittelun aikaista palkkaa, voidaan arvioida sovittelu- jaksojen keskimääräinen kuukausitulo. Peruspäivärahaa saavien viimeinen kuukausipalkka oli keskimäärin 514 euroa ja työmarkkinatukea saavien 413 euroa kuukaudessa. Keskimääräinen soviteltu päiväraha oli 281 ja työmarkkinatuki 316 euroa kuukaudessa. Peruspäivärahan kuukausitulot olisivat yhteensä 805 euroa ja työmarkkinatukea saavien 775 euroa kuukaudessa. Vertailun vuoksi todettakoon, että yksinäisen henkilön täysi peruspäiväraha ja työmarkkinatuki olivat 498 euroa kuukaudessa ja 23.16 euroa päivässä vuonna 2004.

Taulukko 21. Ansiosidonnaista sovittua päivärahaa ja Kelan sovittelu- etuuksia saaneiden keskimääräiset kuukausitulot sovittelun aikana

Sovittelun aikaiset tulot keskimäärin	Ansio- päivä- raha	Kelan etuudet Peruspäiväraha	Työmarkkinatuki
Keskimääräinen palkka kuukaudessa	766	514	414
Tulot keskimäärin kuussa	1 320	805	775
Keskimääräinen soviteltu päiväraha/etuus	27.57	13.14	14.68
Keskim. ansiopäiväraha/täysi peruspäiväraha*	45.78	23.16*	23.16*
keskim. ansiopäiväraja/täysi peruspäiväraha / kk			

* Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ilman lapsikorotuksia.

Täyden työttömyyden aikana ansiopäivärahaa saavien keskimääräinen päiväraha oli noin 46 euroa, naisilla 43 ja miehillä 52 euroa. Osittaisen työllistymisen aikana maksettava päiväraha oli keskimäärin 60 prosenttia täysimääräisestä päivärahasta eli vajaa 28 euroa. Miesten soviteltu päiväraha oli lähempänä täyttä päivärahaa (67 %) kuin naisten (57 %). Ansiopäivärahaa saavien keskimääräiseksi kuukausituloksi sovittelu- jaksojen aikana saatiin 1 320 euroa. (Taulukko 21.)

4.2 Henkilökohtaiset vuosi- ja kuukausitulot

4.2.1 Työsuhteen laatu ja palkkataso

Työvoimatutkimuksen työmarkkina- asema perustuu haastattelutilanteeseen ja voi muuttua useaan kertaan vuoden aikana. Suurin osa työvoimasta on kuitenkin pysyvässä työsuhteessa, jossa palkkataso on vuoden aikana suhteellisen vakaa.

Pysyvässä kokoaikatyössä olevien vuosipalkka keskimäärin kuukaudessa osoitautui noin kahdeksan prosenttiyksikköä (200 euroa) suuremmaksi kuin ansiotasoindeksin mukainen kuukausipalkka (taulukko 22). Ansiotasoindeksin perusteena olevaan palkkaan lasketaan kaikki palkansaajalle säännöllisesti maksettavat ansiot ilman ylitöiden ja muiden epäsäännöllisesti maksettavien palkanlisien vaikutusta (Ansiotasoindeksi 2006). Vuosipalkkaan sen sijaan sisältyvät erilaiset palkanlisät, samoin kuin sivutyöstä saadut palkat ja mahdollisista työpaikanvaihdoksista saadut palkankorotukset. Toisaalta vuosipalkkaa alentavat mahdolliset katkot työllisyydessä.

Naisten ja miesten vuosipalkkojen erot ovat suuremmat kuin säännöllisten kuukausipalkkojen. Vuosipalkkojen suurempia eroja selittävät myös palkattomat, usein tulonsiirroilla kompensoidut, tilapäiset työstä poissaolot tai lyhyempi työaika. Esimerkiksi äitiys- tai vanhempainvapaalla olevat lasketaan työvoimatutkimuksissa työllisiksi, jos heillä on voimassa oleva työsuhde.

Taulukko 22. Pysyvässä kokoaikatyössä olevan palkansaajan keskimääräinen kuukausipalkka verrattuna ansiotasoindeksin kuukausipalkkaan ja naisten palkka % miesten palkasta vuonna 2004

Keskimääräinen kuukausipalkka (euroa)	Työvoimatutkimus Pysyvä kokoaikatyö (vuosipalkka / 12)	Ansiotasoindeksin pohjana oleva kuukausipalkka 2004			
		Keskimäärin	Yksityinen	Kunta	Valtio
Keskimäärin	2 598	2 397	2 379	2 083	2 499
Miehet	2 924	2 655	2 572	2 360	2 740
Naiset	2 207	2 137	2 079	1 990	2 216
N % M palkasta	75	80	81	84	81
Keskimäärin	108	100	99	87	104
Miehet	110	100	97	89	103
Naiset	103	100	97	93	104

Työvoimatutkimuksen aineistosta laskettiin myös pysyvässä kokoaikatyössä olevien mediaanipalkat. Mediaanikuukausipalkka on 300 euroa pienempi kuin palkkojen keskiarvo. Miehillä keski- ja mediaanipalkan ero oli suurempi (340 euroa) kuin naisilla (155 euroa). Seuraavassa verrataan pysyvässä kokoaikatyössä olevien keskimääräisiä ja mediaanipalkkoja niiden vastaaviin palkkoihin, jotka ovat joko pysyvissä osa-aikatyösuhteissa tai määräaikaisissa työsuhteissa. Määräaikaisia työsuhteita tekevissä ovat mukana kokoaika- että osa-aikatyöntekijät (taulukko 23).

Taulukko 23. Vuotuiset palkkatulot keskimäärin kuukaudessa (euroa) ja suhteessa pysyviin kokoaikatyöntekijöihin työvoimatutkimuksen mukaisen työsuhteen laadun mukaan vuonna 2004

Työvoimatutkimuksen työmarkkina-asema	Palkansaajia Lukumäärä	% Pysyvä = 100	Kuukausipalkka			
			Keski- arvo	Pysyvä = 100	Mediaani	Pysyvä = 100
Pysyvä kokoaikatyö	1 532 100	100	2 598	100	2 292	100
Miehet	835 200	55	2 924	113	2 584	113
Naiset	696 900	45	2 207	85	2 052	90
Pysyvä osa-aikatyö	182 500	12	1 089	42	1 007	44
Miehet	51 500	3	1 141	44	996	43
Naiset	131 000	9	1 069	41	1 011	44
Määräaikainen työsuhde	323 900	21	1 323	51	1 175	51
Miehet	125 800	8	1 399	54	1 145	50
Naiset	198 100	13	1 275	49	1 197	52

Pysyvää osa-aikatyötä tekevien palkka on keskimäärin 42 prosenttia ja määräaikaisissa työsuhteissa olevien 51 prosenttia pysyvässä kokoaikatyösuhteessa olevien kuukausipalkoista. Miesten keskipalkat olivat yleensä suuremmat kuin naisten. Poikkeuksen tekevät kuitenkin pysyvää osa-aikatyötä tekevien naisten ja miesten mediaanipalkat, jotka olivat lähes yhtä suuret ja jopa hieman suuremmat naisten eduksi.

Kaikkien osa-aikatyötä tekevien keskimääräinen kuukausipalkka on pienempi (849 euroa) kuin pysyvässä kokoaikatyösuhteessa olevien (1 089 euroa). Osa-aikatyön palkkatasossa voi olla eroja myös osa-aikatyön syyn perusteella. Voisi olettaa, että vastentahtoinen osa-aikatyö on myös heikommin palkattua kuin vapaaehtoinen osa-aikatyö. Toisaalta vapaaehtoisesti tehdyn osa-aikatyön palkka voi myös olla pieni, jos tavoitteena on hankkia vain lisätuloja esimerkiksi opiskelun yhteydessä tai jos on mahdollista saada osa-aikatyötä tukevia tulonsiirtoja kuten osa-aikaeläkettä tai osittaista pienten lasten hoitorahaa.

Käy ilmi, että ne, jotka eivät halua kokoaikatyötä tai jotka tekevät osa-aikatyötä lasten tai muun omaisen hoidon tai osa-aikaeläkkeen takia, saavat keskimääräistä suurempaa palkkaa (taulukko 24). Sen sijaan vastentahtoista osa-aikatyötä tai terveydellisistä syistä osa-aikatyötä tekevät saavat keskimääräistä pienempää palkkaa. Kaikkein pienintä osa-aikatyön palkkaa saavat opiskelijat, joille osa-aikatyö on pääasiassa omaehtoinen, opiskelun lomaan sopiva valinta.

Mielenkiintoista on, että osa-aikatyötä tekevien naisten ja miesten palkkaerot ovat päinvastaiset kuin palkkaerot yleensä: naisten palkat ovat keskimäärin 10 prosenttia suuremmat kuin miesten. Vain opiskelijamiehet ja osa-aikaeläkkeellä olevat miehet saavat osa-aikatyössä suurempaa palkkaa kuin naiset.

Taulukko 24. Osa-aikatyötä tekevien vuosipalkat keskimääräisiksi kuukausipalkoiksi muutettuna osa-aikatyön syyn perusteella, sekä naisten ja miesten osa-aikatyön palkkaerot vuonna 2004

Osa-aikatyön syy	Lukumäärä	Naisia %	Kuukausipalkka				N- palkka % M- palkasta
			Keskim. euroa	Keskim. =100	Miehet	Naiset	
Yhteensä	319 800	65	849	100	794	878	111
opiskelu tai koulunkäynti	89 100	62	623	73	678	589	87
terveydelliset syyt	7 100	65	646	76	485	734	151
kokoaikatyötä ei ollut tarjolla	92 700	70	811	96	653	878	134
hoitaa lapsia tai muuta omaista	23 200	95	1 288	152	1 102	1 299	118
eläke tai osa-aikaeläke	64 600	49	956	113	964	948	98
ei halua kokoaikatyötä	27 400	78	1 035	122	986	1 049	106
muu syy	15 300	60	1 041	123	1 018	1 056	104

Osa-aikatyön viikkotyöajan kasvu kasvattaa keskimääräistä kuukausipalkkaa aina ns. pitkää osa-aikatyötä (30–34 tuntia) tekeviin asti. Keskimääräinen kuukausipalkka tässä ryhmässä on 1 085 euroa. Tätä pidempää, vähintään 35 tunnin työaikaa tekevien kuukausipalkat ovat pienemmät (taulukko 25). Kysymyksessä voivat olla eri tavoin alipalkatut tai sivutyön tai sivutoimisen yrittäjyyden varassa olevat yrittäjät ja palkansaajat (palkansaajia oli tästä ryhmästä pääosa eli runsaat 16 000). Keskimääräinen kuukausipalkka voi muodostua matalaksi pitkää työaikaa (haastatteluhetkellä) tekevien keskuudessa senkin takia, että osa-aikatyötä tekevä on, ennen tai jälkeen haastattelutilanteen, ollut ainakin jonkin aikaa työttömänä tai työvoiman ulkopuolella. Vastentahtoinen osa-aikatyö on suhteellisesti yleisintä (melkein puolet eli 48 %) 30–34 viikkotyöaikaa tekevien ryhmässä. Tämä ryhmä oli myös naisvaltaisin (75 %).

Taulukko 25. Osa-aikatyön keskimääräiset kuukausipalkat osa-aikatyön säännöllisen viikkotyöajan perusteella, vastentahtoisien osa-aikatyön osuus % sekä naisten ja miesten osa-aikatyön palkkaerot vuonna 2004

Säännöllinen viikkotyöaika	Lukumäärä	Naisia %	Vastentahtoisia %	Kuukausipalkka				N- palkka % M- palkasta
				Keskim. euroa	Keskim. =100	Miehet	Naiset	
Yht.	319 800	65	29	849	100	794	878	111
1 - 4	19 100	66	15	261	31	279	251	90
5 - 9	30 000	61	16	464	55	475	457	96
10-19	76 200	65	19	765	90	764	765	100
20-29	107 100	65	31	999	118	1 011	993	98
30-34	63 300	75	48	1 085	128	794	1 184	149
35-40	12 900	50	32	979	115	900	1 056	117
41-50	1 400	35	16	889	105	916	840	92
51 +	9 700	52	28	483	57	546	425	78

Jos alan normaalityöaika on 40 tuntia, voivat kokoaikatyön puutteessa 30 viikkotyötuntia tekevät vielä päästä 75 prosentin säännön mukaan sovitellun päivärahan piiriin, mutta eivät enää 31 viikkotyötuntia tekevät. Toisaalta työajan lyhentäminen vähintään 30 tuntiin on edellytyksenä muun muassa osittaisen hoitorahan saamiseksi lasten hoitamisen ajaksi kotona. Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen edellyttää 16–28 tunnin keskimääräistä viikkotyöaika.

Taulukko 26. Määräaikaisten työsuhteiden keskimääräiset kuukausipalkat määräaikaisen työsuhteen syyn takia sekä naisten ja miesten palkkaerot (kaikki määräaikaisissa työsuhteissa olevat vuonna 2004)

Määräaikaisen työn syy	Lukumäärä	Naisia %	Kuukausipalkka				N- palkka % M- palkasta
			Keskim. euroa	Keskim. =100	Miehet	Naiset	
Yhteensä	332 100	61	1 285	100	1 351	1 242	92
Työharjoittelu	20 400	49	1 013	79	1 084	940	87
Ei saanut pysyvää työtä	225 400	65	1 444	112	1 579	1 371	87
Ei halunnut pysyvää työtä	78 000	56	880	69	867	891	103
Koeaika	6 700	41	1 281	100	1 445	1 044	72
Ei osaa sanoa	1 700	43	1 957	152	2 322	1 477	64

Myös määräaikaisten työntekijöiden palkat eroavat työsuhteen syyn ja keston mukaan. Pysyvän työsuhteen puutteesta määräaikaista työtä tekevien keskimääräinen kuukausipalkka osoittautuu suuremmaksi kuin muista syistä määräaikaisissa työsuhteissa olevien. Määräaikaisen työn halunneiden palkkataso jää kaikkien pienimmäksi. Tämä selittyy opiskelijoiden työsuhteilla ja koululaisten kesätöillä. Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevien naisten ja miesten palkkaerot ovat varsin pienet (92 %) mutta miesten eduksi. Poikkeuksen tekee kuitenkin ryhmä, joka ei halunnutkaan pysyvää työtä. (Taulukko 26.)

Vuosipalkasta kuukausitasolle laskettu keskipalkka kasvaa odotetusti työsuhteen keston mukaan, sillä lyhyiden työsuhteiden väliin jää helpommin työttömyysjaksoja (taulukko 27). Pitkiäkin määräaikaisia työsuhteita tekevien palkkataso jää kuitenkin keskimäärin alemmaksi kuin kokoaikatyössä olevien palkkataso. Toisaalta vastentahtoisten määräaikaisten työsuhteiden osuus kasvaa samalla, kun työsuhteen kesto kasvaa. Tämä voi johtua vähintään kohtuullisesti palkattujen määräaikaisten sijaisuuksien ja projektitöiden lisääntymisestä yli puoli vuotta kestävässä työsuhteissa. (Taulukko 27.)

Taulukko 27. Määräaikaisten työsuhteiden keskimääräiset kuukausipalkat määräaikaisen työsuhteen keston mukaan, vastentahtoisen määräaikaisen osa-aikatyön osuus sekä naisten ja miesten palkkaerot vuonna 2004

Työsuhteen kesto	Henkilöitä		Naisten osuus %	Vastentahtoisia %	Kuukausipalkka				N- palkka % M-palkasta
	Lkm	%			Keskim. euroa	Keskim. =100	Miehet	Naiset	
Yht.	332 100	100	61	68	1 285	100	1 351	1 242	92
alle kk	8 700	3	62	43	493	38	432	530	123
1–3 kk	62 000	19	53	42	687	53	721	657	91
4–6 kk	47 400	14	55	69	979	76	1 084	893	82
7–12 kk	68 200	21	67	76	1 281	100	1 356	1 244	92
13–18 kk	25 700	8	70	79	1 498	117	1 584	1 461	92
19–24 kk	25 800	8	69	78	1 763	137	2 021	1 649	82
25–36 kk	24 000	7	69	78	1 820	142	2 057	1 714	83
yli 3 v	41 200	12	64	82	2 136	166	2 582	1 889	73
eos	29 100	9	47	62	1 042	81	1 135	935	82

Alle kuukauden ja 1–3 kuukauden määräaikaisista työsuhteista enemmistö on toivottuja. Alle kuukauden työsuhteita oli vajaalla 9 000 hengellä ja 1–3 kuukauden työsuhteita 62 000 hengellä eli noin viidenneksellä kaikista määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevistä. Lyhyisiin määräaikaisiin työsuhteisiin sijoittuvat myös opiskelijoiden ja koululaisten lomien aikaiset työt. Alle kahden viikon lyhyet työsuhteet ja keikkatyöt eivät siis käytännössä erotu työvoimatutkimuksen haastattelutietojen perusteella. Vertailun vuoksi todettakoon, että soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saa alle kahden viikon työsuhteiden perusteella vuoden aikana noin 34 000 henkeä.

4.2.2 Osittainen työllisyys ja vuositulot

Edellä tarkasteltiin osa-aikatyössä ja määräaikaisissa työsuhteissa olevien henkilöiden vuosipalkkoja. Seuraavaksi osittain työllistyneiden tulonmuodostusta tarkastellaan veronalaisen vuositulon pohjalta. Uudeksi vertailuryhmäksi otetaan työttömyysetuuksien saajat. Veronalaisiin tuloihin sisältyvät palkat, yrittäjä- ja pääomatulot sekä vuoden aikana saadut tulonsiirrot. Nettotulot saadaan vähentämällä veronalaisista tuloista verot (ilman kirkollisveroa) ja sairausvakuutusmaksut. Kotitalouskohtaiset verottomat tulonsiirrot, kuten asumistuki, toimeentulotuki ja lapsilisät, huomioidaan vasta perhekohtaisten tulojen yhteydessä (luku 4.3).

Taulukko 28 esittää eri työmarkkina-asemissa olevien keskimääräiset vuositulot kuukausitasoina. Lisäksi taulukosta ilmenee palkkojen osuus tulonmuodostuksesta (prosenttia veronalaisista tuloista).

Osa-aikatyössä ja määräaikaisissa työsuhteissa olevien keskimääräinen tulotaso on noin puolet pysyvässä kokoaikatyössä olevien tulotasosta. Veronalaiset tulot ovat lähempänä pysyvässä kokoaikatyösuhteissa olevien tuloja kuin pelkät palkkatulot. Verotus kaventaa edelleen keskimääräisiä tuloeroja. Pysyvää osa-aikatyötä tekevien nettotulot nousevat 56 prosenttiin ja määräaikaisissa työsuhteissa olevien 58 prosenttiin pysyvää kokoaikatyötä tekevien nettotuloista. Naisten keskimääräiset nettotulot osa-aikatyöstä ja määräaikaisesta työstä ovat lähempänä kokoaikatyössä olevien tulotasoa kuin miesten.

Taulukko 28. Eri työmarkkina-asemassa olevien naisten ja miesten veronalaiset vuositulot ja nettotulot keskimäärin kuukaudessa, palkkatulojen osuus (%) tulonmuodostuksesta sekä naisten osuus ryhmästä ja naisten tulojen osuus miesten tuloista (%)

Veronalaiset tulot, euroa / kk	Keskim. Yhteensä	Miehet	Naiset	N%M	Kokoaikatyön tulot = 100		
					Keskim.	Miehet	Naiset
Pysyvä kokoaikatyö, lkm	1 541 600	840 500	701 200	83			
Veronalaiset tulot	2 803	3 182	2 349	74	100	100	100
Nettotulot	2 079	2 310	1 801	78	100	100	100
Palkka % tuloista	96.0	98.5	93.1				
Pysyvä osa-aikatyö, lkm	188 000	54 100	134 000	248			
Veronalaiset tulot	1 443	1 653	1 358	82	51	52	58
Nettotulot	1 162	1 282	1 114	87	56	56	62
Palkka % tuloista	75.4	71.4	77.0				
Määräaikainen työsuhde, lkm	333 700	130 300	203 400	156			
Veronalaiset tulot	1 495	1 579	1 441	91	53	50	61
Nettotulot	1 199	1 241	1 172	94	58	54	65
Palkka % tuloista	83.5	86.5	81.6				
Työttömyysetuuksien saaja, lkm	588 200	277 400	310 900	112			
Veronalaiset tulot	1 191	1 285	1 107	86	42	40	47
Nettotulot	968	1 028	914	89	47	45	51
Palkka % tuloista	46.2	47.7	44.8				

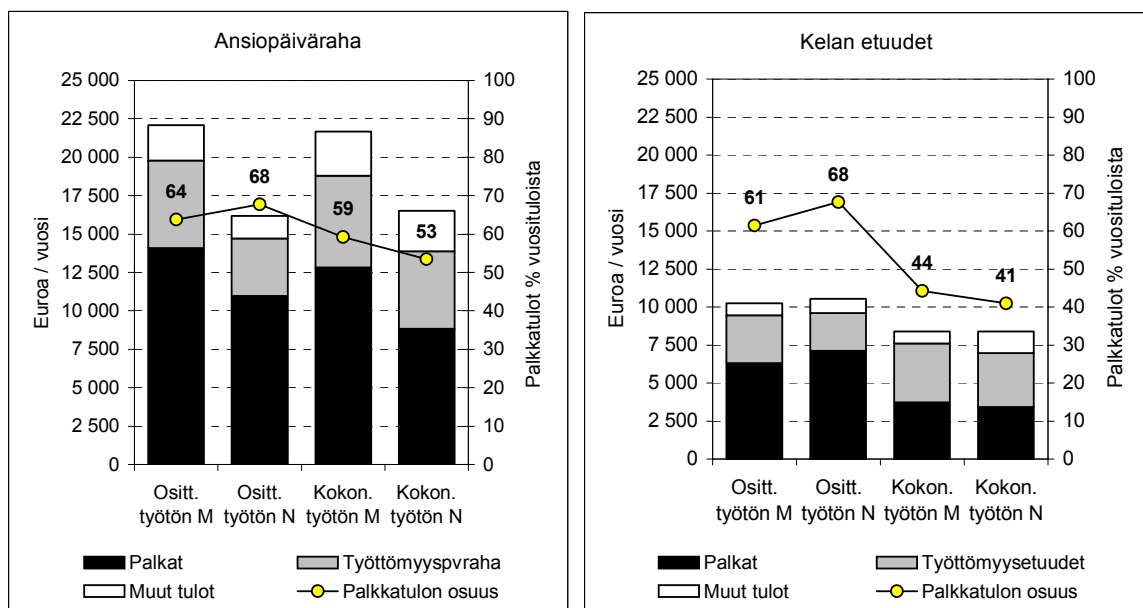
Edellä kävi myös ilmi, että osa-aikatyötä tekevien naisten keskimääräiset vuosipalkat ovat suuremmat kuin miesten. Määräaikaisissa työsuhteissa tilanne oli päinvastoin. Kun tuloihin lasketaan myös vuoden aikana saadut tulonsiirrot ja muut veronalaiset tulot, kasvavat miesten tulot myös osa-aikatyötä tekevien keskuudessa korkeammiksi kuin naisten. Palkkatulojen osuus veronalaisista tuloista oli pysyvää osa-aikatyötä tekevillä keskimäärin 75 prosenttia, määräaikaisissa työsuhteissa olevilla 84 prosenttia.

Työttömyysturvaetuuksia saavien keskimääräinen tulotaso jäi alle puoleen kokopäivätyössä käyvistä. Työttömyysturvaa saaneiden miesten nettotulojen osuus jäi 45 prosenttiin kokoaikatyöllisten miesten nettotuloista, naisten 51 prosenttiin. Molemmilla palkkatulojen keskimääräinen osuus kaikista veronalaisista tuloista oli alle puolet (taulukko 28).

Työttömyysetuusia saaneiden keskimääräisessä tulotasossa ja palkan merkityksessä tulo muodostuksessa oli eroja sen suhteen, minkä työttömyyslajin piiriin henkilö kuuluu (kuvio 10). Ansiopäivärahaa kokoaikaisesta työttömyydestä saavien henkilökohtaiset vuositulot olivat, johtuen myös korkeammasta etuustasosta, suuremmat kuin Kelan työttömyysetuusia saavien. Lisäksi täyden ansiopäivärahan saajilla palkkatulojen osuus vuosituloista oli suurempi kuin Kelan täydestä työttömyydestä etuuksia saaneilla.

Työttömyysjaksojen pituus vaikuttaa lopputulokseen. Aikaisemmin kävi ilmi, että soviteltuja työttömyyspäiviä kertyy vuoden aikana keskimäärin enemmän Kelan työttömyysetuusia kuin ansiopäivärahaa saaville (luku 2.2). Työttömyyden kesto ei voida kuitenkaan ottaa huomioon, koska tieto puuttuu vain täyttä ansiopäivärahaa saavilta.

Kuvio 10. Osittaista ja vain täyttä työttömyyttä vuoden aikana kokeneiden vuositulojen muodostus (euroa vuodessa) sekä palkkatulojen osuus (%) vuosituloista työttömyysetuuslajin ja sukupuolen mukaan vuonna 2004

Soviteltuja työttömyysetuusia saavien vuosituloista palkkatulojen osuus on ansiopäivärahan saajilla ja Kelan työttömyysetuuksien saajilla samaa tasoa. Miesten vuosituloista palkkojen osuus oli 61–64 prosenttia ja naisten vuosituloista lähes 70 prosenttia. Keskimääräisten vuositulojen tasoerot ansiopäivärahaa ja Kelan etuuksia saaneiden välillä ovat kuitenkin suuret.

Ansiosidonnaisia päivärahoja saaneiden henkilöiden keskimääräisissä vuosituloissa ei ole kovinkaan suuria eroja sen suhteen, onko työtön saanut soviteltua vai

täyttä päivärahaa. Sen sijaan vuositulojen tasoerot ovat suuret naisten ja miesten kesken.

Kelan työttömyysetuuksien saajien tilanne on erilainen. Keskimääräisten vuositulojen tasoero muuttuu työttömyyslajin mukaan. Vuositulojen taso on keskimäärin 2 500 euroa enemmän soviteltuja työttömyysetuuksia saaneilla kuin vain täyden työttömyysetuuden piiriin kuuluneilla. Sen sijaan vuosituloissa ei ole juuri eroja sukupuolten välillä, kuten ansioturvan piiriin kuuluvilla.

4.2.3 Tuloerot ja pienituloisuus

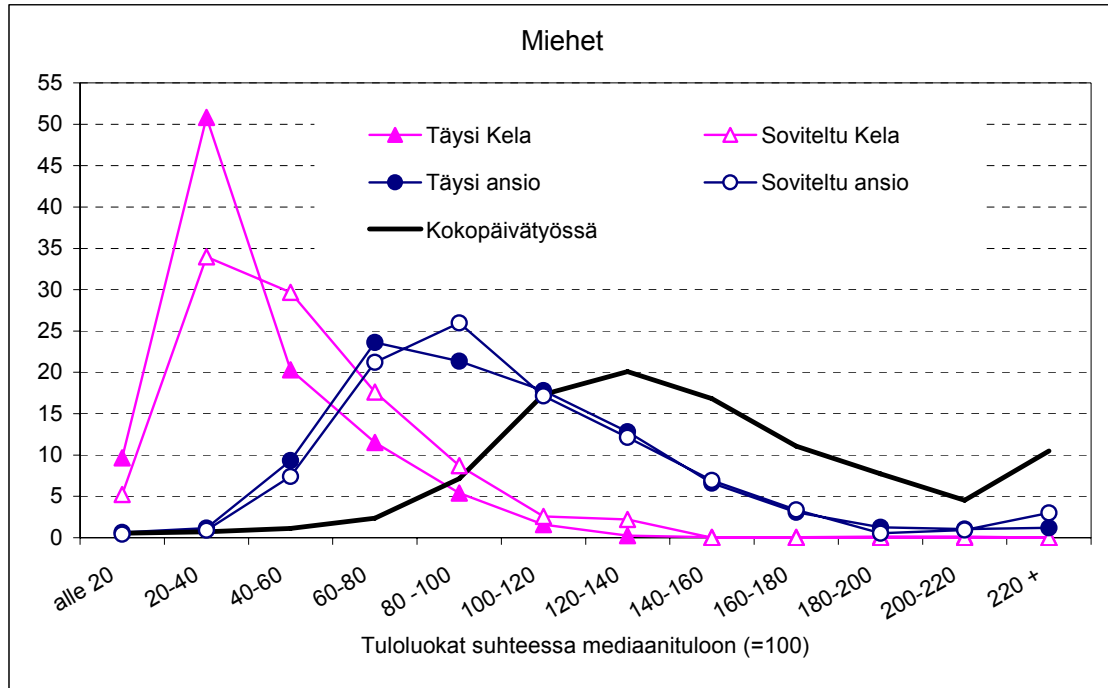
Työvoimatutkimuksen koko aikuisväestön henkilökohtaisten nettotulojen keskiarvo oli 18 040 ja mediaani 16 200 euroa vuodessa, eli keskimäärin 1504 euroa ja 1350 euroa kuukaudessa. Mediaanituloa laskettaessa ei perheissä lapsen asemassa asuvia ole otettu huomioon. Lapsen asemassa olevista kolme neljästä alitti tulorajan, joka oli 50 prosenttia mediaanitulosta.

Pysyvässä kokoaikatyössä ja osittain tai kokonaan työttömänä vuoden aikana olleille muodostuvat erilaiset tulojakaumat. Kokoaikatyössä olevien tulojakaumien huiput ovat suunnilleen mediaanitulon kohdalla ja ansiopäivärahaa saavien mediaanitulon lähellä, mutta hieman alempana. Kelan työttömyysetuuksia saavien tulojakaumien huiput ovat alempana ja kaukana mediaanitulosta. Soviteltua ja täyttä ansiopäivärahan saavien tulojakaumat eroavat keskenään vähemmän kuin soviteltuja ja täysiä Kelan työttömyysetuuksia saavien jakaumat. Kokonaan työttömien Kelan etuuksien tulojakauma keskittyy tulojakauman alapäässä huomattavasti pienemmälle tuloalueelle kuin soviteltua etuuksia saaneiden.

Kelan työttömyysetuuksia saavien naisten ja miesten tulojakaumissa ei ole suuria eroja. Sen sijaan naisten ja miesten tulojakaumat poikkeavat toisistaan pysyvässä kokoaikatyössä olevien ja ansiosidonnaisia työttömyysetuuksia saavien kesken. Naisten tulot keskittyvät pienemmälle tuloalueelle kuin miesten tulot, jotka hajautuvat enemmän. Ansiosidonnaisia etuuksia saaneiden tulojakaumat ovat samanmuotoisia kuin kokoaikatyötä tekevien, mutta jakaumien huiput ovat mediaanitulon alapuolella. (Kuviot 11 ja 12.)

Pysyvää kokoaikatyötä tekevien miesten yleisin nettotulojen luokka oli 120–140 prosenttia mediaanituloista. Noin 20 prosenttia miehistä sijoittui tähän tuloryhmään ja yli puolet tulotasolle 100–160 prosenttia mediaanitulosta. Naisten yleisin tuloluokka oli 100–120 prosenttia mediaanitulosta. Tälle tulotasolle sijoittui noin kolmannes pysyvää kokoaikatyötä tekevästä. Naisista noin 70 prosenttia sijoittui tuloluokkiin 80–140 prosenttia mediaanitulosta. Miehistä 10 ja naisista kolme prosenttia ylitti tulorajan, joka oli 220 prosenttia mediaanitulosta.

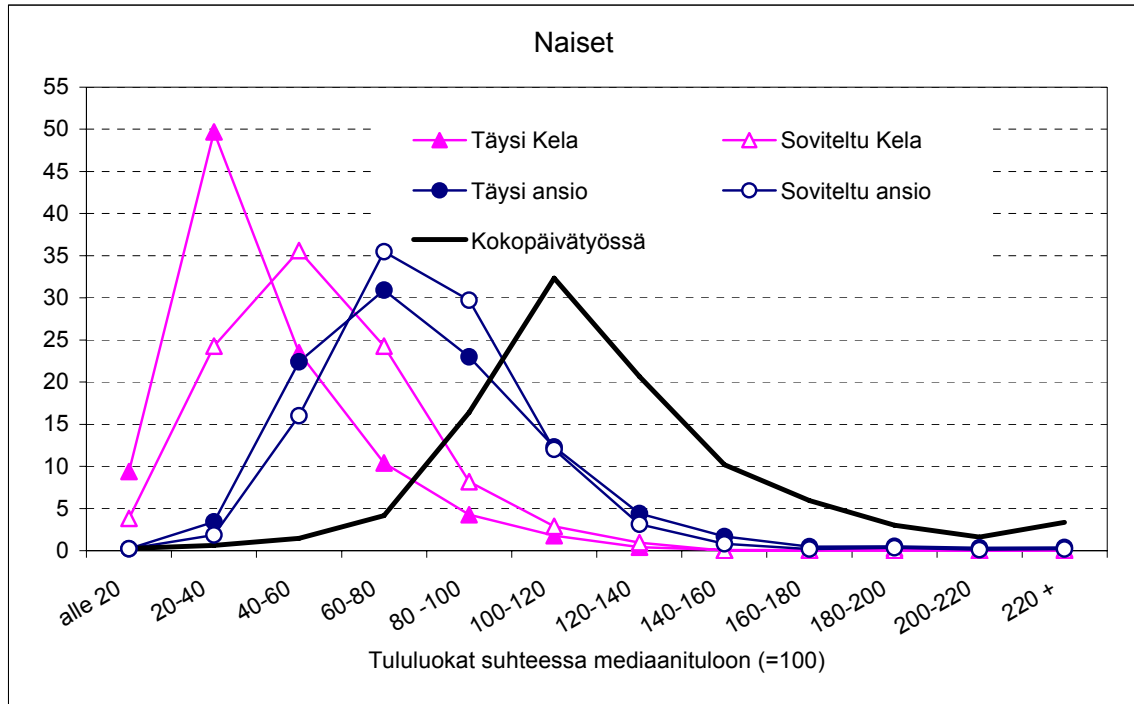
Kuvio 11. *Miesten suhteelliset osuudet mediaanitulosta lasketuissa tuloluokissa: pysyvässä kokoaikatyössä olevat, osittain työttömät sekä kokonaan työttömät ansiopäivärahaa ja Kelan työttömyysetuuksia saavat henkilöt vuonna 2004*

Kelan työttömyysetuuksia kokoaikaisesta työttömyydestä saaneiden henkilökohtaiset vuositulot ovat pienimmät. Naisista ja miehistä jopa puolet sijoittui vuosituloillaan tuloluokkaan, joka oli vain 20–40 prosenttia mediaanitulosta. Sen sijaan osittaisesta työllistymisestä etuuksia saaneiden yleisin tuloluokka oli 40–60 prosenttia mediaanitulosta, naisten kuitenkin useammin kuin miesten. Soviteltuja Kelan etuuksia saaneet miehet olivat naisia useammin pienituloisimpia.

Täyttä ansiopäivärahaa saaneet olivat myös useammin pienituloisempia kuin soviteltuja ansiopäivärahoja saaneet, mutta erot eivät olleet yhtä suuret kuin Kelan työttömyysetuuksia saaneiden kesken. Soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saavista naisista yli kolmannes sijoittui tuloluokkaan 60–80 prosenttia mediaanitulosta, mutta lähes yhtä suuri osa (30 %) myös seuraavaan tuloluokkaan lähelle mediaanitulo.

Kuvio 12. Naisten suhteelliset osuudet mediaanitulosta lasketuissa tuloluokissa: pysyvässä kokoaikatyössä olevat, osittain työttömät sekä kokonaan työttömät ansiopäivärahaa ja Kelan työttömyysetuuksia saavat henkilöt vuonna 2004

Myös täyttä ansiopäivärahaa saavien naisten yleisin tuloluokka oli 60–80 prosenttia, mutta noin 20 prosenttia naisista sijoittui sekä tätä alemmalle että ylemmälle tulotasolle. Soviteltua ansiosidonnaista päivärahaa saavien miesten yleisin tuloluokka oli 80–100 prosenttia mediaanitulosta, täyttä päivärahaa saaneiden 60–80 prosenttia mediaanitulosta.

Lopuksi tarkastellaan, miten suuri osa työttömyysetuuksien piiriin kuuluneista henkilöistä alitti aikuisväestön suhteellisen pienituloisuuden rajan. Tulorajaksi valittiin 50 prosenttia edellä esitellystä henkilökohtaisten nettotulojen mediaanista. Pienituloisuuden raja sijoittuu siis kuvioiden 11 ja 12 tuloluokan 40–60 prosenttia mediaanitulosta keskelle. Henkilökohtaisten tulojen määrittelyssä ei ole otettu huomioon perheen muiden jäsenten tuloja eikä verottomia asumis- ja toimeentulotukea tai lapsilisää. Henkilökohtaisten tulojen tarkoituksena onkin kuvata tilannetta ennen muilta perheenjäseniltä saatujen tulojen sekä tarveharkintaisen etuuksien ja lapsilisien vaikutusta käytettävissä oleviin tuloihin. Toimeentuloa perhetasolla tarkastellaan seuraavassa luvussa 4.3.

Pienituloisuuden rajaksi muodostui 8 100 euron henkilökohtainen nettovuositulo, keskimäärin 675 euroa kuukaudessa vuonna 2004. Aikuisväestön nettotulojen pienituloisuuden tuloraja oli siis noin 270 euroa korkeampi kuin yksinäisen hen-

kilön toimeentulotuki tai työttömyyden peruspäivärahan taso: Vuonna 2004 toimeentulotuki oli I kuntaryhmässä 377,15 ja II kuntaryhmässä 360,92 euroa kuukaudessa. Työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ilman tarveharkintaa ja lapsikorotuksia oli 498 euroa kuukaudessa ennen verotusta ja verotuksen jälkeen noin 404 euroa.

Kaikista miehistä 13 prosenttia ja naisista 20 prosenttia alitti pienituloisuuden rajan. Avio- tai avopuolisona olevista miehistä selvästi alle 10 prosenttia, mutta vastaavassa asemassa olevista naisista lähes joka viides oli pienituloinen. Sen sijaan yhden hengen talouksissa asuvat naiset ja miehet alittivat pienituloisuuden rajan lähes yhtä usein. (Taulukko 29.)

Taulukko 29. Henkilökohtaisten nettotulojen ”pienituloisuuden rajan” alittavien naisten ja miesten määrä koko aikuisväestössä sekä työttömyysetuuksia saaneessa väestössä, % perheaseman mukaan vuonna 2004

Henkilöt perheaseman mukaan	Koko aikuisväestö	Ansioturvan saajat		Kelan tyött. etuudet	
		Soviteltu	Täysi	Soviteltu	Täysi
Miehet, lkm.	218 300	500	4 400	7 400	67 600
Yhteensä, %	13	2	4	52	72
Puoliso, on lapsia	6	1	2	52	62
Puoliso, ei lapsia	7	0	3	61	71
Yksinhuoltaja	11	..	3	..	62
Aikuistalous	23	4	6	53	75
Naiset, lkm.	368 500	3 500	13 700	12 400	70 500
Yhteensä, %	20	6	11	45	73
Puoliso, on lapsia	19	4	10	35	70
Puoliso, ei lapsia	18	13	13	38	76
Yksinhuoltaja	22	6	11	49	75
Aikuistalous	23	5	10	51	73

Työttömyys, silloin kuin työtön kuuluu ansiosidonnaisen päivärahan piiriin, on pienempi taloudellinen riski kuin pienituloisuus muista syistä. Sen sijaan peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavien työttömien suhteellinen riski päätyä pienituloiseksi on moninkertainen. Kokoaikainen työttömyys ilman osittaisen työllistymisen jaksoja lisää riskiä. Osittainen työllistyminen sovitellun ansiopäivärahan myötä johtaa melkein puolet harvemmin (keskimäärin 5 prosenttia) pienituloisuusrajan alapuolelle kuin kokoaikainen työttömyys (keskimäärin 8 prosenttia). Naiset alittavat pienituloisuuden rajan useammin kuin miehet. Kelan kokoaikaisten työttömyysetuuksien saajista on pienituloisia jopa kolme neljästä. Sen sijaan sovitellun päivärahan saajista päätyi pienituloiseksi vähemmän kuin puolet ja naiset harvemmin kuin miehet.

Suhteellisen pienituloisuuden rajan lisäksi köyhyyden tai pienituloisuuden yleisyyttä voidaan arvioida pienituloisille kohdennettavien verottomien tulonsiirtojen, kuten toimeentulotuen ja asumistuen avulla. Jos pääasiallisena toimeentulon

lähteenä ovat vain työttömyyden perusturvaetuudet ja henkilö asuu yksin, on tällä yleensä oikeus ainakin asumistukeen. Sen sijaan oikeutta toimeentulotukeen ei välttämättä synny (esimerkkilaskelmat taustaraportissa, Haataja 2007). Koska asumistuki ja toimeentulotuki ovat tarveharkintaisia ja tulovähenteisiä suhteessa perheen jäsenten yhteisiin tuloihin, tarkastellaan seuraavassa toimeentulotuen ja asumistuen kohdentumista työttömyystalouksille perhetasolla.

4.3 Vuositulot ja toimeentulo perhetasolla

4.3.1 Vapaaehtoinen ja vastentahtoinen työajan lyhentäminen

Työttömyys, myös osittainen työttömyys, tietää kokoaikatyöhön verrattuna tulojen huomattavaa pienenemistä ja köyhyysriskin kasvua. Kahden aikuisen perheissä toisen aikuisen työssäkäynti voi kuitenkin ehkäistä perheen putoamisen köyhyysrajan alapuolelle. Myös vapaaehtoista työajan lyhentämistä korvataan jossain määrin tulonsiirroin (Haataja 2007). Tällaisia mahdollisuuksia tarjoutuu muun muassa pienten lasten vanhemmille ja eläkeikää lähestyville.

Kahden aikuisen perheissä toisen aikuisen työssäkäynti voi lisätä toisen mahdollisuuksia lyhentää työaika tai jäädä jopa kokonaan pois työelämästä joksikin aikaa. Pienten lasten hoidon johdosta työajan lyhentämisestä aiheutuvia ansionmenetyksiä kompensoi jossain määrin osittainen hoitoraha. Hoitorahan saanti edellyttää kuitenkin, että lapsi on joko alle kolmevuotias tai lapsi on aloittamassa koulunkäyntiä. Osittaisen hoitorahan suosio on kasvanut 2000-luvun uudistusten myötä, mutta yhä huomattavasti harvinaisempaa kuin jääminen kotiin täysipäiväisesti ja saada kotihoidon tukea Pienten lasten äideistä yli 30 prosenttia tekee osa-aikatyötä kokoaikatyön puutteesta, mutta osa-aikatyötä tekevästä lähes puolet tekee osa-aikatyötä lapsenhoidon tai muiden hoito- ja kotityövelvoitteiden takia (Haataja 2005, 87 ja 2006a ja 2007). Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen yleistyi huomattavasti 1990-luvun jälkipuolella. Vaikka osa-aikaeläkkeen ikäraja on sittemmin nostettu ja eläkekarttumia on jonkin verran heikennetty, on osa-aikaeläkkeelle siirtyminen huomattava selittäjä osa-aikatyön kokonaiskasvulle Suomessa (Haataja 2006b).

Sovitellun työttömyysetuuden käytön kestolle on säädetty enimmäismäärä, mutta sen voimaan tuloa on useampaan otteeseen lykätty. Voimassa oleva lykkäys sijoittuu 2007 loppuun. Sovitellun päivärahan keston enimmäismäärän käyttöön ottamista perustellaan sillä, ettei soviteltuja työttömyysetuuksia käytettäisi palkkasubventiona. Työnantaja hyötyisi pienemmistä palkkamenoista ja työntekijä lyhyemmästä työajasta mutta paremmalla tulotasolla kuin ilman soviteltua päivärahaa. Palkansaajien mahdollisuudet lyhentää työaikaansa ja saada tältä ajalta korvausta sosiaalietuutena, kohdistuvat vain rajattuihin ryhmiin. Toisaalta osalla pitkään työelämästä esimerkiksi lastenhoidon takia poissa olevilla naisilla ei ole aina voimassa olevaa työsuhdetta johon palata (Haataja 2005). Tällöin osittainen

työllistyminen joko osa-aikatyön tai lyhyiden työsuhteiden avulla voi helpottaa pysyvää työllistymistä ja toimia ponnahduslautana työelämään.

Seuraavassa tarkoitetaan verrata niiden perheiden tulotasoja, joissa aikuinen otoshenkilö tekee osa-aikatyötä, koska kokoaikatyötä ei ole löytynyt, niiden perheiden tulotasoon, joissa otoshenkilö on lyhentänyt työaikaansa omaehtoisesti. Edelliseen ryhmään kuuluvat ne perheet, joissa otoshenkilö on vuoden aikana saanut jotain soviteltua työttömyysetuutta, ja jälkimmäiseen ne, joissa otoshenkilö saa tulonsiirtoja muilla perusteilla osa-aikatyöstä. Ovatko vapaaehtoisesti työaikaansa vähentäneet parempituloisia kuin pysyvää kokoaikatyötä etsineet, mutta vain osittain työllistyneet? Onko perheasemalla vaikutusta lopputulokseen? Tämän tyyppisiä kysymyksiä voidaan työvoimatutkimuksen yhden vuoden poikaleikkausaineistolla arvioida alustavasti.

4.3.2 Tulokäsitteet

Työvoimatutkimuksen perhekohtaiset tulotiedot on muodostettu Tilastokeskuksessa muodostetusta tulonjaon kokonaistilaston aineistosta, joka on koottu kokonaan rekisteritiedoista. Bruttotuloihin on laskettu kaikki veronalaiset ja verottomat tulot. Verottomia tuloja ovat muun muassa asumistuki, toimeentulotuki ja lapsilisät. Käytävissä olevat tulot on saatu vähentämällä tuloista verot ja vakuutusluontoiset maksut. Otoshenkilöille, joille rekisteritietojen avulla löytyy puoliso ja puolison tulot, muodostetaan perhetulot laskemalla yhteen molempien puolison henkilökohtaiset bruttotulot ja käytävissä olevat rahatulot. Perheasemaltaan lapsiksi luokittelevien tuloja ei käsitellä tulotietojen puutteen vuoksi. Erikokoisten perheiden tulot on tehty vertailukelpoiseksi jakamalla ne ns. vanhalle OECD:n kulutusyksikköluvulla (ks. jakso 1.2.3). Tulojen skaalauksella on tärkeä merkitys vertailussa, koska perhekoko vaihtelee myös eri etuuslajeja saavien keskuudessa.

Tulotietojen perusteella voidaan erottaa muun muassa, onko joku perheen aikuisista saanut osa-aikaeläkettä, osittaista hoitorahaa tai kotihoidon tukea. Näitä tulonsiirtoja on käytetty erottelemaan perheet, joissa otoshenkilö on lyhentänyt vapaaehtoisesti työaikaansa osa-aikaeläkkeen tai lastenhoidon takia tai joissa hän on jäänyt kokopäiväisesti kotiin hoitamaan lapsia ainakin joksikin aikaa vuoden kuluessa. Eri perheissä osittaisten ja täysien poissaolojen pituudet, työttömyysjaksot ja ansiotyöjaksot saattavat vaihdella huomattavastikin vuoden aikana. Näillä on vaikutusta palkkatulojen kertymiin, mutta eri toimintajaksojen pituuksista ei ole tietoa.

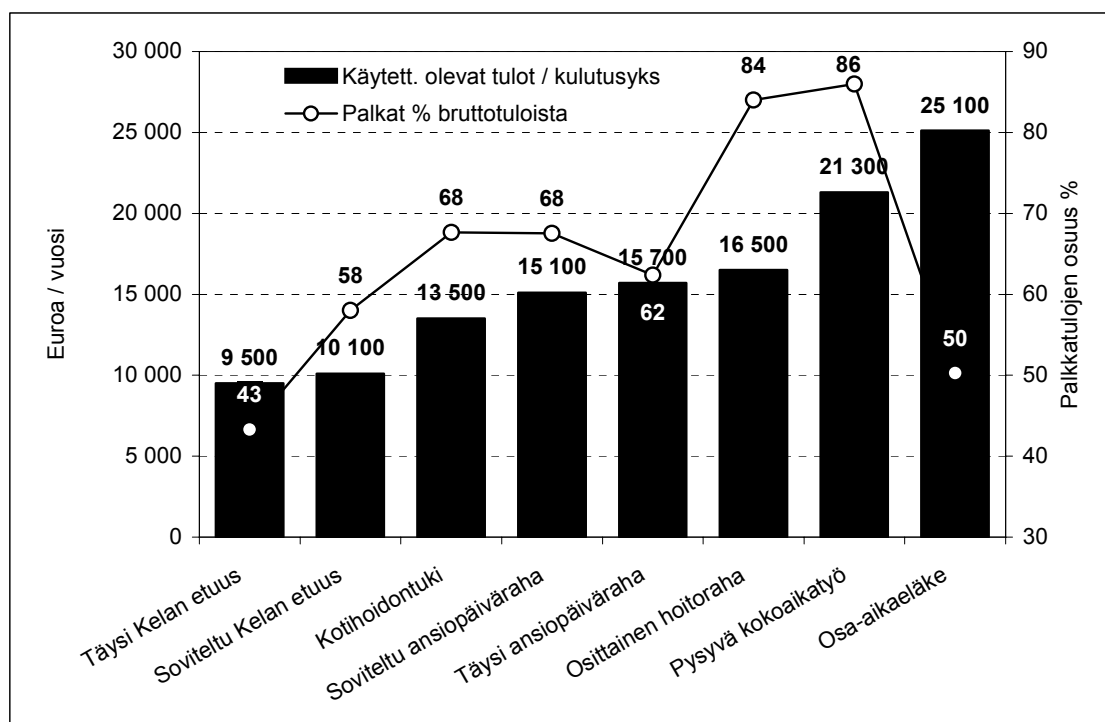
4.3.3 Osittain työllisten tulot

Seuraavassa verrataan työttömyyttä kokeneiden perheiden taloudellista asemaa niiden perheiden tuloihin, joiden perheissä otoshenkilö on joko osa-aikaeläkkeellä tai käy osa-aikatyössä pienen lapsen hoidon takia ja saa osittaista

hoitorahaa. Muina vertailuryhminä ovat pysyvässä kokoaikatyössä olevien henkilöiden perheiden tulot sekä ne perheet, joissa otoshenkilö hoitaa ainakin osan ajan vuodesta täysipäiväisesti lasta kotona ja saa kotihoidontukea.

Perhetyyppien keskimääräiset käytettävissä olevat vuositulot kulutusyksikköä kohti on esitetty suuruusjärjestyksessä pylväinä kuviossa 13. Käytettävissä olevien rahatulujen lisäksi esitetään palkkatulojen osuus perheen bruttotuloista.

Kuvio 13. Työmarkkina-asetmaltaan eri asemassa olevien perheiden keskimääräiset käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti (euroa/vuosi) ja palkkatulojen osuus (%)¹⁾

¹⁾ Verotus ja perhekohtaisten tulojen jakaminen kulutusyksiköillä muuttaa perheiden tulotason järjestystä. Kotitalouskohtaiset bruttotulot (ennen verotuksen ja kulutusyksikkö skaalauksen vaikutusta) olivat vain täyttä Kelan etuutta saavilla kotitalouksilla 18 100, soviteltuja etuuksia saavilla 19 500, täyden ansiopäivärahan saajilla 36 500, sovitellun ansiopäivärahan saajilla 36 900, kotihoidontukiperheillä 48 600, osittaisen hoitorahan perheillä 60 700 ja osa-aikaeläkeperheillä 40 000 euroa vuodessa.

Parhaan keskimääräisen tulotason saavuttavat perheet, joissa ainakin toinen on saanut vuoden aikana osa-aikaeläkettä. Osa-aikaeläkettä saavien perheiden keskimääräinen tulotaso on 18 prosenttia suurempi kuin kokoaikatyössä olevien perheiden tulot. Osa-aikaeläkettä saavista perheistä kolme neljästä on kahden aikuisen lapsettomia pareja, joilla iän puolesta on takanaan pitkä työhistoria. Kulutusyksikköjen määrä perheissä on vertailuryhmien pienimpiä (1.54). Osa-aikaeläkettä saavissa perheissä palkkatulojen osuus bruttotuloista on keskimäärin vain puolet, lapsettomilla pareilla 48 prosenttia ja yhden aikuisen talouksissa 60 prosenttia. Vertailuryhmiin nähden osa-aikaeläkeläisperheet vaikuttavat siis

kohtuullinen hyvätuloisilta, vaikka 2000-luvulla osa-aikaeläkkeelle on siirtynyt jossain määrin myös pienituloisempia kuin 1990-luvun lopulla (Takala 2004).

Taulukoissa 30 ja 31 on tarkasteltu samoja etuusperheitä lähemmin. Taulukossa 30 vertaillaan työttömyysetuuksia saaneita perheitä ja jälkimmäisessä perheitä joissa työaikaa on lyhennetty omaehtoisesti. Taulukossa 31 ovat mukana myös kokoaikatyötä tekevät perheet. Kokoaikatyötä tekevien perheiden keskimääräinen tulotaso kulutusyksikköä kohti on valittu vertailuluvuksi paitsi eri etuusryhmien myös eri perhetyyppien välille. Tulotasojen vertailu tehdään suhteellisesti siten, että kokoaikatyötä tekevien perheiden käytettävissä olevat tulot keskimäärin kulutusyksikköä kohti saa arvon 100 (vertailuluku). Taulukoissa on esitetty perheiden lukumäärät ja jakaumat eri perhetyyppisiin, keskimääräiset kulutusyksiköt, absoluuttinen tulotaso kulutusyksikköä kohti ja suhteellinen tulotaso kokoaikatyötä tekeviin perheisiin verrattuna. Lisäksi taulukoissa esitetään asumis- ja toimeentulotukea saavien perheiden osuudet.

Kokoaikatyössä olevien otoshenkilöiden perheiden bruttotuloista palkkatulot muodostavat keskimäärin 85 prosenttia ja yhden aikuisen talouksissa jopa 95 prosenttia. Lähes neljä kymmenestä pysyvässä kokoaikatyössä olevasta on aikuisjäsen lapsiperheessä. Lapsiperheiden tulot ovat keskimäärin alemmat (86 %) ja lapsettomien pariin keskimäärin suuremmat (123 %) kuin kaikkien pysyvää kokoaikatyötä tekevien perheet (tulotaso 100 %). Yhden aikuisen kokoaikatyötä tekevien miestalouksien tulotaso on keskiarvoa korkeampi (108 %) ja naistalouksien alempi (96 %). Sen sijaan pysyvää kokoaikatyötä tekevien yksinhuoltajaperheiden tulot jäävät 64 prosenttiin muiden kokoaikatyöllisten perheiden keskimääräisestä tulotasosta (taulukko 31).

Lapsiperheiden bruttotulot ennen verotuksen vaikutusta ja skaalausta kulutusyksikköjen mukaan ovat suuremmat kuin muiden ryhmien. Koska kulutusyksikköjen määrä perhettä kohti on myös suurempi, pienenevät käytettävissä olevat tulot muihin ryhmiin verrattuna (taulukko 31). Perheissä, joissa otoshenkilö on lyhentänyt työaikaa pienten lasten hoidon takia ja saa osittaista hoitorahaa, käytettävissä olevat vuositulot ovat kolmanneksi suurimmat. Tulotaso jää 77 prosenttiin kokoaikatyötä tekevien perheiden tulotasosta, vaikka palkkatulojen osuus perheen bruttotuloista on kuitenkin lähes samalla tasolla. Sen sijaan niiden lapsiperheiden tulotaso, joissa otoshenkilö saa kotihoidontukea, tulotaso sijoittuu Kelan ja ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien perheiden tulotasojen väliin. Kotihoidon tukea saavien perheiden keskimääräinen kulutusyksikköä kohti laskettu tulotaso on 63 prosenttia kokoaikatyötä tekevien perheiden tuloista ja palkkatulojen osuus perheen tuloista on vain 68 prosenttia.

Toisen puolison palkkatulot ja osittaisen hoitorahan aikaiset ansiotulot turvaavat kahden aikuisen perheissä paremmin menetettyjä ansioita kuin toisen ansaitsijan puute ja tulonsiirrot yksinhuoltajaperheissä. Osittaisella hoitorahalla yksinhuolta-

jat saavuttavat keskimäärin 51 prosentin ja kotihoidon tuella 42 prosentin tulotason kokoaikatyötä tekeviin perheisiin verrattuna (taulukko 31).

Taulukko 30. Kokonaan ja osittain työttömät perheeseaman ja etuuslajin mukaan: lukumäärä-, jakauma- ja tulotietoja vuonna 2004

Työttömät ja osittain työlliset Perheeseama	Lukumäärä ja % osuus aikuisista				Palkan osuus bruttotuloista, %			
	Ansiopäiväraha		Kelan etuudet		Ansiopäiväraha		Kelan etuudet	
	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.
Aikuiset, yht.	236 900	74 800	191 100	41 800				
Aikuiset keskim.	100	100	100	100	62	68	43	58
Puoliso, on lapsia	30	39	20	24	69	69	53	58
Puoliso, ei lapsia	31	24	15	10	59	68	48	56
Yksinhuoltaja	6	8	9	8	51	52	21	48
Aikuistalous	33	29	56	57	56	66	34	61
Miehet	18	11	33	22	59	66	32	55
Naiset	15	18	23	36	52	65	38	65
	Käytettävissä olevat tulot per kulutusyksikkö, kokoaikatyö keskim. = 100				Käytettävissä olevat tulot per kulutusyksikkö, euroa vuodessa			
Perheeseama	Ansiopäiväraha		Kelan etuudet		Ansiopäiväraha		Kelan etuudet	
	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.
Kulutusyksikköjä	1.74	1.87	1.51	1.57	1.74	1.87	1.51	1.57
Aikuiset, keskim.	74	71	45	47	15 700	15 100	9 500	10 100
Puoliso, on lapsia	69	69	49	49	14 800	14 600	10 400	10 500
Puoliso, ei lapsia	88	88	54	61	18 800	18 800	11 600	13 000
Yksinhuoltaja	46	45	36	40	9 700	9 600	7 700	8 500
Aikuistalous	68	67	42	46	14 500	14 300	8 900	9 700
Miehet	71	70	42	46	15 200	14 900	8 900	9 900
Naiset	64	65	42	45	13 600	13 900	9 000	9 600
	Toimeentulotuen saajia, %				Asumistuen saajia, %			
Perheeseama	Ansiopäiväraha		Kelan etuudet		Ansiopäiväraha		Kelan etuudet	
	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.	Täysi	Sovit.
Aikuiset, keskim.	8	8	45	31	9	11	55	46
Puoliso, on lapsia	4	7	41	34	7	6	46	33
Puoliso, ei lapsia	2	2	28	20	2	2	28	19
Yksinhuoltaja	26	25	58	47	40	52	78	75
Aikuistalous	11	11	49	29	13	13	61	52
Miehet	9	11	53	32	10	11	63	54
Naiset	12	12	42	27	17	15	59	52

Taulukko 31. Kokoaikaisessa pysyvässä työsuhteessa olevat, osa-aikaeläkettä sekä täyttä ja osittaista kotihoidon tukea saavien perheeseaman: lukumäärä-, jakauma- ja tulotietoja vuonna 2004

Perheeseama	Perheeseaman lukumäärät ja jakaumat				Palkan osuus bruttotuloista, %			
	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki
Aikuiset, yht.	1 486 800	39 700	130 400	14 200				
Aikuiset keskim.	100	100	100	100	86	50	68	84
Puoliso, on lapsia	38	2	90	90	85	65	69	85
Puoliso, ei lapsia	27	73	0	0	84	48
Yksinhuoltaja	5	0	10	10	88	..	68	72
Aikuistalous	30	25	0	0	94	60
Miehet	16	8	0	0	93	54
Naiset	13	17	0	0	95	64
Perheeseama	Käytettävissä olevat tulot per kulutusyksikkö, kokoaikatyö keskim. = 100				Käytettävissä olevat tulot per kulutusyksikkö, euroa vuodessa			
	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki
Kulutusyksikköjä	1.84	1.54	2.86	2.67	1.84	1.54	2.86	2.67
Aikuiset, keskim.	100	118	63	77	21 300	25 100	13 500	16 500
Puoliso, on lapsia	86	103	66	81	18 300	22 000	14 000	17 200
Puoliso, ei lapsia	123	128	26 300	27 200
Yksinhuoltaja	64	..	42	51	13 600	..	9 000	10 800
Aikuistalous	102	90	21 800	19 200
Miehet	108	107	23 000	22 800
Naiset	96	82	20 400	17 400
Perheeseama	Toimeentulotuen saajia, %				Asumistuen saajia, %			
	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki	Pysyvä kokotyö	Osa-aika-eläke	Kotihoidon tuki	Ositt. kh-tuki
Aikuiset, keskim.	2	0	12	1	2	0	20	3
Puoliso, on lapsia	1	0	8	0	2	0	14	0
Puoliso, ei lapsia	1	0	1	0
Yksinhuoltaja	5	..	42	10	13	..	69	32
Aikuistalous	2	0	2	0
Miehet	2	1	2	0
Naiset	2	0	2	0

Työttömyys alentaa perheiden käytettävissä olevat tulot täyttä ansiopäivärahaa saavissa perheissä keskimäärin lähes 70 prosenttiin. Kelan työttömyysetuuksia saavien perheiden tulotaso jää alle 50 prosenttiin kokoaikatyötä tekevien perheiden tuloista. Soviteltua ansiopäivärahaa saavien perheiden tulot ovat keskimäärin hieman pienemmän kuin täyttä ansiopäivärahaa saavien perheiden. Tulos on päinvastainen kuin yksilötason vertailussa. Tämä johtuu osittain siitä, että sovi-

teltua päivärahaa saavien perheet ovat suurempia kuin täyttä ansiopäivärahaa saaneiden perheet (taulukko 30).

Kahden aikuisen ansioturva saavissa perheissä tulotaso on verrattuna kokoaika-työtä tekevien tulotasoon korkea ja sama riippumatta siitä, onko otoshenkilö ollut osittain vai kokonaan työttömänä. Sen sijaan soviteltua ansioturva saaneiden yksinhuoltajien ja yksin asuvien miesten tulot ovat hieman pienemmät kuin täyttä ansioturva saavien. Yksin asuvien soviteltua työttömyysetuutta saavien naisten tulotaso on toisaalta hieman suurempi kuin kokonaan työttömien miesten (taulukko 30). Sovitellun ansiopäivärahan saajat ovat useammin perheellisiä ja alaikäisten lasten vanhempia kuin vain täyttä ansiopäiväraha saaneiden perheet.

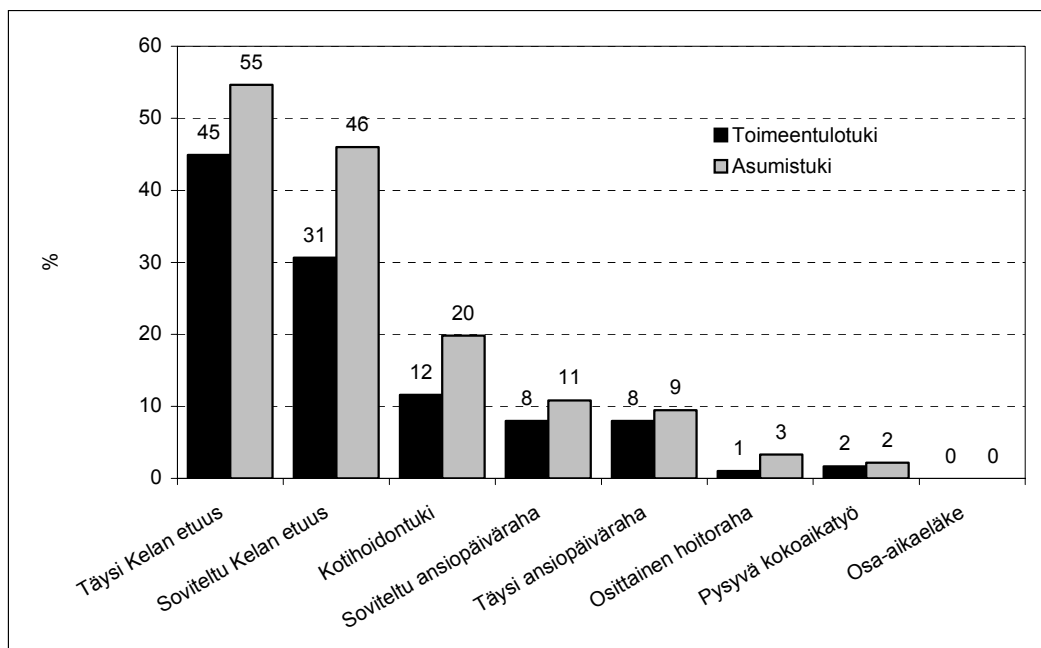
Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saaneiden perheiden tulotaso on korkeampi kuin kokoaika-työttömyydestä etuusia saaneiden lukuun ottamatta kahden aikuisen lapsiperheitä. Tässä ryhmässä on yhden aikuisen talouksia suhteellisesti enemmän kuin missään muussa vertailuryhmässä. Kokoaika-työttömyydestä Kelan etuusia saaneiden tulotaso on muihin ryhmiin verrattuna kaikkein pienin.

Toimeentulotukea ja asumistukea voidaan pitää tarveharkintaisina tulonsiirtoina absoluuttisen köyhyyden tai pienituloisuuden mittareina, jotka perustuvat hallinnollisiin, perheiden yhteisillä tuloilla määritteleviin köyhyysrajoihin (vrt. Kangas ja Ritakallio 1996). Asumis- ja toimeentulotukea saavien perheiden osuus keskimäärin nähdään kuvioista 14 ja perhetyypeittäin taulukoista 30 ja 31.

Yli puolet täysin työttömänä olleista Kelan etuusia saaneista perheistä on saanut asumistukea ja soviteltujen työttömyysetuuksien piiriin kuuluvista lähes puolet. Toimeentulotuki on hieman harvinaisempi mutta hyvin yleinen kummassakin ryhmässä. Soviteltua Kelan työttömyysetuuksia saavista lähes joka kolmas sai vuoden aikana toimeentulotukea. Lisäksi erot perhetyypeittäin ovat suuret. Kahden aikuisen parille sekä lapsiparille kohdentui tarveharkintaisia etuusia vähemmän kuin yhden aikuisen talouksille. Kokoaikaisesta työttömyydestä Kelan etuusia saaneista yksinhuoltajista sai toimeentulotukea 58 ja asumistukea 78 prosenttia. (Taulukko 31 ja kuvio 14.)

Ansiosidonnaista työttömyysturva saaneista perheistä kuuluu toimeentulotuen piiriin noin kahdeksan prosenttia. Yksinhuoltajista toimeentulotukea saa noin joka neljäs. Asumistuki on yleisempi (11 %) soviteltua ansiopäivärahaa kuin täyttä ansiopäiväraha saaneissa perheissä (9 %). Edellä kävi ilmi, että soviteltua päivärahaa saavien perheiden tulotaso on täyttä päivärahaa saavien tulotaso jonkin verran pienempi ja ne ovat useammin lapsiperheitä kuin muut ansiopäiväraha saavat perheet. Nämä tekijät voivat selittää soviteltua päivärahaa saavien perheiden suurempia toimeentuloriskejä (taulukko 30). Henkilökohtaisilla tuloilla mitattuna soviteltujen työttömyysetuuksien saajien tulotaso oli korkeampi verrattuna muihin työttömiin (luku 4.2.3).

Kuvio 14. Toimeentulotukea ja asumistukea saavien perheiden osuus, %

Työaikaa vapaaehtoisesti lyhentäneissä perheissä toimeentulotuki ja asumistuki ovat huomattavasti harvinaisempia kuin ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavissa perheissä. Kotihoidontukea saavat perheet sen sijaan saivat tarveharkintaisia etuuksia suhteellisen usein. Toimeentulotukea sai kotihoidontukea saavista perheistä 12 prosenttia ja asumistukea 20 prosenttia. Toimeentulotukea ja asumistukea saaneista kotihoidontukiperheistä useampi kuin joka viides oli yksinhuoltaja. Osittainen hoitoraha ja osa-aikatyö johtivat huomattavasti parempaan tulotasoon. Näistä perheistä toimeentulotuen ja asumistuen saajat olivat kaikki yksinhuoltajia.

5. Pitkään työttömänä olleet väestötasolla vuosina 2000–2004

5.1 Soviteltujen jaksojen yleisyys

FLEED-aineiston pohjalta tarkastellaan vuosina 2000–2004 pitkiä jaksoja soviteltuja työttömyysetuuksia saaneita suhteessa muuhun väestöön sekä muihin pitkään työttömänä olleisiin. Vertailun perusjoukoksi valittiin kaikki FLEED-aineiston 18–55-vuotiaat henkilöt vuonna 2000 (1 411 751 miestä ja 1 365 977 naista). Ensin selvitetään soviteltujen työttömyysjaksojen kohtaantoa väestötasolla ja tämän jälkeen katsotaan, kuinka yleisiä sovitellut päivät ovat paljon työttömänä olleiden joukossa. Lopuksi tarkastellaan, kuinka eri tukimuotoja pääasiallisesti saaneiden ryhmät eroavat taustaominaisuuksiltaan toisistaan ja koko väestöstä. Kaikki luvut on esitetty yksityiskohtaisemmin liitteessä 2.

Perusjoukon miehistä 31 % ja naisista 36 % sai jotakin työttömyysetuutta vuosien 2000–2004 aikana (taulukko 32). Työttömien miesten keskimääräinen korvattujen päivien lukumäärä oli 394 ja naisten 367. Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia sai neljä prosenttia kaikista miehistä ja seitsemän prosenttia naisista. Ansiosidonnaista soviteltua päivärahaa sai osa-aikatyön perusteella noin prosentti miehistä ja 5 prosenttia naisista, satunnaisen työn perusteella 2 prosenttia miehistä ja 6 prosenttia naisista.

Taulukko 32. Koko 18–55-vuotias väestö, ikäryhmän työttömät sekä yli 500 päivää työttömänä olleet vuosina 2000–2004 sukupuolen ja työttömyyden kokoaikaisuuden vs. osittaisuuden perusteella

Työttömyyden muoto ja etuuslaji	Miehet	%	Naiset	%	Yhteensä	Naisia, %
Kaikki 18–55-vuotiaat	1 411 751	100.0	1 365 977	100.0	2 777 728	49.2
Kaikki, joilla on työttömyyspäiviä	432 561	30.6	494 074	36.0	926 634	53.3
- Kelan työttömyysetuuksia saaneita	232 657	16.5	231 533	17.0	464 190	50.5
- Ansiopäivärahaa saaneita	219 668	15.6	271 420	19.9	491 088	55.3
Kaikki, joilla yli 500 työttömyyspäivää (1km ja perusprosentti muille)	100 710	100.0	79 073	100.0	179 783	44.0
Pääasiassa kokonaan työttömänä 1)	94 243	93.6	70 705	89.4	164 948	42.9
Kaikki, joilla yli 500 päivää soviteltua	3 623	3.6	9 418	11.9	13 041	72.2
Pääasiassa soviteltua saaneet 2)	687	0.7	2 572	3.3	3 259	78.9

1) Enintään 10 soviteltua päivää, 2) Enintään 10 täyttä työttömyyspäivää.

Vuosien 2000–2004 aikana vähintään 500 työttömyyspäivää oli melkein joka neljännellä työttömänä olleella, miehillä useammin (100 000 henkeä) kuin naisilla (79 000 henkeä). Näistä työttömistä vähintään 500 soviteltua päivää oli 13 000 henkilöllä, miehistä neljällä ja naisista 12 prosentilla. Pääosa yli 500 päivää soviteltuja työttömyysetuuksia saaneista oli ollut myös kokoaikaisesti työttömänä. Sellaisia vähintään 500 päivää soviteltuja etuuksia saaneita, joilla ei käytännössä ollut lainkaan kokoaikaisia työttömyysjaksoja, oli vain noin 3 260 henkeä. Kai-

kista pitkään työttöminä olleista miehistä tähän ryhmään kuului vajaa prosentti ja naisista noin 3 prosenttia. (Taulukko 32.)

Osittainen työttömyys muodostaa erityisesti naisilla merkittävän osan kaikista työttömyysjaksoista. Vuosien 2000–2004 aikana miehille kertyi keskimäärin 7,25 soviteltua päivää ja naisille 20,29 soviteltua päivää. Miehillä sovitellut päivät muodostivat noin 6 prosenttia, mutta naisilla noin 15 prosenttia kaikista korvauspäivistä. Pitkään työttöminä olleilla miesten työttömyys, osittaisenakin, oli pitkäkestoisempaa kuin naisilla.

5.2 Yli 500 päivää työttömänä olleet koko väestöön verrattuna – perhetausta ja muut demografiset tekijät

Yli 500 päivää työttömyysetuuksia vuosina 2000–2004 saaneet 18–55-vuotiaat ovat koko väestöön verrattuna huomattavasti huonommin koulutettuja. Perhetaustaltaan paljon työttömänä olleet miehet ovat koko väestöön verrattuna lähes kaksi kertaa todennäköisemmin yksin asuvia. Sekä naisista että miehistä noin kaksi kertaa koko väestöä suurempi osuus on eronneita ja yksinhuoltaja. Myös ulkomaalaisten osuus on työttömien ryhmässä yli kaksi kertaa koko populaatiota suurempi (2.2 % vs. 4.8 %). Koska valtaosalla pitkään työttömänä olleista on hyvin vähän soviteltuja päiviä, ei tarkastelujoukon rajaaminen vain kokonaan työttömänä olleisiin juuri muuta tuloksia. Ulkomaalaisten osuus tosin kasvaa melko voimakkaasti, erityisesti naisten joukossa. Yli 500 päivää pääosin kokoaikaisesti työttömänä olleista naisista kahdeksan prosenttia on muita kuin Suomen kansalaisia.

Jos tarkastellaan sen melko suppean joukon ominaisuuksia, jotka ovat olleet sovitellulla päivärahalta yli 500 päivää (3 600 miestä, 9 400 naista), voidaan heidän havaita olevan melko lailla kaikkien pitkään työttömänä olleiden kaltaisia. Tosin ulkomaalaisten osuus miehistä on tässä ryhmässä huomattavan korkea nousten 8.7 prosenttiin. Tämä on noin nelinkertainen koko väestöosuuteen verrattuna. Sen sijaan ulkomaalaistaustaisten naisten osuus on muita pitkään työttömänä olleita alhaisempi.

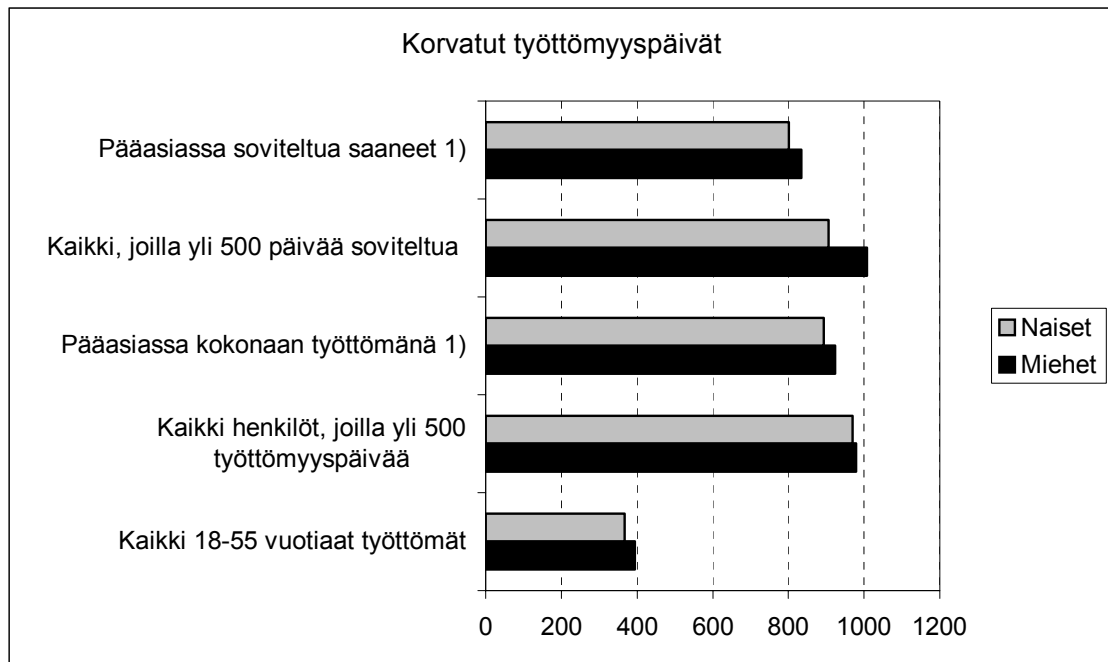
Kun tarkastellaan ainoastaan sovitellulla päivärahalta olleiden runsaan 3 200 hengen joukkoa (yli 500 soviteltua päivää, alle 10 muuta korvattua työttömyyspäivää), havaitaan miesten edelleen muistuttavan taustaltaan muita pitkäaikaisytyöttömiä. Naiset sen sijaan ovat muita useammin perheenäitejä ja kouluikäisten lasten äitejä. Pienten lasten äideillä, joilla on pitkiä lastenhoitajaksoja kotona ilman työsuhdetta, voi olla muita suurempia vaikeuksia päästä kokoaikatyömarkkinoille. Osittainen työllistyminen voi toimia tällöin väylänä pysyviin ja kokoaikaisiin työsuhteisiin. Toisaalta osalle äideistä soviteltu päiväraha voi toimia jossain määrin myös osa-aikatyön palkkatukena. (Liite 2.)

5.3 Soviteltujen jaksojen jakautuminen pitkään työttömänä olleiden joukossa ja eräitä muita taustatietoja

Valtaosalla yli 500 päivää työttömänä olleista soviteltuja päiviä ei ole lainkaan tai hyvin vähän – miehillä keskimäärin 21 päivää ja naisilla 38 päivää – kun korvattuja päiviä yhteensä on miehillä 979 ja naisilla 970. Miehillä valtaosa sovitelluista päivistä on Kelan korvaamia, naisilla hiukan yli puolet, lopun ollessa ansiosidonnaisia soviteltuja päiviä. Kuviossa 15 on esitetty koko 18–55-vuotiaan väestön ja erityyppisiin pitkäaikaistyöttömiin kuuluvien korvattujen työttömyyspäivien keskimääräinen lukumäärä vuosina 2000–2004.

Sellaisilla henkilöillä, joilla oli ollut kaiken kaikkiaan yli 500 päivää soviteltuja työttömyysetuuksia (3 600 miestä ja 9 400 naista), työttömyys oli kestänyt miehillä keskimäärin 1 008 ja naisilla 906 päivää. Kelan etuuksia saaneista miehistä 63 prosentilla, naisilla 41 prosentilla oli ollut myös täysiä työttömyyspäiviä. Jos yli 500 päivää soviteltua etuutta saanut työtön oli saanut ansiosidonnaista päivärahaa, täysiä työttömyyspäiviä oli ollut vain 28 prosentilla miehistä, mutta 43 prosentilla naisista (vrt. luku 2.1).

Kuvio 15. Korvatut työttömyyspäivät 18–55-vuotiaalla väestöllä, sekä erikseen vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työttömyyspäivät työttömyyden laadun mukaan keskimäärin vuosina 2000–2004. Lähde: FLEED-aineisto)

¹⁾ Pääasiassa kokonaan työtön: vähintään 500 työttömyyspäivää, joista enintään 10 soviteltua, pääasiassa soviteltua saanut: vähintään 500 työttömyyspäivää, enintään 10 täyttä työttömyyspäivää.

Pidemmällä aikajaksolla tarkasteltuna näyttää siis siltä, että täysien työttömyysjaksojen osuus vähenee, kun osittainen työttömyys pitkittyy. Tämä voi olla osoitus myös siitä, että työttömät ovat joutuneet osittaisen työttömyyden loukkuun. Mielenkiintoista on myös se, että yli 500 päivää vain soviteltua työttömyysetuutta saaneet ovat olleet usein pitkään saman työnantajan palveluksessa. Esimerkiksi vuosina 2000–2003 saman työnantajan palveluksessa oli vain soviteltua työttömyysetuutta yli 500 päivää saaneista miehistä 33 ja naisista 48 prosenttia. Vastaavat osuudet koko väestössä olivat miehillä 34 ja naisilla 32 prosenttia. Koko naisväestöön verrattuna pitkään soviteltua työttömyysetuutta saavien naisten työnantajasektori oli huomattavasti useammin yksityinen kuin julkinen. Miehillä erot olivat pienemmät, toisaalta yksityinen sektori työllistää muutenkin suuremman osan miehistä kuin naisista. (Liite 2).

Kun siirrytään tarkastelemaan yli 500 päivää sovitellulla, mutta alle 10 päivää muulla työttömyysturvalla olleita, korostuu naisten suurempi ansiosidonnaisten päivien osuus. Tämän ryhmän miehillä soviteltuja päiviä on keskimäärin 755 ja naisilla 724. Näistä ansiosidonnaisten päivien osuus on miehillä 40 prosenttia ja naisilla 67 prosenttia. Valtaosa ansiosidonnaisista sovitelluista päivistä on sekä miehillä että naisilla soviteltu osa-aikaisen työn perusteella ja huomattavasti pienempi osa satunnaisen, ts. pätkätoiden perusteella. Naisten yhteensä 724 sovitellusta päivästä keskimäärin 516, eli yli 70 prosenttia, on ansiosidonnaista ja osa-aikaisen työn perusteella soviteltua.

Lopuksi on huomattava, että pitkät sovitellut työttömyysjaksot eivät ole läheskään aina yhtäjaksoisia, vaan ne ovat karttuneet vuosina 2000–2004. Sovitellun työttömyysetuuden enimmäismaksupäivien määrä ilman työssäoloehdon täyttymistä olisi 36 kuukautta ja 774 soviteltua työttömyyspäivää, jos maksupäivien enimmäismäärä olisi voimassa. Jatkovaa osa-aikatyötä tekevien sovitellun päivärahan perusteena oleva palkka tarkistetaan 8 kuukauden (172 peräkkäisen sovitellun päivän) välein. Osa yli 500 päivää työttömyysetuuksia saaneista on pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat siirtyneet työmarkkinatuella. Osalla työssäoloehto on voinut välillä täytyä, paitsi työllistymisjaksoissa kokoaikatyössä, myös osittain työllistyneenä. Erilaisia työ- ja työttömyyshistorioita ei tämän tutkimuksen puitteissa kuitenkaan ollut mahdollista selvittää tarkemmin.

Taulukko 33. 18–55-vuotiaan väestön tulot palkoista ja työttömyysturvasta yhteensä, keskimäärin vuodessa vuosina 2000–2003 ja työttömyyden vaikutus tuloihin

Työ- ja työttömyysturvatulot keskimäärin / vuosi			Indeksi: Kaikki = 100	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Kaikki 18–55 vuotiaat	21 000	15 510	100	100
Kaikki, joilla yli 500 työttömyyspäivää	8 970	8 360	43	54
Pääasiassa kokonaan työttömänä 1)	9 250	8 080	44	52
Kaikki, joilla yli 500 päivää soviteltua	10 400	10 540	50	68
Pääasiassa soviteltua saaneet 1)	11 890	11 220	57	72
Työttömyysturva keskimäärin / vuosi			Indeksi: Kaikki pitkäaikaistyöttömät = 100	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Kaikki 18–55 vuotiaat	730	750	15	16
Kaikki, joilla yli 500 työttömyyspäivää	4 830	4 650	100	100
Pääasiassa kokonaan työttömänä 1)	4 780	4 400	99	95
Kaikki, joilla yli 500 päivää soviteltua	3 950	3 180	82	68
Pääasiassa soviteltua saaneet 1)	2 970	2 120	61	46

¹⁾ Pääasiassa kokonaan työtön: vähintään 500 työttömyyspäivää, joista enintään 10 soviteltua; Pääasiassa soviteltua saanut: vähintään 500 työttömyyspäivää, enintään 10 täyttä työttömyyspäivää.

Pitkäaikaistyöttömien saamat tulot työstä ja työttömyysturvasta jäivät miehillä alle puoleen ja naisilla hieman yli puoleen koko 18–55-vuotiaan väestön tuloista, kun tulojen yhteissummat jaettiin keskimäärin vuotta kohti vuosina 2000–2003 (taulukko 33, liite 2). Osittain työttömien taloudellinen asema oli kokoaikatyöttömiä selvästi parempi, etenkin naisilla, mutta huonompi kuin väestöllä keskimäärin (vrt. luku 4.2.2).

Pitkään ja pääasiallisesti soviteltua työttömyysetuutta saaneiden naisten tulot ylsivät jopa 2/3 kaikkien naisten tuloista. Osittain työttömien naisten suhteellisen korkea tulotaso koko naisväestöön verrattuna johtuu yhtäältä siitä, että koko väestön naisissa on myös paljon niitä, jotka hoitavat lapsia pienituloisina kotona vanhempainrahalla tai kotihoidon tuella. Naisväestön palkka- ja työttömyysturvatulosten osuus oli miesten tuloista keskimäärin vain 72 prosenttia. Toisaalta koko väestöön sisältyvät myös työttömät. Työttömyysturvan osuus koko väestön palkka- ja työttömyysturvatulosten yhteissummasta oli 15–16 prosenttia.

6. Yhteenveto

Raportissa pyritään vastaamaan kysymyksiin, keitä sovitellun työttömyysetuuk-sien saajat ovat ja mikä on heidän toimeentulonsa. Raportti liittyy sosiaali- ja terveysministeriön tutkimushankkeeseen ”Sovitellun työttömyysetuuden merki-tys työn kysyntään ja tarjontaan”.

Pääasiallisena tutkimusaineistona on Tilastokeskuksen työikäistä väestöä edus-tava työvoimatutkimus vuodelta 2004. Sen tietosisältöä on täydennetty Tilasto-keskuksessa rekisteripohjaisilla tulo- ja perheasematiedoilla sekä Vakuutus-valvontaviraston ja Kelan soviteltua työttömyysturvaa kuvaavilla muuttujilla. Näin koottua aineistoa käytetään sosiaaliturvan tutkimuksessa ensimmäistä ker-taa. Siksi raportissa kiinnitetään huomiota myös aineiston edustavuuden arvioin-tiin sekä soviteltua ansiopäivärahaa tai Kelan peruspäivärahaa ja työmarkkina-tukea saavien rakenteen, työttömyyden keston jne. analysointiin. Aineiston hyödyntämisen kannalta oli tarpeen myös selvittää, miten työvoimatutkimuksen haastattelutietojen näkökulmasta kokoaikatyön tai pysyvän työsuhteen puutteesta (ns. vastentahtoisessa) osa-aikatyössä ja määräaikaisissa työsuhteissa olevat kuvaavat sitä ryhmää, jotka suunnilleen samoista syistä ovat oikeutettuja sovitel-tuihin työttömyysetuuksiin. Tuloksena on, että työvoimatutkimuksen aineisto toimii suhteellisen hyvänä väestöpohjana myös sosiaaliturvaetuksia analysoita-essa. Pitkän aikaa soviteltua työttömyysetuutta saavia tarkasteltiin koko väestössä tilastokeskuksen tutkimuslaboratorion henkilöpaneelin, ns. FLEED-aineiston avulla.

Määritelmistä. Soviteltuja työttömyysetuuksia saavat voidaan määritellä osittain työttömiksi, koska heillä on oikeus työttömyysturvaan, vaikka he ovat työllisty-neet. Sovitellun työttömyysetuuden myöntäminen edellyttää kuitenkin, että vas-taanotetun työn työaika on enintään 75 prosenttia alan normaalista enimmäis-tuntimäärästä ja työllistynyt hakee yhä kokoaikatyötä. Etuustilastoissa soviteltujen työttömyysturvaetuksien saajat kasvattavat työttömien määrää. Työvoimatutkimuksessa he puolestaan alentavat työttömyyttä ja kasvattavat työllisyysastetta, jos he haastatteluviikolla ovat tehneet tunninkin työtä.

Vastentahtoisien osa-aikatyön ja määräaikaisten työsuhteiden volyyymi. Osittaisen työttömyyden vs. osittaisen työllisyyden kehityksen hahmottamiseksi raportissa tarkastellaan osa-aikatyön ja määräaikaisten työsuhteiden kehitystä pidemmällä aikavälillä ja sitä, mikä osuus työsuhteista on ei-toivottua (vastentahtoista). Vuoden 2004 työllisistä pysyvässä kokoaikatyössä toimi 66 prosenttia, määräaikai-sessa tai osa-aikaisessa työssä 22 prosenttia sekä yrittäjänä tai yrittäjäperheen-jäsenenä 11 prosenttia. Työllisistä vastentahtoisessa osa-aikatyössä oli 3.6 ja määräaikaisessa työsuhteessa 9.7 prosenttia.

Osa-aikatyön määrä on Suomessa kasvanut 1990-luvulta. Kokoaikatyön puutteesta tehdyn osa-aikatyön määrä on kuitenkin pysynyt lähes ennallaan ja jopa vähentynyt muutamalla tuhannella henkilöllä. Vuonna 2005 osa-aikatyötä teki kaikkiaan 330 000 henkeä. Heistä palkansaajia oli 270 000 ja vastentahtoista osa-aikatyötä tekeviä palkansaajia 75 000 henkeä. Vastentahtoisen osa-aikatyön osuus palkansaajien osa-aikatyöstä väheni vuoden 1997 yli 40 prosentista noin 28 prosenttiin vuoteen 2005 mennessä.

Myös määräaikaisia työsuhteita on 2000-luvulla huomattavasti enemmän kuin 1990-luvun alkupuolella. Osa kehityksestä johtuneen tilastointitavan muutoksista. Vuosina 1997–2004 määräaikaisten työsuhteiden määrä on vakiintunut runsaaseen 330 000 henkeen. Vastentahtoisissa määräaikaisissa työsuhteissa työskenteli 247 000 henkeä eli 72 prosenttia kaikista määräaikaisista. Osuudessa ei ole ajassa tapahtunut suuria muutoksia. Raportin liitteessä 1 on tarkasteltu lähemmin määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden keskittymistä ja rakennetta sekä näitä töitä tekevien henkilökohtaisia ominaisuuksia. Esimerkiksi vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet keskittyvät sosiaali- ja terveystalvelujen aloille, vastentahtoiset osa-aikatyöt taas kaupan ja majoitustoimen toimialoille.

Epätyypilliset työsuhteet ovat jakautuneet selvästi sukupuolen mukaan. Osa-aikatyötä tekevästä naisten osuus on ollut runsaat 61 prosenttia ja määräaikaisista työsuhteista 70 prosenttia. Vastentahtoisesta osa-aikatyöstä naiset tekevät kuitenkin 75 prosenttia ja vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista 62 prosenttia.

Sovitellun työttömyysturvan saajat. Vuonna 2004 soviteltuja työttömyysetuuksia saaneita oli yhteensä runsaat 126 000 henkeä. Näistä ansiopäivärahan saajia oli 77 700 ja Kelan työttömyysetuuksien saajia 48 400 henkeä. Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien saajista peruspäivärahaa maksettiin 16 400 ja työmarkkinatukea 33 000 hengelle. Kelan soviteltuja etuuksia maksettiin pääasiassa osa-aikatyön perusteella (44 300). Vakuutusvalvontaviraston rekisteritietojen mukaan soviteltua ansiopäivärahaa maksetaan suunnilleen yhtä usein satunnaisten keikkatöiden kuin osa-aikatyön perusteella. Kumpaankin ryhmään kuului 44–45 prosenttia päivärahan saajista. Lyhennetyin työviikon tai työpäivän tai muiden syiden takia soviteltuja etuuksia maksettiin vain muutamille prosentteille.

Soviteltujen työttömyysetuuksien saajat ovat pääsääntöisesti naisia: sovitellun ansiopäivärahan saajista 70 prosenttia, peruspäivärahan saajista 67 prosenttia ja työmarkkinatuen saajista 61 prosenttia. Kaikista ansiopäivärahan saajista 24 prosenttia ja kaikista Kelan työttömyysetuuksista noin 15 prosenttia oli saanut soviteltua työttömyysturvaa vuonna 2005. Soviteltujen ansiopäivärahojen menot muodostivat 9 ja Kelan soviteltujen etuuksien menot 4 prosenttia työttömyysturvamenoista.

Sovitellun työttömyysturvan saajat ovat tyypillisesti vuoden aikana sekä kokonaan että osittain työttömiä. Kelan sovitellun peruspäivärahan ja työmarkkina-

tuen saajista tähän ryhmään kuuluivat lähes kaikki, soviteltua ansiopäivärahaa saaneista 71 prosenttia vuonna 2004. Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saavilla oli vuodessa keskimäärin 138 työttömyyspäivää, joista soviteltuja päiviä oli 67 (49 %). Soviteltua ansiopäivärahaa maksettiin keskimäärin noin kaksi viikkoa lyhyemmältä ajalta eli 122 päivää, joista 70 päivää (57 %) oli soviteltuja. Jos ansiopäivärahan saajalle oli maksettu vain soviteltua päivärahaa, jäi työttömyyspäivien lukumäärä vain 102:een, mutta täyttä ja soviteltua päivärahaa saavien työttömyyden kesto vuoden aikana oli suunnilleen sama kuin Kelan etuuksien saajilla.

Kelan soviteltujen etuuksien saajat ovat keskimäärin nuorempia kuin täyden peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat. Soviteltuja etuuksia saaneiden mediaani-ikä oli 28–29 vuotta, muiden noin 36 vuotta. Kelan työttömyysetuuksien saajat ovat keskimäärin myös nuorempia kuin ansiopäivärahan saajat. Sovitellun ansiopäivärahan saajien mediaani-ikä oli 41 vuotta naisilla ja 44 vuotta miehillä. Ansiopäivärahan saajien ikärakenteessa ei ole suurta eroa sen suhteen, onko työttömyysturva myönnetty täyden vai osittaisen työttömyyden perusteella.

Kelan työttömyysetuuksien saajat ovat useammin yhden aikuisen talouksia tai lapsen asemassa perheessä asuvia kuin ansiopäivärahan saajat. Toisaalta niillä Kelan etuuksien saajilla, joilla on lapsia, lasten lukumäärä on suurempi kuin ansiopäivärahan saajilla. Soviteltua ansiopäivärahaa saavista naisista 42 prosenttia oli puolisona kahden huoltajan lapsiperheessä ja 22 prosenttia lapsettomassa pariskunnassa. Kelan soviteltuja etuuksia saavista naisista oli puolisona (usein nuorena) lapsiperheessä 23 prosenttia ja lapsettomissa pariskunnissa 10 prosenttia.

Pitkään etuuksia saaneet. Soviteltujen työttömyysetuuksien maksamiselle on säädetty enimmäiskestoksi 36 kuukautta vuonna 2000, mutta enimmäiskeston käyttöön oton voimaantuloa on lykätty vuoden 2007 loppuun asti. 36 kuukauden sovitellun työttömyyspäivän ylittäneiden määrä on pysynyt pienenä soviteltujen työttömyyspäivien laskureiden mukaan. Kelan soviteltuja etuuksia saaneista 36 kuukauden rajan oli vuoden 2006 loppuun mennessä ylittänyt 2 470 henkeä. Näistä runsas 1 000 eli 45 prosenttia oli täyttänyt 55 vuotta eli saavuttamassa tai jo saavuttanut työttömyyseläkeputkeen oikeuttavan iän. Soviteltujen ansiopäivärahan saajista enimmäiskeston oli ylittänyt 2 090 henkeä niistä, jotka olivat saaneet soviteltua päivärahaa vuoden 2006 viimeisellä neljänneksellä. Heistä 41 prosenttia oli ylittänyt 55 vuoden iän. Vuoden 2006 lopussa oli siis arviolta noin 2 600 alle 55-vuotiasta, joille oli kertynyt soviteltuja työttömyyspäiviä yli 36 kuukautta. Työvoimatutkimuksen aineistosta näitä henkilöitä ei voitu identifioida, eikä suoraan myöskään käytössämme olleesta pitkäaikaisaineistostakaan).

Palkka- ja päivärahatulot osittaisen työttömyyden aikana. Osittaisen työllistymisen aikana täydestä työttömyysturvasta vähennetään puolet sovittelujakson palkasta. Sovittelujakso on kuukausi tai 4 perättäistä kalenteriviikkoa. Kelan

soviteltuja työttömyysetuuksia saaneiden keskimääräinen sovittelujakson palkka oli 450 euroa kuussa vuonna 2004. Miesten sovittelun aikaiset palkat olivat keskimäärin pienemmät kuin naisten. Suuri osa sai kuitenkin hyvin pientä palkkaa. Alle 150 euron palkkatuloja sai neljännes miehistä ja viidennes naisista. Vähintään 1 000 euron kuukausipalkkaa sovittelun aikana oli vain parilla prosentilla miehistä ja kuudella prosentilla naisista vuonna 2004.

Soviteltua ansiopäivärahaa saavien arvioitu keskimääräinen sovittelun aikainen palkka oli hieman alle 770 euroa kuukaudessa, naisilla hieman yli keskiarvon ja miehillä hieman alle. Soviteltua ansiopäivärahaa saavista miehistä 12 prosenttia, naisista vain 5 prosenttia sai alle 150 euron palkkaa sekä miehistä 11 prosenttia ja naisista 10 prosenttia 150–300 euron palkkaa. Sen sijaan vähintään 1 000 euron kuukausipalkkaa sai 29 prosenttia miehistä ja 31 prosenttia naisista.

Soviteltua ansiopäivärahaa saavien kokonaistulo palkasta ja työttömyysturvasta oli keskimäärin 1 320 euroa kuukaudessa. Soviteltua peruspäivärahaa saavan osittaisen työttömyyden aikainen tulo oli 805 euroa eli 61 prosenttia ja sovitellun työmarkkinatuen saajan 775 euroa kuukaudessa eli 59 prosenttia sovitellun ansiopäivärahan saajan tuloista. Koska useimpien soviteltua työttömyysetuutta saaneen työttömyysjaksot vaihtelivat osittaisen ja täyden työttömyyden, sekä mahdollisesti myös kokoaikaisten työllisyysjaksojen välillä, tarkasteltiin myös osittain työllistyneiden vuosituloja.

Osittain työttömien vuosipalkat. Raportissa on vertailtu pysyvässä kokoaikatyössä olevien keskimääräisiä vuosipalkkoja osa-aikatyössä ja määräaikaisessa työsuhteessa olevien palkkoihin useista näkökulmista työvoimatutkimuksen tietojen avulla. Pysyvässä kokoaikatyössä olevien vuosipalkka oli kuukausipalkaksi muutettuna miehillä keskimäärin 2 924 ja naisilla 2 207 euroa kuukaudessa, keskimäärin 8 prosenttia korkeampi kuin Tilastokeskuksen ansiotasoindeksin keskimääräinen kuukausipalkka. Pysyvässä osa-aikatyössä olevien keskimääräiseksi kuukausipalkaksi muodostui 1 089 euroa (42 %) ja määräaikaisissa työsuhteissa olevien 1 323 euroa kuukaudessa (51 % pysyvässä kokoaikatyössä olevan keskimääräisestä palkasta).

Osa-aikatyön keskimääräiseksi kuukausipalkaksi muodostui keskimäärin vain 811 euroa, jos syynä oli se, ettei kokoaikatyötä ollut löytynyt. Jos osa-aikatyön työaika oli 30–34 tuntia viikossa, palkka oli suunnilleen sama kuin osa-aikatyössä keskimäärin. Tässä työaikaryhmästä oli vastantahtoisen osa-aikatyön tekijöitä muihin työaikaryhmiin verrattuna eniten (48 %). Heistä suuri osa kuuluu ryhmään, jolla ei ole oikeutta soviteltuun päivärahaan, koska jo 31 tunnin viikko-työaika ylittää 75 prosentin työaikaajan 40 tunnin työviikossa.

Työvoimatutkimuksen mukaan vastantahtoisten määräaikaisten työsuhteiden osuus (ja palkkataso) kasvaa samalla kun työsuhteen pituus kasvaa. Esimerkiksi alle kuukauden työsuhteista vain alle puolet oli vastantahtoisia, vaikka palkka-

tasoksi muodostui alle 500 euroa, mutta 7-12 kuukauden työsuhteista 76 prosenttia oli vastentahtoisia ja keskimääräiseksi kuukausipalkaksi muodostui 1 281 euroa.

Osittain työttömien vuositulot. Pysyvää kokoaikatyötä tekevien miesten vuosituloista 98 ja naisten 91 prosenttia muodostui palkoista. Miesten keskimääräiseksi nettovuosituloksi muodostui verojen jälkeen 2 310 euroa ja naisten 1 800 euroa kuukaudessa. Työttömyysturvaetuuksia vuoden aikana saaneiden miesten nettotulo kuukaudessa oli 1 030 (45 %) ja naisten 915 euroa (51 % pysyvän kokoaikatyöntekijän nettotuloista). Soviteltua ansiopäivärahaa saaneiden miesten vuosituloista palkkojen osuus oli 64 ja naisten 68 prosenttia. Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saaneilla palkkojen osuus oli samaa tasoa. Sen sijaan täyttä ansiopäivärahaa saaneilla miehillä palkkatulojen osuus oli 59 ja naisilla 53 prosenttia, Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saavilla vastaavasti 44 ja 41 prosenttia.

Ansiopäivärahaa saavien keskimääräinen veronalainen nettotulo oli miehillä lähemmäs 1 400 euroa kuukaudessa ja naisilla lähes 1 100 euroa kuukaudessa – riippumatta siitä, oliko saanut päivärahaa täydestä vai osittaisesta työttömyydestä. Sen sijaan Kelan työttömyysetuuksia saavien keskimääräinen kuukausinettotulo erosi vain vähän naisten ja miesten kesken, mutta osittain työllistyneiden keskimääräiset tulot (noin 700 euroa) olivat suuremmat kuin vain kokoaikatyöttömänä olleiden (alle 600 euroa).

Osittain työllistyneiden tulojakaumat. Pysyvässä kokoaikatyössä olevien palkansaajanaisten ja -miesten tulojakaumat suhteessa mediaanituloon ovat erilaiset. Miesten tulohaitari on laajempi kuin naisten. Naisista suuri osa keskittyy suhteellisen pienelle tuloalueelle. Palkansaajanaisten väliset tuloerot ovat pienemmät kuin miesten. Kuten nettotulojen keskiarvot jo ennakoivat, poikkeavat sovitellun ja täyden ansiopäivärahan saajien jakaumat toisistaan vähemmän kuin naisten ja miesten jakaumat. Kelan täysien työttömyysetuuksien saajat keskittyvät hyvin kapealle pienituloisten tuloalueelle (24–40 % mediaanitulosta), kun taas soviteltuja työttömyysetuuksia saaneet yltävät myös korkeammille tulotasolle.

Koko aikuisväestön miehistä 13 ja naisista 20 prosenttia alitti pienituloisuuden tulorajan, joksi määriteltiin puolet aikuisväestölle lasketusta verojen jälkeisestä mediaanitulosta. Soviteltua ansiopäivärahaa saaneista miehistä 2 ja naisista 6 prosenttia alitti näin määritellyn suhteellisen tulorajan. Vaikka keskimääräisissä tuloissa ei ollut suuria eroja, osoittautuu kokoaikainen työttömyys kuitenkin suuremmaksi taloudelliseksi riskiksi kuin osittainen työttömyys. Täydestä työttömyydestä ansiopäivärahaa saaneista miehistä 4 ja naisista 11 prosenttia alitti suhteellisen pienituloisuuden rajan. Kelan etuuksien saajilla erot olivat vielä suuremmat. Soviteltuja etuuksia saaneista miehistä 52 ja naisista 45 prosenttia alitti pienituloisuuden rajan, mutta täydestä työttömyydestä etuuksia saaneista miehistä jopa 72 ja naisista 73 prosenttia.

Perhekohtaiset käytettävissä olevat tulot. Lopuksi osittain työllistyneiden taloudellista asemaa ja toimeentuloa tarkasteltiin myös perheiden tulojen näkökulmasta. Vertailuun otettiin mukaan myös perheet, joissa tutkimuksen otoshenkilö oli lyhentänyt työaikaansa ”vapaaehtoisesti” ja esimerkiksi pienten lasten hoidon takia ja sai osittaista hoitorahaa, oli kotihoidontuen turvin jäänyt kokoaikaisesti kotiin tai oli siirtynyt osa-aikaeläkkeelle. Erikokoisten perheiden tulot tehtiin vertailukelpoiseksi jakamalla puolisoiden yhteenlasketut tulot ns. vanhalla OECD:n kulutusyksiköllä. Käytettävissä olevissa tuloissa olivat nyt mukana myös asumis- ja toimeentulotuki sekä lapsilisät.

Osa-aikatyön valinneiden perheiden, olipa kysymys osittaisesta hoitorahasta tai osa-aikaeläkkeestä, tulot olivat suuremmat kuin työttömyysetuuksia saaneiden tulot. Osa-aikaeläkkeellä olevien perheiden tulot olivat keskimäärin jopa suuremmat kuin niiden perheiden, joissa otoshenkilö oli pysyvässä kokoaikatyössä. Osa-aikaeläketalouksien hyvä tulotaso johtuu osittain siitä, että pääosa niistä on joko kahden tai yhden hengen aikuistalouksia, kun taas pysyvässä kokoaikatyössä olevien perheistä suuri osa oli lapsiperheitä, joissa kulutusyksikköjen määrä on suuri. Myös osittaista hoitorahaa saavien lapsiperheiden keskimääräinen kulutusyksikköluku oli suuri, mutta kaikkein suurin se oli kotihoidon tukea saavilla perheillä. Kotihoidontukiperheiden keskimääräinen tulotaso sijoittui ansiopäivärahaa ja Kelan työttömyysetuuksia saaneiden perheiden tulotasojen välille. Kotihoidontuki ei ole ansiosidonnainen eikä ainakaan ilman kuntalisää suurempi kuin Kelan työttömyysetuudet. Kelan työttömyysetuuksia saaviin perheisiin verrattuna hieman parempaan tulotasoon voi vaikuttaa toisen puolison paremmat ansiotulot kuin työttömyysperheissä ja perheessä tehty valinta lasten hoitomuodosta, jos hoitavalla vanhemmalla on työsuhde voimassa. Äideiltä kuitenkin usein puuttuu työpaikka, joten kotihoidontuen valintaan on voinut vaikuttaa myös valinta etuuslajien välillä, koska työmarkkinatuki on tarveharkintainen.

Kelan työttömyysetuuksia saavien perheiden tulotaso jäi vertailuryhmistä matalimmaksi. Soviteltuja työttömyysetuuksia saaneissa perheissä keskimääräinen tulotaso ja palkkojen osuus tulonmuodostuksessa oli hieman korkeampi kuin vain täydestä työttömyydestä etuuksia saaneiden. Jälkimmäisistä talouksista yli puolet sai asumistukea ja 45 prosenttia toimeentulotukea, kun taas soviteltua työttömyysetuutta saaneista perheistä asumistukea sai alle puolet ja toimeentulotukeakin vajaa kolmannes.

Ansiopäivärahaa saaneiden perheiden keskimääräisiin käytettävissä oleviin tuloihin työttömyyslaji, soviteltu tai täysi, ei juuri tuonut eroa. Ne kuuluivat suunnilleen yhtä harvoin asumistuen (9–11 %) ja toimeentulotuen (8 %) piiriin. Se, ettei osittainen työllistyminen paranna perheiden tulotasoa samalla tavalla kuin yksilötasolla, voi johtua osittaista ja vain kokoaikaista työttömyyttä kohdanneiden perheiden erilaisesta sukupuoli- ja perherakenteesta. Yksilötason keskimääräisessä tulonmuodostuksessa ja tulotasossa ei myöskään esiintynyt juuri eroja työttömyyslajien välillä, mutta erot sukupuolten välillä olivat suuret. Naiset ovat

pienenä enemmistönä kaikissa ansiopäivärahan saajissa ja suurena enemmistönä sovitellun ansiopäivärahan saajissa. Lisäksi sovitellut ansiopäivärahat kohdentuivat useammin lapsiperheisiin kuin täydet ansiopäivärahat.

Pitkäaikaistyöttömyyttä tarkasteltiin koko 18–55-vuotiaan väestön tasolla vuosina 2000–2004. Kaikista 18–55-vuotiaista miehistä 31 prosenttia ja naisista 36 prosenttia oli saanut tällä ajanjaksolla työttömyysetuuksia, mutta yli 500 päivää 7 prosenttia miehistä ja 5 prosenttia naisista. Sellaisia henkilöitä, joiden työttömyys oli kestänyt yli 500 päivää ja oli käytännöllisesti katsoen vain osittaista oli kaikkiaan vajaa 3 300 henkeä, pitkäaikaistyöttömistä miehistä alle prosentti ja naisista 3 prosenttia.

Pohdintaa osittain työttömien toimeentulosta. Osittaisen työllistymisen aikaiset palkkatulot jäivät suurella osalla Kelan työttömyysetuuksien saajista alle 300 euron kuukaudessa, miehistä tähän ryhmään kuului 46 prosenttia ja naisista 36 prosenttia. Näitä ansioita vastaavalla työmäärällä voi olla vaikea kartuttaa työssäoloehdon edellyttämää vähintään 18 tunnin viikkotyöaikaa. Mikäli pienet ansiot (ja työaika) toistuvat työsuhteesta toiseen, on osittain työttömän yhtä vaikea päästä ansiosidonnaisen päivärahan piiriin kuin kokonaan työttömän. Sovittelujakson aikaiset tulot muodostuvat kuitenkin keskimäärin suuremmiksi kuin tulot olisivat täyden työttömyyden aikana. Jos osittain työllistyneen oikeudet asumis- ja toimeentulotukeen muuttuvat, voi syntyä tilanteita, joissa ansiotulojen kasvu ei välttämättä lisääkään käytettävissä olevia tuloja. Vaikeimpia tilanteita voi syntyä, jos etuuksista joudutaan perimään takaisin. Tämän tyyppisten ongelmien yleisyyttä ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa ollut mahdollista tutkia (ks. kuitenkin Honkanen ym. 2007).

Ansiopäivärahan saajien osittaisen työttömyyden aikaiset tulot jakautuvat tasaisemmin eri palkkatasoille kuin Kelan etuuksien saajien, mikä johtuu myös siitä, että soviteltua ansiopäivärahaa voidaan maksaa suhteellisen suurtenkin palkkojen lisäksi (Haataja 2007). Yli 1 500 tuhannen euron kuukausipalkoista nautti kuitenkin vain 11 prosenttia miehistä ja 7 prosenttia naisista. Palkkatietojen perusteella voi myös arvioida, että ansiopäivärahan saajat voivat kartuttaa osittaisen työllistymisensä aikana usein myös työssäolohehtaan. Suurella osalla osittain työllistyneistä palkat ovat kuitenkin niin pieniä, että työttömyyspäivärahan tason tarkistus 8 kuukauden välein osa-aikatyön palkan perusteella johtaa pian ansiopäivärahan pienenemiseen peruspäivärahan tasolle.

Ongelma soviteltuja työttömyysetuuksia saavien taloudellisen aseman arvioinnissa on se, ettei vastaanotettujen töiden työaikoja eikä työssäoloehdon täyttymistä voi rekisteritietojen perusteella seurata. Myöskään työnvälityspalveluihin ei sisälly seurantamekanismeja, joilla osittain työttömien tosiasiallisesti pitkään jatkunut työttömyys otettaisiin huomioon – ja työttömyydestä, osittaisestakin, voitaisiin suunnitelmallisesti päästä pois.

Lähteet

- Ansiotasoindeksi 4. neljännes (2006): SVT. Ansiotasoindeksi 2006. Helsinki: Tilastokeskus.
- Haataja, Anita (2007): Soviteltu työttömyysetuus: taustaa ja nykytilanne. VATT-keskustelualoitteita 430. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Haataja, Anita (2006a): Pohjoismainen ansaitsija-hoivaajamalli. Ruotsin ja Suomen perhevapaavertailu. Selvityksiä 43. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. (Pdf-versio sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta www.stm.fi / julkaisuja).
- Haataja, Anita (2006b): Ikääntyvät työmarkkinoilla 1989–2005. Selvityksiä 42. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. (Pdf-versio sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta www.stm.fi / julkaisuja).
- Haataja, Anita (2005): Äidit ja isät työmarkkinoilla 1989–2002/2003. Selvityksiä 29. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. (Pdf-versio sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta www.stm.fi / julkaisuja).
- Haataja, Anita – Korkeamäki, Ossi – Kyyrä, Tomi (2007): Soviteltu työttömyysetuus: kohdentuminen, toimeentulo ja vaikutus työllistymiseen. Selvityksiä 40. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. (Pdf-versio sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta www.stm.fi / julkaisuja).
- Honkanen, Pertti – Jäntti, Markus J. – Pirttilä, Jukka (2007): Työn tarjonnan kannustimet Suomessa 1995–2004. Teoksessa ”Rekrytointiongelmät, työvoiman tarjonta ja liikkuvuus”. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 5. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 299–360.
- Kangas, Olli – Ritakallio, Veli-Matti (1996): Eri menetelmät – eri tulokset? Köyhyyden monimuotoisuus. teoksessa Kangas O. ja Ritakallio V.-M. (toim.) ’Kuka on köyhä? Köyhyys 1990-luvun puolivälin Suomessa. Tutkimuksia 65. Helsinki: Stakes, 11–67.
- Kauhanen, Merja (2003): Osa-aikatyö palvelualoilla. Tutkimuksia 88. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos.
- Kauhanen, Merja (2002): Määräaikaiset työsuhteet ja toimeentulon riskit. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 69. Helsinki: Kela.
- Laukkanen, Erkki (2003): Palkansaajien viikkotyöajat, toiveet ja todellisuus. Helsinki: Palkansaajakeskusjärjestöjen (SAK, Akava ja STTK) tutkimus.
- Lehto, Anna-Maija – Lyly-Yrjänäinen, Maija – Sutela, Hanna (2005): Pysyvän työn toivossa. Määräaikaisten työsuhteiden käytöstä ja kokemisesta. Työpoliittinen tutkimus 291. Helsinki: Työministeriö. (Pdf-versio työministeriön nettisivuilta www.mol.fi / julkaisuja)

Nurmi, Kaarina (1998): 'Se pieni ero' hyvinvointivaltioiden koulutus- ja työmarkkinoilla. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, Osa 140. Turku: Turun yliopisto.

OECD Glossary of statistical terms. Time related underemployment. Involuntary part-time work. <http://stats.oecd.org/glossary/>

Takala, Mervi (2004): Osa-aikaeläkeläisten eläkkeet ja ansiot. Eläketurvakeskuksen monisteita 47. Helsinki: Eläketurvakeskus.

Työministeriö (2007): Määräaikaisia työsuhteita selvittävän työryhmän raportti. Työhallinnon julkaisu 375. Helsinki: Työministeriö. (Pdf-versio työministeriön nettisivuilta www.mol.fi / julkaisuja).

Työvoimatilasto (2005): SVT. Työvoimatutkimuksen tuloksia vuosilta 1996–2005. Työmarkkinat 2006. Helsinki: Tilastokeskus.

Liite 1. Osittaisen työllistymisen ja sovitellun työttömyysetuuden jakautuminen eräiden taustatekijöiden suhteen

Seuraavassa tarkastellaan, miten ns. vastentahtoiset osa-aikatyöt ja vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet sekä näiden yhteissumma (kokoaikatyön ja pysyvän työn puutteesta vastaanotetut työsuhteet) jakautuvat eri taustatekijöiden suhteen verrattuna soviteltujen päivärahan saajien jakautumiin. Tulokset on esitetty erikseen soviteltua ansiopäivärahaa ja Kelan soviteltuja työttömyysetuuksia saaneille, sekä erikseen naisille ja miehille. Näin saadaan käsitys, jakautuuko yhtäältä koko työllisyys ja toisaalta osittainen työllisyys ja työttömyys samassa suhteessa, ja missä suurimmat mahdolliset erot löytyvät.

Tulokset on lopuksi koottu tiivistelmään.

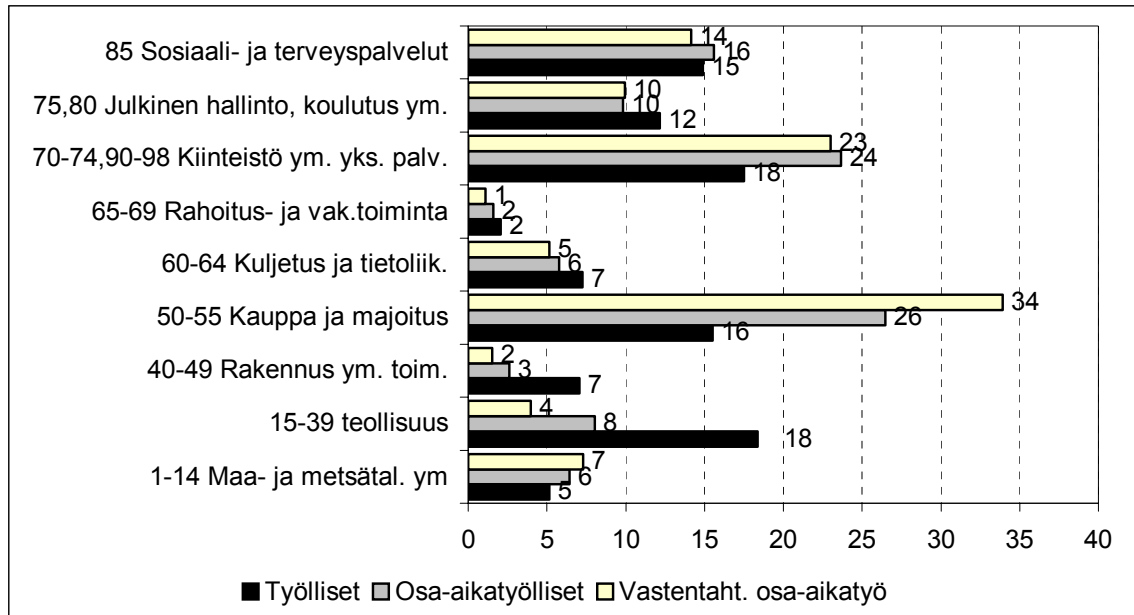
1.1 Toimialat

Vuonna 2004 kaksi suurinta työllistävää toimialaa olivat teollisuus sekä kiinteistö- ym. yksityinen palvelutoiminta (2-numerotason toimialat 70–74, 90–99), molemmat työllistivät 18 prosenttia työllisistä. Seuraavaksi suurimmat työllistäjät olivat kauppa- ja majoitustoiminta (16 %), sosiaali- ja terveystoiminta (15 %) sekä julkinen hallinto, koulutus- ym. (12 %). Osa-aikatyö ja määräaikaiset työsuhteet jakautuivat eri tavoin näille toimialoille.

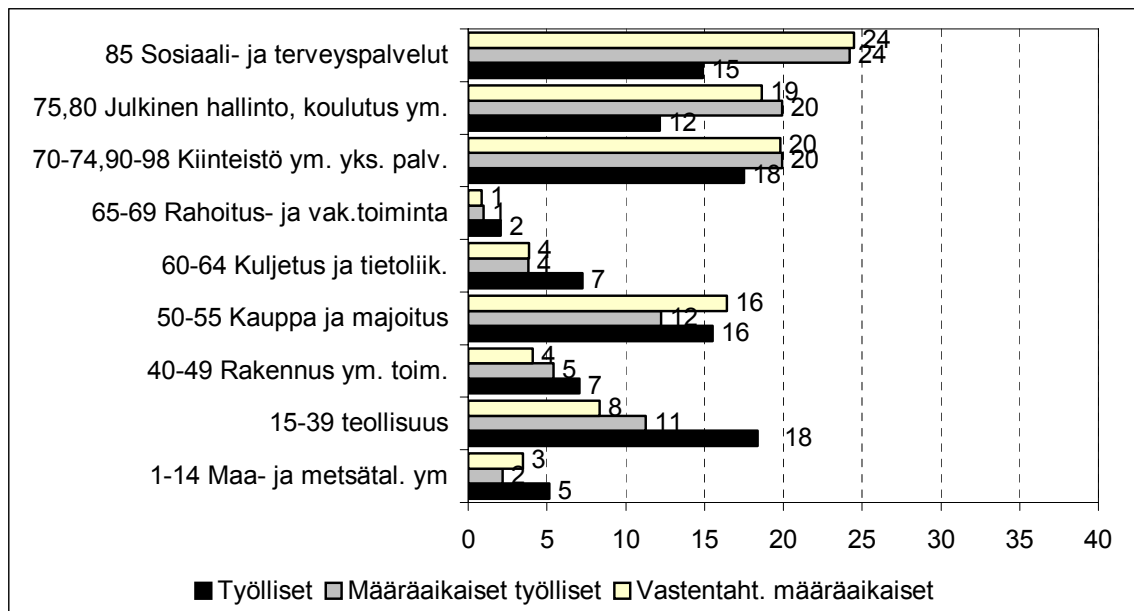
Kaikesta osa-aikatyöstä suurin osa sijoittui kaupan ja majoitustoiminnan sektoreille (26 %) sekä kiinteistö- ym. yksityisten palvelujen sektoreille (24 %). Kaikesta vastentahtoisesta osa-aikatyöstä näille toimialoille sijoittui yli puolet (57 %). Teollisuuteen vastentahtoisesta osa-aikatyöstä kohdentui vain nelisen prosenttia. Seuraavaksi yleisimmin sekä osa-aikatyö että vastentahtoinen osa-aikatyö kohdentui sosiaali- ja terveystoimintaan (14 ja 16 %) sekä julkiseen hallintoon ja koulutustoimintaan (10 %). Vastentahtoisesta osa-aikatyön osuus oli näillä toimialoilla kuitenkin suunnilleen sama kuin osa-aikatyön osuus. (Kuvio 1.a.)

Kaikesta määräaikaisesta ja vastentahtoisesta määräaikaisesta työstä suurin osa (24 %) sijoittui sosiaali- ja terveystoimintaan. Seuraavaksi eniten sekä määräaikaisia että vastentahtoisia määräaikaisia työsuhteita sijoittui noin 20 prosentin osuudella sekä kiinteistö- ym. yksityisiin palveluihin että julkiseen hallintoon ja koulutuksen alalle. Kauppa- ja majoitustoiminnassa vastentahtoisien määräaikaisien työsuhteiden osuus oli suunnilleen sama kuin toimialan osuus koko työllisyydestäkin (16 %). (Kuvio 1.b.)

Kuvio 1.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisen osa-aikatyön jakautuminen toimialoittain vuonna 2004, %

Kuvio 1.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisen määräaikaisen työn jakautuminen toimialoittain vuonna 2004, %

Naisten vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista ja osa-aikatyöstä eniten (33 %) kohdentui sosiaali- ja terveystoimintoihin, miesten kiinteistö- ym. yksityiseen palvelutoimintaan (25 %). Osittaisen työllistymisen aikana maksetut sovitellut

työttömyysetuudet kohdentuivat useimmin myös näille toimialoille (taulukko 1). Toisaalta lähes joka viidenneltä soviteltua työttömyysetuutta saavalta puuttui tieto toimialasta. Käytännössä näillä henkilöillä ei tutkimuksen haastatteluhetkellä ollut työsuhdetta eikä siis toimialaa.

Taulukko 1. Vastentahtoiset osa-aikaiset ja määräaikaiset työsuhteet ja soviteltujen työttömyysetuuksien kohdentuminen toimialoittain vuonna 2004

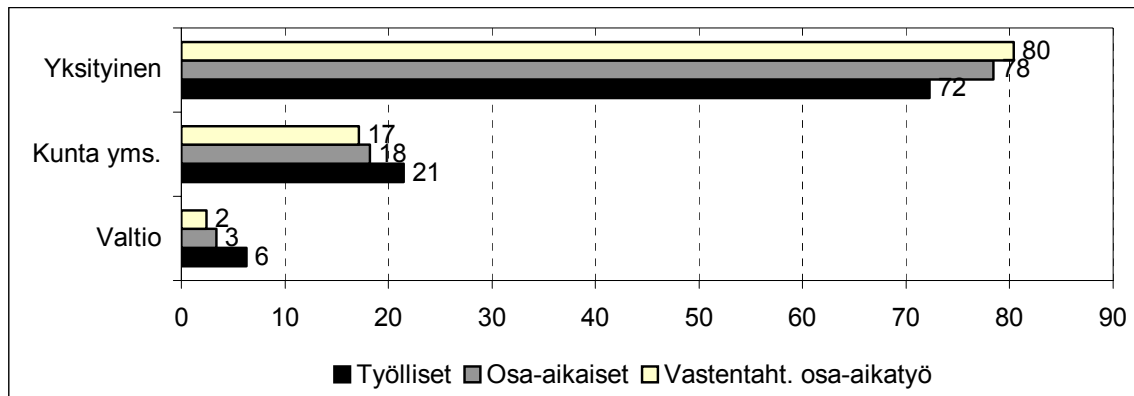
Toimiala	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määräaika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	84 600
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
1–14 Maa- ja metsätal. ym	2	3	2	1	2	1
15–39 teollisuus	7	3	5	8	3	6
40–49 Rakennus ym. toim.	1	0	0	1	0	1
50–55 Kauppa ja majoitus	10	41	19	16	19	17
60–64 Kuljetus ja tietoliik.	2	3	2	3	3	3
65–69 Rahoitus- ja vak.toiminta	1	1	1	1	0	1
70–74,90–98,99 Kiinteistö-ym. yks. palvelutoim.	16	21	17	13	19	15
75,80 Julkinen hallinto, koulutus ym.	24	11	20	12	9	10
85 Sosiaali- ja terveystoim.	40	17	33	31	20	27
Toimialatieto puuttuu	0	0	0	15	25	18
Miehet	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 500
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
1–14 Maa- ja metsätal. ym.	3	16	6	2	6	4
15–39 teollisuus	17	6	14	19	6	14
40–49 Rakennus ym. toim.	14	5	11	13	8	11
50–55 Kauppa ja majoitus	8	18	11	8	11	10
60–64 Kuljetus ja tietoliik.	6	9	7	14	8	11
65–69 Rahoitus- ja vak.toiminta	1	1	1	1	0	0
70–74,90–98,99 Kiinteistö-ym. yks. palvelutoim.	24	29	25	20	28	23
75,80 Julkinen hallinto, koulutus ym.	20	8	17	6	5	6
85 Sosiaali- ja terveystoim.	9	8	9	3	3	3
Toimialatieto puuttuu	0	0	0	14	25	18

Soviteltua ansiopäivärahaa ja soviteltuja Kelan työttömyysetuuksia saavien toimialajakautumissa oli eroja. Naisten soviteltu ansiopäiväraha kohdentui useammin sosiaali- ja terveystoimiin (31 %) kuin Kelan sovitellut etuudet, jotka taas kohdentuivat yleisimmin kaupan ja majoituksen sekä kiinteistö- ym. yksityisten palvelujen aloille, 19 % kumpaankin. Toisaalta Kelan soviteltujen työttömyysetuuksien saajista suuremmalta osalta (25 %) puuttui toimialatieto kuin ansiosidonnaisia etuuksia saaneilta (15 %), eli he olivat haastatteluhetkellä työttömiä tai työvoiman ulkopuolella.

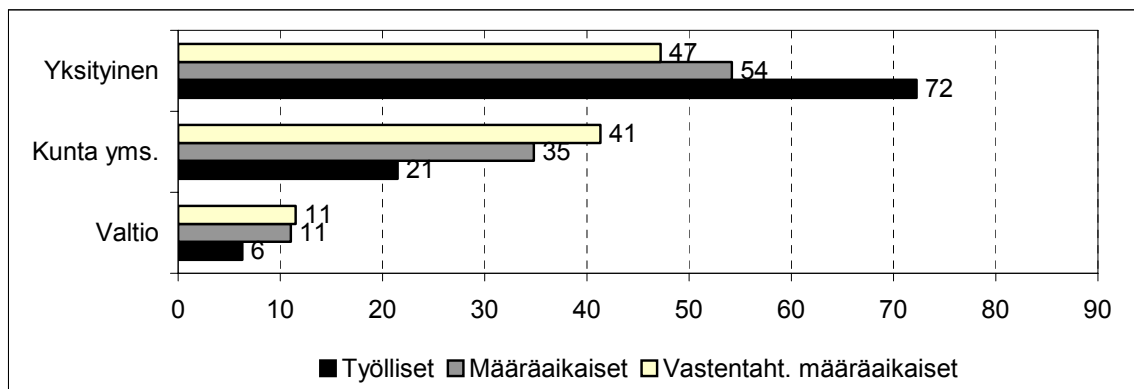
1.2 Sektorit

Yksityinen sektori työllisti 72 prosenttia kaikista työllisistä vuonna 2004. Kuntasektori työllisti 21 ja valtio kuusi prosenttia. Yksityinen sektori työllisti osuuttaan enemmän kaikesta osa-aikatyöstä (78 %) ja kaikesta vastentahtoisesta osa-aikatyöstä (80 %). Sen sijaan yksityinen sektori työllisti osuuttaan vähemmän määräaikaisista (54 %), etenkin vastentahtoisissa määräaikaisissa (47 %) työsuhteissa työskentelevistä. Kaikista vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista sijoittui kuntasektorille lähes kaksinkertainen osuus (41 %) verrattuna siihen mikä oli kuntasektorin osuus kaikista työllisistä. (Kuviot 2.a–2.b.)

Kuvio 2.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisien osa-aikatyön jakautuminen sektoreittain vuonna 2004, %. (osa-aika.xls)

Kuvio 2.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisien määräaikaisen työn jakautuminen sektoreittain vuonna 2004, %

Naisten vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista yli puolet (51 %) sijoittui kuntasektorille, miesten yksityiselle sektorille (62 %). Sen sijaan sekä naisten (78 %) että miesten (85 %) vastentahtoisesta osa-aikatyöstä sijoittui yksityiselle sektorille. Kaikista naisten vastentahtoisista määräaikaisista ja osa-aikaisista

työsuhteista noin puolet kohdentui yksityiselle ja puolet julkiselle sektorille, miesten vastaavista työsuhteista vain noin kolmannes (taulukko 2).

Osittaisen työllistymisen johdosta maksetut sovitellut työttömyysetuudet kohdentuivat suunnilleen samassa suhteessa kuin vastentahtoiset määräaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet keskimäärin, mutta sektoritieto puuttui yhtä suurelta osuudelta kuin toimialakohtaisessakin tarkastelussa. Miesten sovitelluista työttömyysetuuksista pääosa (71 %) kohdentui yksityiselle sektorille, mutta naisten lähes puoliksi yksityiselle ja julkiselle sektorille. Yksityinen sektori työllisti kaikista miehistä 84 ja kaikista naisista 60 prosenttia.

Taulukko 2. Vastentahtoisien määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen sektoreittain vuonna 2004

Osittaisen työttömyyden sektori	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määräaikainen	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	84 700
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100
Valtio	10	2	8	2	1	2
Kunta yms.	51	19	41	36	23	32
Yksityinen	39	78	51	47	51	49
Ei tiedossa	0	0	0	15	25	18
Miehet, %	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 400
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
Valtio	14	3	11	2	2	2
Kunta yms.	23	12	20	9	9	9
Yksityinen	62	85	68	76	65	71
Ei tiedossa	0	0	0	14	25	18

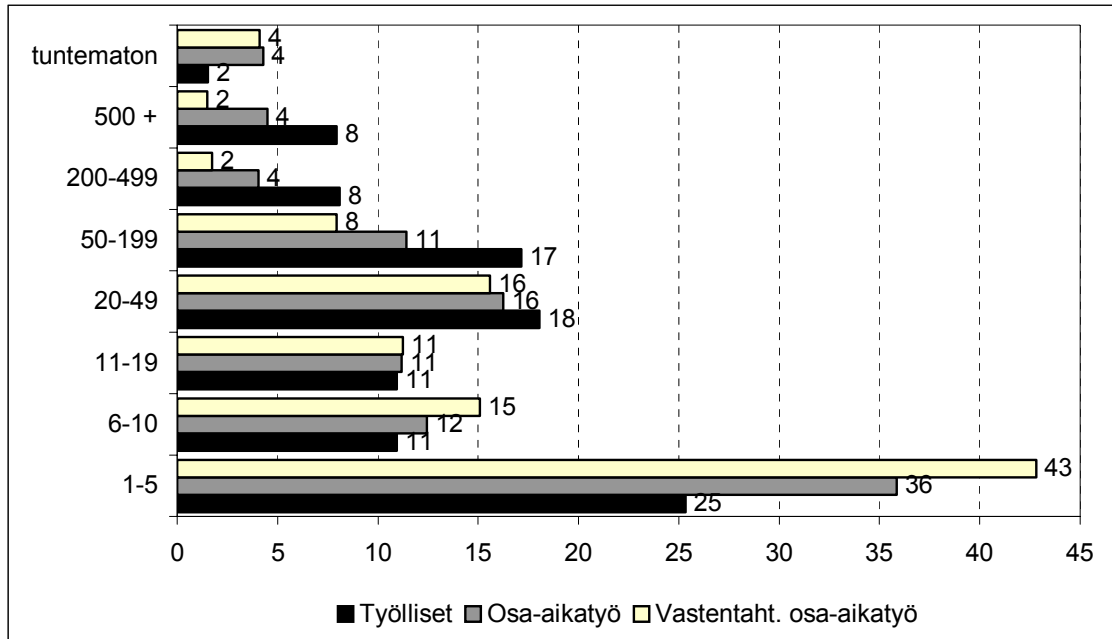
Vuoden 2003 työolotutkimuksen mukaan määräaikaisuuden syy vaihteli sektoreittain ja sukupuolen mukaan. Naisten yleisin syy (38 %) määräaikaiseen työsuhteeseen oli sijaisuus, kunnissa jopa 48 prosentilla. Miehillä yleisin syy (23 %) oli projekti- ym. katkonainen työ, valtiolla peräti 51 prosenttia. Määräaikaisena työllistettynä oli naisista 11 ja miehistä seitsemän prosenttia. Naiset olivat useammin (13 %) kuin miehet (6 %) työllistettyinä yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla määräaikaisista työsuhteista kausi- ja kutsutyöt, urakkatyö sekä vuokratyö olivat miesten yleisin syy (28 %), naisilla vastaava syy oli vain 11 prosentilla. (Työministeriö 2007, 37.)

1.3 Työpaikan koko

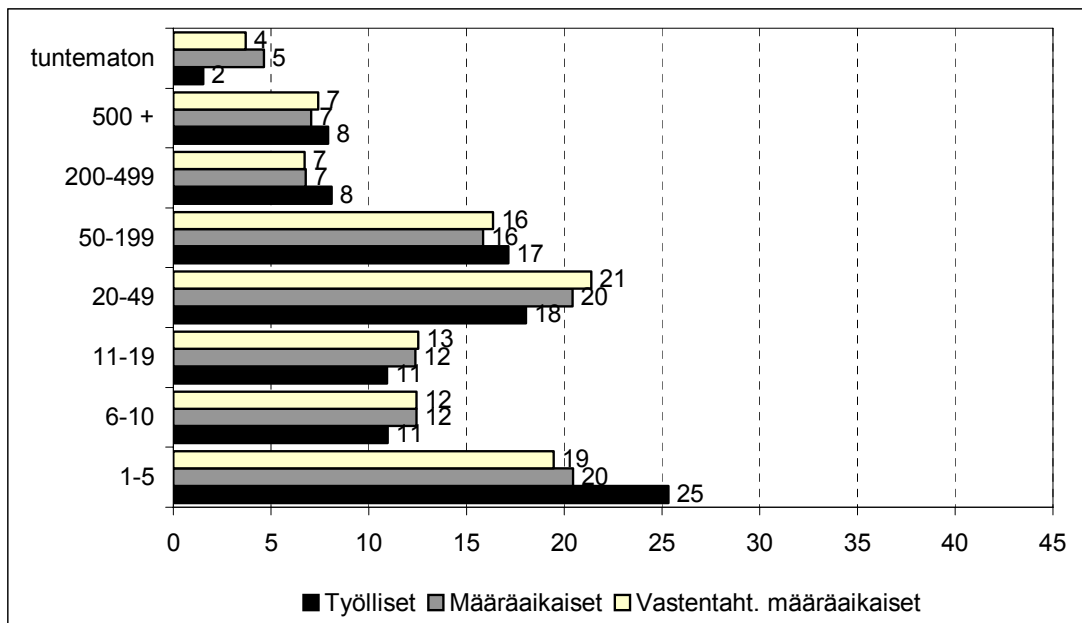
Pienet, enintään 5 hengen työpaikat työllistävät kaikista työllisistä joka neljän. Seuraavaksi eniten työllisiä sijoittuu pienehköihin 20–49 hengen (18 %) ja keskisuuriin 50–199 hengen (17 %) työpaikkoihin. Osa-aikaiset työsuhteet (36 %), etenkin vastentahtoiset osa-aikaiset työsuhteet (43 %) keskittyvät pienimpiin,

enintään 5 hengen työpaikoille. Muilla työpaikoilla työllistyvyysosuudet sekä vastentahtoiset osittain työllistävät työsuhteet ovat jakautuneet tasaisemmin.

Kuvio 3.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisien osa-aikatyön jakautuminen työpaikan koon mukaan vuonna 2004, %

Kuvio 3.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisien määräaikaisen työn jakautuminen työpaikan koon mukaan vuonna 2004, %

Määräaikaisista työsuhteista sijoittuu enintään 5 hengen yrityksiin vähemmän (20 %) kuin kaikista työpaikoista (25 %). Tilanne on siis päinvastoin kuin osa-aikatöiden suhteen. Määräaikaisia ja etenkin vastentahtoisia määräaikaisia työsuhteita on koko työllisyysosuutta enemmän 20–200 hengen työpaikoilla. (Kuviot 3.a ja 3.b.)

Osittaisen työllistymisen aikana maksetut sovitellut päivärahat kohdentuvat samansuuntaisesti erikokoisiin työpaikkoihin kuin vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet ja osa-aikatyö. Toisaalta soviteltua työttömyysetuuksia saavilta tieto työpaikan koosta puuttuu vielä useammin kuin sektorista ja toimialasta. Naisilta tieto puuttuu 38 prosentilta ja miehiltä 44 prosentilta (taulukko 3).

Taulukko 3. Vastentahtoisien määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen työpaikan koon mukaan vuonna 2004

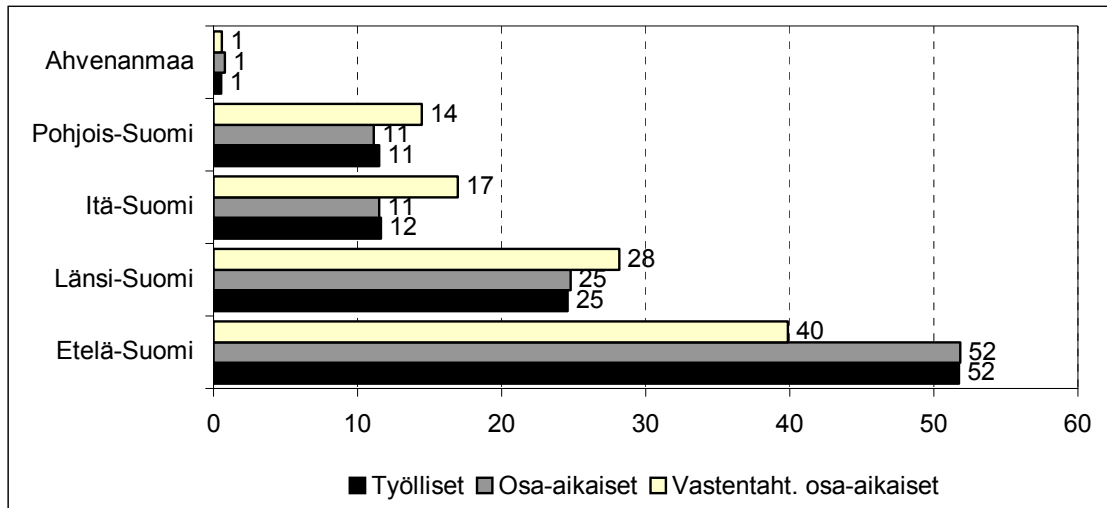
Työpaikan koko	Vastentahtoinen työaikaamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määräaika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	83 400
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
1–5	18	39	25	21	22	21
6–10	13	16	14	9	7	9
11–19	14	12	14	9	6	8
20–49	22	16	20	13	10	12
50–199	16	8	14	9	5	8
200–499	6	2	5	2	1	2
500 +	7	2	5	2	2	2
tuntematon	4	4	4	35	45	38
Miehet	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 100
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
1–5	21	52	29	19	25	22
6–10	11	13	11	10	8	9
11–19	9	9	9	7	5	6
20–49	21	14	19	11	6	9
50–199	17	7	15	9	5	7
200–499	8	1	6	2	1	1
500 +	9	1	7	2	3	2
tuntematon	4	4	4	41	47	44

1.4 Suuralue

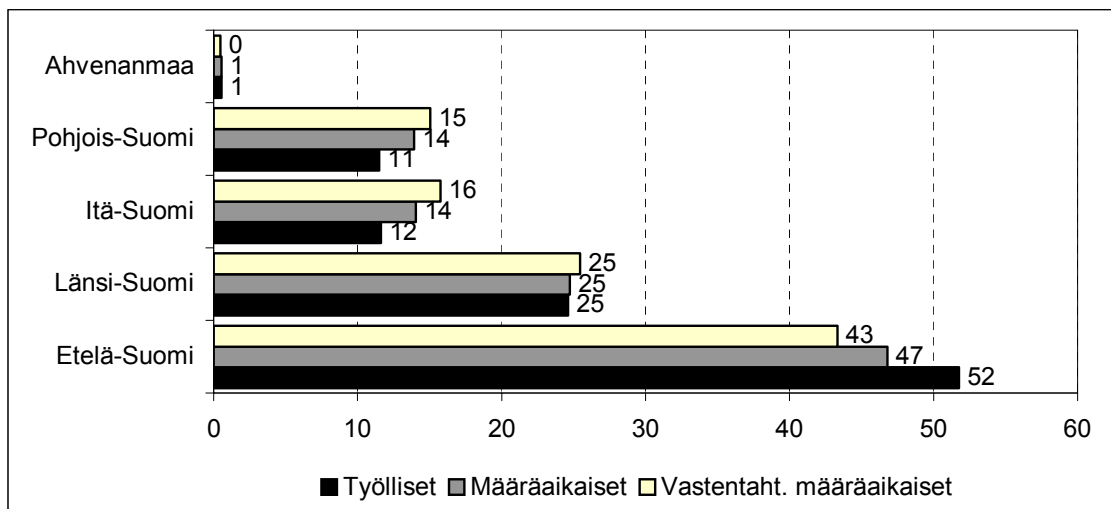
Etelä-Suomi (NUTS2-aluejako) työllisti yli puolet (52 %) kaikista työllisistä vuonna 2004. Kaikesta osa-aikatyöstä Etelä-Suomeen sijoittui yhtä suuri osuus, mutta vastentahtoisesta osa-aikatyöstä vain 40 prosenttia. Itä-Suomessa vastentahtoisesta osa-aikatyöstä sijoittui selvästi enemmän (17 %) vastentahtoisesta osa-aikatyöstä kuin koko työllisyydestä (12 %). Määräaikaiset, myös vastentahtoiset määräaikaiset työsuhteet jakautuivat alueittain tasaisemmin osa-aikatyö.

Määräaikaisista vastentahtoisistakin osa-aikatyöistä sijoittui kuitenkin suhteellisesti vähemmän Etelä-Suomeen (43 %) kuin Etelä-Suomi työllisti työllisistä. Tasaisimmin osuus kaikista työllisistä ja määräaikaisista työsuhteista oli kohdentunut Länsi-Suomeen (25 %). (Kuviot 4.a–4.b.)

Kuvio 4.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisien osa-aikatyön jakautuminen suuralueittain vuonna 2004, %

Kuvio 4.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisien määräaikaisen työn jakautuminen suuralueittain vuonna 2004, %

Vastentahtoisten määräaikaisten työsuhteiden ja osa-aikatöiden kohdentuminen oli naisten ja miesten kesken hyvin samankaltainen: eniten työllistävään Etelä-Suomeen kohdistui näistä työsuhteista 43–44 prosenttia. Sovitellut työttömyysetuudet kohdentuivat harvemmin sekä naisilla (33 %) että miehillä (38 %) Etelä-Suomeen ja suhteellisesti useammin Länsi-Suomeen kuin vastentahtoiset osittaisen työllisyyden tarjonneet työsuhteet (taulukko 4).

Taulukko 4. Vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen suuralueittain mukaan vuonna 2004

Suuralue	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määräaika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	83 400
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
Etelä-Suomi	44	40	43	33	33	33
Länsi-Suomi	26	28	27	32	35	33
Itä-Suomi	15	16	15	16	17	16
Pohjois-Suomi	15	15	15	18	15	17
Ahvenanmaa	0	1	0	0	0	0
Miehet	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 100
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
Etelä-Suomi	43	39	42	40	35	38
Länsi-Suomi	24	28	25	27	32	29
Itä-Suomi	18	20	18	15	17	16
Pohjois-Suomi	15	14	15	17	16	17
Ahvenanmaa	1	0	1	1	0	0

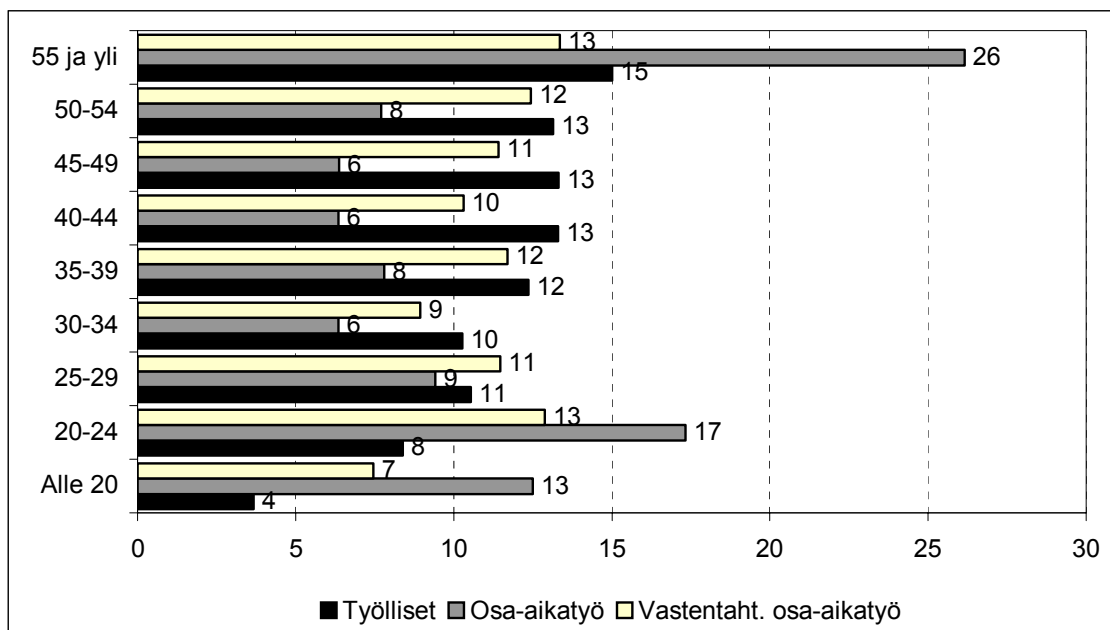
1.5 Ikä

Kaikista työllisistä 55 vuotta täyttäneiden osuus oli 15 prosenttia vuonna 2004. Viisivuotiskäryhmät 50–54, 45–49 ja 40–44-vuotiaat työllistivät kukin noin 13 prosenttia. Muiden viisivuotiskäryhmien osuus työllisistä oli edellisiä ikäryhmiä pienempi. Osa-aikatyöstä suurin osa (26 %) kohdentui 55 vuotta täyttäneille. Seuraavaksi yleisintä osa-aikatyö oli 20–24-vuotiailla: kaikista työllisistä tähän ikäryhmään kuului 8 prosenttia, mutta kaikesta osa-aikatyöstä 17 prosenttia.

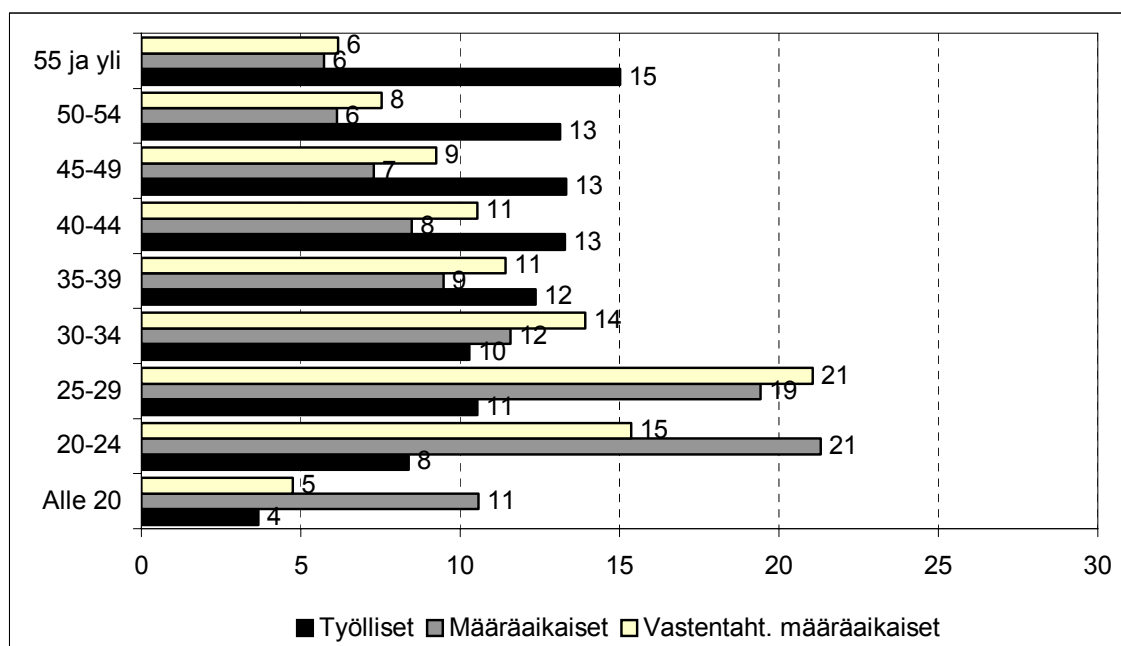
Vastentahtoisesta osa-aikatyöstä kohdentui työllisyysosuutta enemmän vain ikäryhmiin 20–29-vuotiaat. Viisivuotiskäryhmästä 30–34-vuotiaat ikäryhmään 50–54-vuotiaat vastentahtoinen osa-aikatyö oli suhteellisesti yleisempää kuin ikäryhmän osuus kaikesta osa-aikatyöstä. Osuudet vastentahtoisesta osa-aikatyöstä olivat kuitenkin lähes yhtä suuret kuin työllisyysosuudet. Vastentahtoisesta osa-aikatyöstä yhtä suuri osuus (13 %) kohdentui sekä 55 vuotta täyttäneille kuin 20–29-vuotiaille, mutta 55 vuotta täyttäneillä osa-aikatyön osuus koko työllisyydestä oli huomattavasti suurempi kuin vastentahtoinen osa-aikatyö.

Ikääntyvillä suuri osa osa-aikatyöstä on toivottua pääasiassa osa-aikaeläkkeelle siirtymisen johdosta. (Kuvio 5.a.)

Kuvio 5.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisen osa-aikatyön jakautuminen iän mukaan vuonna 2004, %

Liitekuvio 5.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisen määräaikaisen työn jakautuminen iän mukaan vuonna 2004, %

Määräaikaiset työsuhteet kohdentuvat ikäryhmiin eri tavalla kuin osa-aikatyöt. Ikäryhmien osuudet työllisistä kasvavat ikäluokkien vanhetessa, mutta määräaikaisten työsuhteiden, myös vastentahtoisten, osuudet laskevat iän karttuessa. Suhteellisesti eniten määräaikaisia työsuhteita (21 %) on 20–24-vuotiailla, joiden osuus työllisistä on vielä alle 10 prosenttia. Suhteellisesti eniten (21 %) vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista on 25–29-vuotiailla, joiden osuus työllisistä on vasta 11 prosenttia. Suurimmalle työllisten ikäryhmälle, 55 vuotta täyttäneille, määräaikaisista työsuhteista kohdentuu vain noin kuusi prosenttia. (Kuvio 5.b.)

Taulukko 5. Vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2004

Ikä	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määräaika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	83 400
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100
Alle 20	4	7	5	0	8	3
20–24	15	13	14	4	28	12
25–29	20	12	18	11	16	13
30–34	15	10	13	12	11	11
35–39	12	12	12	17	10	15
40–44	11	11	11	15	9	13
45–49	10	12	11	15	7	12
50–54	7	12	9	14	6	11
55 ja yli	6	11	7	11	5	9
Miehet	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 100
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100
Alle 20	6	8	6	4	6	3
20–24	17	12	15	13	28	14
25–29	23	11	20	9	20	16
30–34	13	8	11	14	7	8
35–39	10	11	10	12	11	13
40–44	9	9	9	13	7	10
45–49	8	10	8	15	10	12
50–54	8	14	9	16	6	11
55 ja yli	7	18	10	5	5	14

Sovitellut työttömyysetuudet jakautuvat ikäryhmittäin suunnilleen samalla tavalla kuin vastentahtoiset määräaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet, sekä naisille että miehille. Soviteltujen työttömyysetuuksien välillä on kuitenkin ikäero: Kelan etuudet kohdentuvat useammin nuoremmille ja ansiosidonnaiset vanhemmille osittain työllistyneille. Suurin suhteellinen ero vastentahtoisten epätyypillisten työsuhteiden ja sovitellun päivärahan kohdentumisen välillä on 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä sekä naisilla että miehillä: tässä ikäryhmässä työskennellään suhteellisesti useammin vastentahtoisessa määräaikaisessa työsuhteessa tai osa-

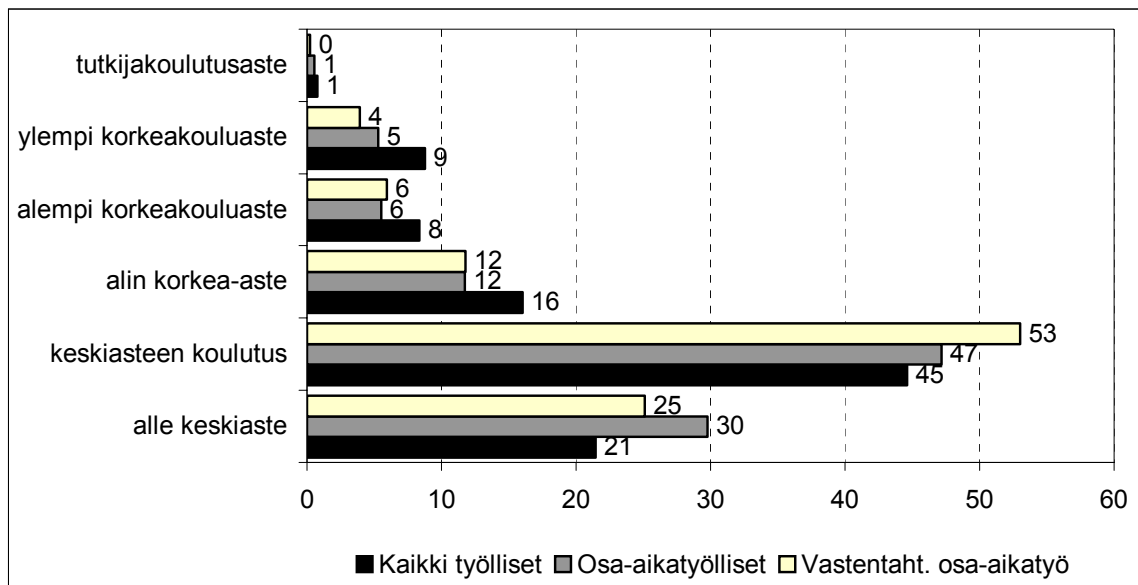
aikatyössä, kuin ikäryhmään kohdentuu sovitelluista työttömyysetuuksista (taulukko 5).

1.6 Koulutustaso

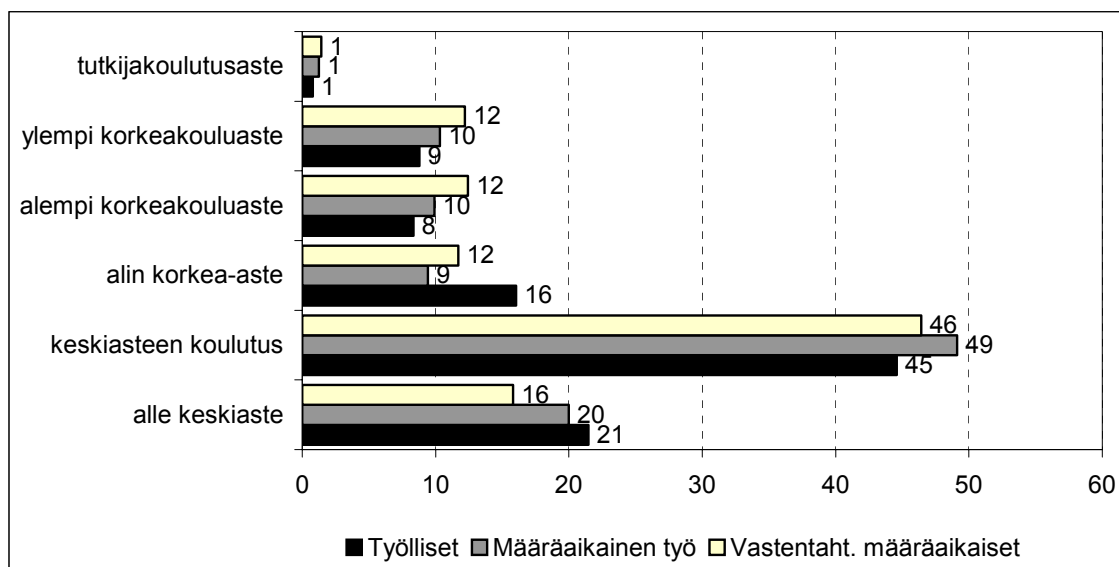
Työllisten yleisin koulutustaso on keskiasteen koulutus. Kaikista työllisistä keskiasteen koulutus oli takanaan 45 prosentilla vuonna 2004. Tälle koulutustasolle kohdentui myös pääosa osa-aikaisista työsuhteista (47 %) ja määräaikaisista työsuhteista (49 %). Kaikista vastentahtoista osa-aikatöistä keskiasteen koulutuksen saaneille kohdentui yli puolet (53 %), mutta vastentahtoista määräaikaisista työsuhteista suhteellisesti vain hieman enemmän (46 %) kuin koko työllisyydestä.

Vastentahtoista osa-aikatöistä kohdentuu suurempi osuus kuin työllisyydestä myös vähemmän kuin keskiasteen koulutuksen suorittaneille, mutta määräaikaisista työsuhteista pienempi osuus. Koulutustason kohotessa vastentahtoisten osa-aikatöiden osuus on joko pienempi tai suunnilleen yhtä suuri kuin koulutustasolla olevien työllisten. Sen sijaan määräaikaiset työsuhteet ovat yleisempiä kuin koulutustason suorittaneiden työllisyysosuus koulutustason kasvaessa. (Kuviot 6.a.–6.b.)

Kuvio 6.a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisen osa-aikatyön jakautuminen koulutustason mukaan vuonna 2004, %

Kuvio 6.b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisen määräaikaisen työn jakautuminen koulutustason mukaan vuonna 2004, %

Taulukko 6. Vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen koulutustason mukaan vuonna 2004

Koulutusaste	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määrä-aika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	65 200	210 900	54 200	30 400	83 400
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100
alle keskiaste	13	22	16	16	22	18
keskiasteen koulutus	43	53	47	52	56	53
alin korkea-aste	15	14	15	19	7	15
alempi korkeakouluaste	15	6	12	8	9	8
ylempi korkeakouluaste	13	4	10	5	6	5
tutkijakoulutusaste	1	0	1	0	0	0
Miehet	79 700	27 500	107 200	23 500	18 000	41 100
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100
alle keskiaste	21	31	23	26	26	27
keskiasteen koulutus	52	52	52	51	61	55
alin korkea-aste	6	7	6	13	3	9
alempi korkeakouluaste	8	5	8	4	6	5
ylempi korkeakouluaste	11	4	9	6	3	4
tutkijakoulutusaste	2	0	2	0	0	0

Vastentahtoiset osa-aikatyöt ja määräaikaiset työsuhteet jakautuvat naisten ja miesten kesken suunnilleen samassa suhteessa kuin sovitellut työttömyysetuudet. Suurimmat erot esiintyvät vähintään alemman korkeakouluasteen suorittaneilla,

etenkin naisilla: vastentahtoisia epätyypillisiä töitä on tältä koulutustasolta lähtien suhteellisesti enemmän kuin soviteltujen työttömyysetuuksien piiriin kuuluvia, eli työttömyysetuudet kohdentuvat suhteellisesti jonkin verran useammin alemmille koulutustasoille. Sovitelluista työttömyysetuuksista ansiosidonnaiset päivärahat kohdentuvat useammin alemman korkea-asteen koulutuksen suorittaneille kuin Kelan maksamat työttömyysetuudet, joita puolestaan maksetaan suhteellisesti useammin vähemmän koulutetuille. (Taulukko 6.)

Suomalaiset määräaikaiset työsuhteet kohdentuvat yleisemmin (33 %) korkeammin koulutetuille naisille kuin EU-maissa keskimäärin, eli 27 % EU15-maissa ja 26 % EU25-maissa. Yhden naisten määräaikaisten töiden syistä, sijaisuudet, on nähty johtuvan naisten ja miesten töiden huomattavasta segregaatiosta sukupuolen mukaan ja siitä seuraavasta perhevapaiden- ja sijaistarpeen- kasautumisesta naisvaltaisille aloille, erityisesti kuntasektorille. (Työministeriö 2007, 33.)

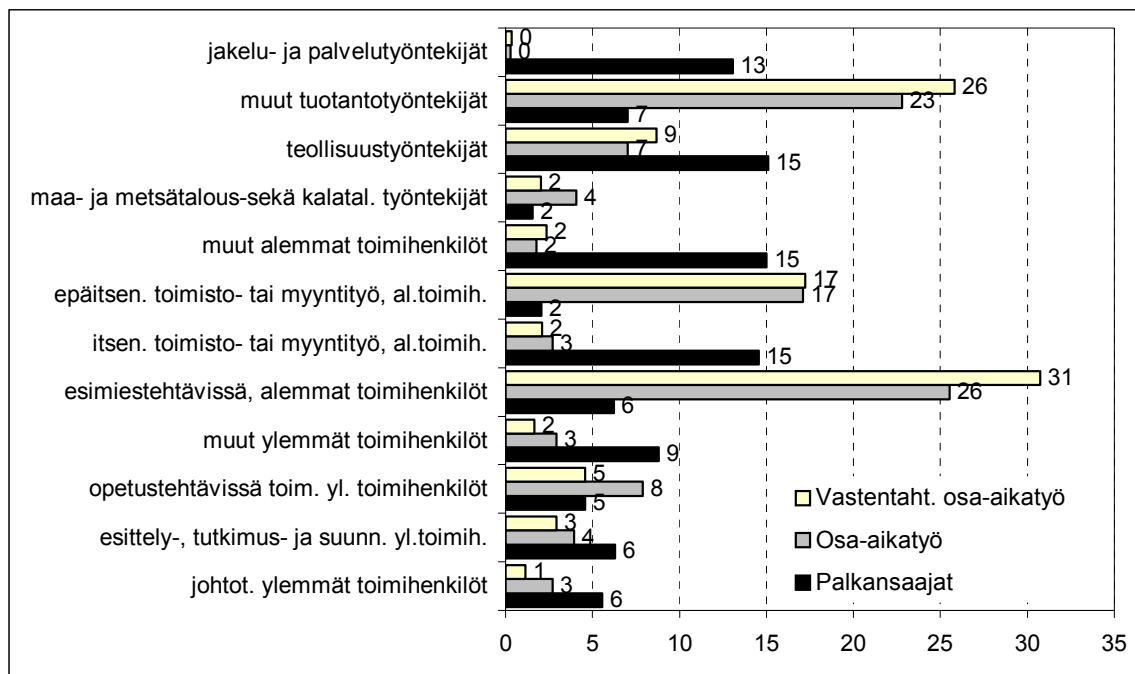
1.7 Sosioekonominen asema ja ammatti

Kolme suurinta sosioekonomista ryhmää ovat ns. muut alemmat toimihenkilöt, teollisuustyöntekijät sekä jakelu- ja palvelualan työntekijät. Palkansaaajista noin 15 prosenttia sijoittuu kuhunkin ryhmään (kuviot 7.a–7.b). Kaikesta osa-aikatyöstä suurin osuus kohdentuu kuitenkin esimiestehtävissä toimiville alemmille toimihenkilöille (26 %) ja tuotantotyöntekijöille (25 %). Kokoaikatyön puutteesta vastaanotetut osa-aikatyöt keskittyvät samoille sosioekonomisille ryhmille. Vastentahtoista osa-aikatyötä tekevästä oli esimiesasemassa toimivia alempia toimihenkilöitä 31 ja tuotantotyöntekijöistä 26 prosenttia.

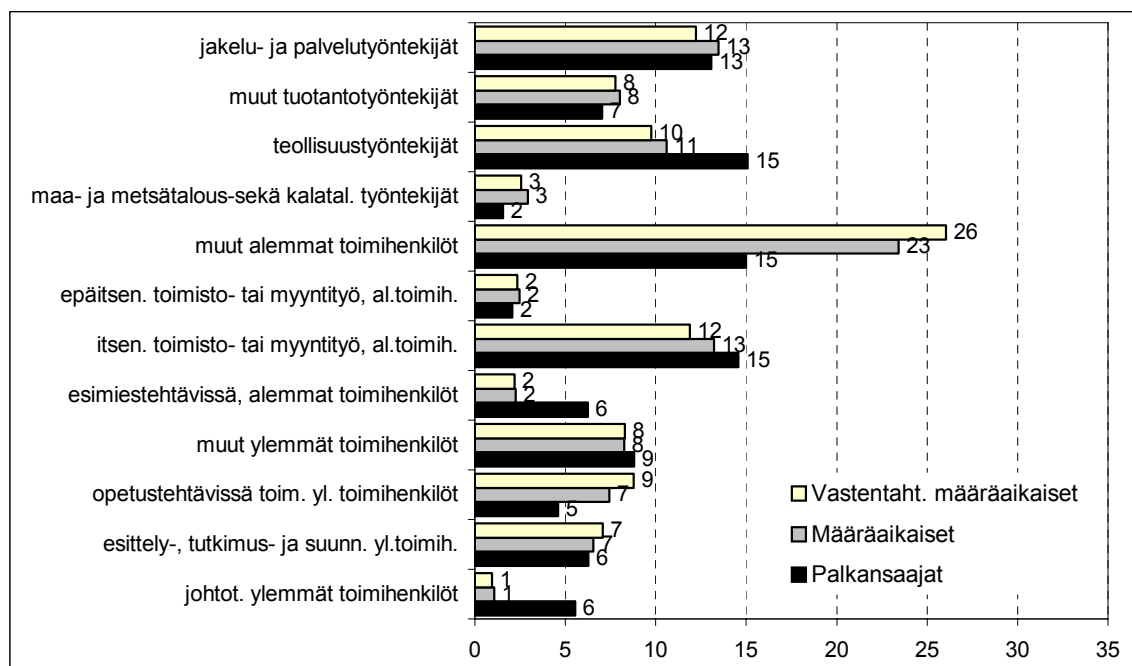
Palkansaaajaosuuttaan yleisempää määräaikaiset työsuhteet olivat erityisesti ns. muilla alemmilla toimihenkilöillä (23 %). Vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista tämän ryhmän osuus oli 26 prosenttia. Osuuttaan yleisempiä määräaikaiset työsuhteet olivat myös opetustehtävissä sekä esittely-, tutkimus- ja suunnittelutehtävissä toimivilla ylemmillä toimihenkilöillä (kuvio 7.b).

Sovitellut ansiopäivärahat ja Kelan työttömyysetuudet kohdentuvat pääosin samoille sosioekonomisille ryhmille kuin vastentahtoiset osa-aikaiset ja määräaikaiset työsuhteet keskimäärin (taulukko 7.) Selvimmän eron työsuhteen laadun jakautumiin muodostavat jakelu- ja palvelualojen työntekijät, sillä he ovat suhteellisesti useammin soviteltujen päivärahojen piirissä kuin heitä on vastentahtoisissa osa-aikaisissa tai määräaikaisissa työsuhteissa.

Kuvio 7.7a. Työllisten, osa-aikatyöllisten ja vastentahtoisen osa-aikatyön jakautuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2004, %

Kuvio 7.7b. Työllisten, määräaikaisten työntekijöiden ja vastentahtoisen määräaikaisen työn jakautuminen sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2004, %

Taulukko 7. Vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden sekä soviteltujen päivärahojen kohdentuminen sosioekonomisen mukaan vuonna 2004

Sosioekonominen asema	Vastentahtoinen työaikamuoto			Soviteltu työttömyysetuus		
	Määrä-aika	Osa-aika	Yhteensä	Ansiosid.	Kelan etuus	Yhteensä
Naiset	145 700	59 800	205 500	45 600	22 100	67 700
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
johtoteht. ol. ylemmät toimihenkilöt	1	0	1	0	0	0
esittely-, tutkimus- ja suunn. yl.toimih.	5	1	4	1	1	1
opetustehtävissä toim. yl. toimihenkilöt	10	3	8	4	5	4
muut ylemmät toimihenkilöt	8	4	7	4	5	4
esimiestehtävissä, alemmat toimihenkilöt	2	1	2	3	2	2
itsen. toimisto- tai myyntityö, al.toimih.	15	37	21	19	20	20
epäitsen. toimisto- tai myyntityö, al.toimih.	3	3	3	4	1	3
muut alemmat toimihenkilöt	36	19	31	33	25	30
maa- ja metsätalous- sekä kalatal. työntek.	2	1	2	0	2	1
teollisuustyöntekijät	3	1	2	4	1	3
muut tuotantotyöntekijät	5	7	5	10	10	10
jakelu- ja palvelutyöntekijät	11	24	15	19	28	22
Miehet	79 700	19 300	99 000	18 900	12 400	31 300
Yhteensä	100	100	100	100	100	100
johtoteht. ol. ylemmät toimihenkilöt	1	1	1	2	0	1
esittely-, tutkimus- ja suunn. yl.toimih.	10	2	9	4	1	3
opetustehtävissä toim. yl. toimihenkilöt	7	4	6	3	3	3
muut ylemmät toimihenkilöt	8	7	8	5	6	5
esimiestehtävissä, alemmat toimihenkilöt	3	2	3	8	2	6
itsen. toimisto- tai myyntityö, al.toimih.	6	12	7	6	11	8
epäitsen. toimisto- tai myyntityö, al.toimih.	1	0	1	0	2	1
muut alemmat toimihenkilöt	9	11	9	5	6	5
maa- ja metsätalous- sekä kalatal. työntek.	4	6	4	2	6	4
teollisuustyöntekijät	23	6	19	30	18	25
muut tuotantotyöntekijät	13	15	13	11	19	14
jakelu- ja palvelutyöntekijät	15	33	18	23	26	24

Ammattirakenne antaisi perusteellisemmän käsityksen vastentahtoisten epätyöllisten työsuhteiden sekä osittaisen työllisyyden kohdentumisesta. Koska työvoimatutkimus on otostutkimus, voidaan tarkastella vain suurimpia ammattiryhmiä. Taulukkoon 7. on lajiteltu suurimmat määräaikaista, pysyvän työn puutteen takia sekä kokoaikatyön puutteesta osa-aikatöitä tekevien ammattiryhmät. Lisäksi taulukkoon on lajiteltu suurimmat soviteltua työttömyyspäivärahaa sekä Kelan työttömyysetuuksia saaneiden ammatit vuonna 2004.

Vastentahtoisia määräaikaista töitä tekevien suurimmat ammattiryhmät olivat sairaanhoitajat ja aineenopettajat (lehtorit), molempia oli yli 10 000 henkeä, ja yhteensä 10 prosenttia kaikista vasten tahtaan määräaikaista työtä tekevistä. Yli 5 000 hengen ammattiryhmiä vastentahtoisissa määräaikaista tehtävissä olivat apuhoitajat ja lääkintävahtimestarit, myyjät ja myymäläkassat, siivoojat, hoitajat (myös sosiaalialan), toimistotyöntekijät ja päiväkotien lastenhoitajat.

Kokoaikatyön puutteesta osa-aikatyötä tekevistä jopa 20 prosenttia, yli 10 000 henkeä, oli myyjä tai myymälän kassa. Muita yli 5 000 hengen ammatteja olivat siivoojat ja maanviljelijät, sekä yli 2 000 hengen ammatteja toimistotyöntekijät ja keittiöapulaiset vastentahtoisissa osa-aikatöissä.

Sovitellun ansiopäivärahan saajien suurimmat, yli 4 000 hengen ammattiryhmät olivat siivooja sekä myyjä ja myymälän kassa, yhteensä 14 prosenttia päivärahan saajista. Yli 2 000 hengen ammatteja olivat apuhoitajat ja lääkintävahtimestarit, sairaanhoitajat sekä kokit, keittäjät ja kylmäköt, sairaanhoitajat ja keittiö- ja ravintola-apulaiset. Soviteltuja Kelan etuuksia saivat yleisimmin suunnilleen samat ammattiryhmät kuin ansiosidonnaisiakin.

1.8 Tiivistelmä

Taustatekijöitä on tarkasteltu ensin koko työllisyyden, sitten kaikkien määräaikaisten ja kaikkien osa-aikatöiden ja lopuksi ns. vastentahtoisten määräaikaisten ja osa-aikatöiden jakautumina työvoimatutkimuksen käsittein. Tulokset esitetään kuvioina. Tämän jälkeen vertaillaan pysyvän työn puutteesta vastaanotettujen määräaikaisten ja kokoaikatyön puutteesta vastaanotettujen osa-aikatöiden sekä vastentahtoisten työsuhteiden yhteissummien⁴ jakautumia soviteltujen ansiopäivärahojen ja Kelan työttömyysetuuksien (ja niiden yhteissummien) jakautumiin. Pysyvän tai kokoaikatyön puutteesta vastaanotettuja määräaikaista ja osa-aikaista työsuhteita oli yhteensä lähes 320 000 vuonna 2004.

Vuonna 2004 kaksi suurinta työllistävää *toimialaa* (2-numerotasolla) oli teollisuus ja kiinteistö- ym. yksityiset palvelut, molemmat 18 prosenttia työllisistä. Kauppa- ja majoitustoiminta työllisti 16, sosiaali- ja terveyspalvelut 15 sekä julkinen hallinto ja koulutus- ym. julkiset palvelut 12 prosenttia kaikista työllisistä. Vastentahtoisista osa-aikatyöpaikoista 34 prosenttia kohdentui kaupan ja majoituksen toimialalle ja 23 prosenttia kiinteistö- ym. yksityisiin palveluihin. Vastentahtoisista määräaikaista työsuhteista suurin osa (24 %) kohdentui sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä kiinteistö- ym. yksityisiin palveluihin ja julkiseen hallintoon, noin 20 prosenttia kummallekin toimialalle.

Sovitellun ansiopäivärahan saajista noin 15 prosenttia ja soviteltujen Kelan työttömyysetuuksien saajista 25 prosenttia oli sellaisia, joilta toimialatieto puuttui, ts. he olivat haastatteluhetkellä joko työttöminä tai työvoiman ulkopuolella. Sovitellun ansiopäivärahan saajista suurin osa (31 %) toimi sosiaali- ja terveyspalveluissa ja seuraavaksi eniten kaupan ja majoitustoimen aloilla (16 %). Kelan soviteltujen etuuksien saajista yleisimmät toimialat olivat edellisten lisäksi kiinteistö- ym. yksityiset palvelualat, 19–20 prosenttia kullakin kolmesta toimialasta.

⁴ Ns. vastentahtoisten työsuhteisten yhteissummia käytetään vertailussa, koska sellaisia työsuhteita, joissa työsuhde on sekä määräaikainen että osa-aikainen on aineistossa suhteellisen vähän (32 000). Satunnaiset keikkatyöt ovat aliedustettuina työvoimatutkimuksen määräaikaissa työsuhteissa (ks. luku 1.2.3).

Sektoreittainen tarkastelu osoitti, että vastentahtoisia osa-aikatoita on työllisyysosuuksia enemmän yksityisellä sektorilla, kun taas vastentahtoisista määräaikaisista työsuhteista kohdentuu kuntasektorille suurempi osa kuin sektori työllistää. Sovitelluista päivärahoista noin kolmasosa kohdentui julkiselle sektorille ja noin puolet yksityiselle sektorille (muilta sektoritieto puuttui). Sovitellut ansiopäivärahat olivat jonkin verran yleisempiä julkisella sektorilla kuin Kelan työttömyysetuudet.

Työpaikan koko. Alle 6-hengen työpaikat työllistävät noin neljänneksen kaikista työllisistä. Vastentahtoisesta osa-aikatyöstä pieniin työpaikkoihin kohdentuu melkein puolet (43 %). Määräaikaiset työsuhteet ovat sen sijaan työllisyysosuuttaan yleisempiä 20–49 hengen toimipaikoissa. Soviteltuja työttömyysetuuksia saavilta noin 40 prosentilta puuttui työpaikan kokotieto, mutta muuten jakautuvat ovat samansuuntaiset kuin epätyypillisten työsuhteiden.

Alueellisesti vastentahtoiset osa-aikatyöt ja määräaikaiset työsuhteet ovat työllisyysosuuksia yleisempiä muualla paitsi Etelä-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Soviteltujen työttömyysetuuksien saajat ovat jonkin verran yleisempiä Länsi-Suomessa kuin epätyypillisten työsuhteiden osuus ja harvinaisempia Etelä-Suomessa kuin epätyypillisten työsuhteiden osuus.

Ikäryhmä. Vastentahtoiset osa-aikatyöt ja vastentahtoiset määräaikaiset työt ovat ikäryhmän työllisyysosuutta yleisempiä alle 35-vuotiailla. Sovitellut työttömyysetuudet kohdentuvat suhteellisesti hieman tasaisemmin kaikkiin ikäryhmiin kuin vastentahtoiset osa-aikaiset ja määräaikaiset työt.

Koulutustaso. Vastentahtoiset osa-aikatyöt kohdentuvat suhteellisesti useammin keskiasteen koulutuksen sekä alle keskiasteen koulutuksen saaneille kuin koulutustasoilla on työllisiä. Sen sijaan vastentahtoiset määräaikaiset työt ovat suhteellisesti yleisempiä sekä keskiasteen koulutustasolla että korkea-asteen koulutustasoilla. Sovitellut työttömyysturvaetuudet kohdentuivat suhteellisesti useammin keskiasteen koulutuksen saaneille ja harvemmin ylemmille koulutustasoille kuin vastentahtoiset epätyypilliset työsuhteet.

Lopuksi tarkasteltiin vastentahtoisien epätyypillisten työsuhteiden sekä soviteltujen työttömyysturvaetuuksien kohdentumisen kannalta yleisimpiä ammatteja. Määräaikaisissa, pysyvän työsuhteen puutteesta vastaanotetuissa työsuhteissa suurimmat ammattiryhmät olivat sairaanhoitajat sekä aineenopettajat ja lehtorit, yli 10 000 henkeä kummassakin ammattiryhmässä. Vastaavissa osa-aikatöissä työskenteli eniten, yli 10 000 myyjää ja myymäläkassaa, ja seuraavaksi eniten siivoojia ym. ammattiryhmään kuuluvia. Suurimmat soviteltuja ansiopäivärahoja saavat ammattiryhmät olivat siivoojia sekä myyjiä ja myymäläkassoja. Suurin osa myös Kelan sovitelluista työttömyysetuuksista kohdentui samoille ammattiryhmille.

Taulukko 8. Yleisimmät ammatit vastentahtoisesa määräraikaisessa ja osa-aikatyössä, suuruusluokka ja osuus % koko ryhmästä

Pysyvää työtä ei löytynyt		Kokoaikatyötä ei löytynyt		Osittain työlliset ja osittain työttömät		Sovitelu Kelan etuus	
Määräaikaiset	%	Osa-aikaiset	%	Sovitelu ansiopäiväraha.	%	Ammatissa yli 2 000 h	%
Ammatissa yli 10 000 h		Ammatissa yli 10 000 h		Ammatissa yli 4 000 h		Ammatissa yli 2 000 h	
Sairaanhoitajat	5	Myyjät, myymäläkassat	20	Siivoojat ym.	7	Myyjät, myymäläkassat	9
Aineenopettajat, lehtorit	5	Ammatissa 4000–9999 h		Myyjät, myymäläkassat	7	Siivoojat ym.	8
Ammatissa 5000–9999 h		Siivoojat ym.	8	Ammatissa 2000–2999 h		Ammatissa 1000 - 1999 h	
Apuhoit, lääkintävahtim.	4	Maanviljelijät, metsänvilj	4	Apuhoit, lääkintävahtim.	4	Keitt.apul, rav.-apul.	4
Myyjät, myymäläkassat	4	Ammatissa 2000–3999 h		Sairaanhoitajat	4	Kokit, keittäjät, kylmäköt	3
Siivoojat ym.	3	Toimistotyöntekijät	3	Kokit, keittäjät, kylmäköt	3	Aineenopettajat, lehtorit	3
Hoitajat, ohj. ym. sos.al.	3	Muut ryhmään 03 kuuluvat	3	Hoitajat, ohj. ym. sos.al.	3	Apuhoit, lääkintävahtim.	3
Toimistotyöntekijät	3	Keitt.apul, rav.-apul.	3	Keitt.apul, rav.-apul.	3	Hovimestarit, tarjoilijat	3
Muut ryhmään 03 kuuluvat	2	Ammatissa 1000–1999 h		Ammatissa 1000–1999 h		Toimistotyöntekijät	3
Lastenhoitajat (päiväkod)	2	Kahvil, ruokal. ym tarj.	2	Toimistotyöntekijät	3		
Ammatissa 2000–4999 h	2	Postinkantajat ja -lajitt	2	Aineenopettajat, lehtorit	3		
Sihteerit, kirjeenvaiht.	2	Hovimestarit, tarjoilijat	2	Muut ryhmään 03 kuuluvat	3		
Kirvesmiehet	2	Aineenopettajat, lehtorit	2	Hoittoa ja tutk. avust.työ	2		
Atk-pääll, -suunn, -ohj.	2	Kokit, keittäjät, kylmäköt	2	Lasten päivähoidon työnt.	2		
Luokanopettajat	2	Kiinteistötyöntekijät ym.	2	Hovimestarit, tarjoilijat	2		
Keitt.apul, rav.-apul.	2	Lasten päivähoidon työnt.	2	Lastenhoitajat (päiväkod)	2		
Talonrakennustyöntekijät	2	Sihteerit, kirjeenvaiht.	1	Sihteerit, kirjeenvaiht.	2		
Hoittoa ja tutk. avust.työ	1	Lääkintävoimistelijat ym.	1	Kuorm.-aut, er.ajon.kulj.	2		
Lasten päivähoidon työnt.	1	Varastotyöntekijät	1				
Varastotyöntekijät	1	Hoitajat, ohj. ym sos.al.	1				
Puutarhastyöntekijät	1	Apuhoit, lääkintävahtim.	1				
Kiinteistötyöntekijät ym.	1	Kouluttajat	1				
Yliop.- ja kork.kouluopet	1						
Lääkärit	1						
Kodinhoitajat, kotiaavust.	1						
Kouluttajat	1						
Lastentarhanopettajat ym.	1						
Kokit, keittäjät, kylmäköt	1						
Kon-, moott.korj, huoltot	1						
Valt.hall. joht. virkam.	1						

Liite 2. Pitkään työttömänä olleiden vertailu koko väestöön

Taulukko 9. Kaikki 18–55-vuotiaat, ja yli 500 työttömyyskorvauspäivää vuosina 2000–2004 saaneet, näistä pääasiassa kokonaan työttömät: 1) enintään 10 soviteltua päivää), kaikki soviteltuja saaneet sekä pääasiassa soviteltuja saaneet: 2) enintään 10 kokonaista työttömyyspäivää). Luvut ovat osuksia kokonaissummista tai keskiarvoja.
(Lähde: FLEED -aineisto, kokonaisaineistosta tehdyt laskelmat)

	Kaikki 18–55 vuotiaat		Kaikki, joilla yhteensä yli 500 työttömyyspäivää		Pääasiassa kokonaan työttömänä		Kaikki, joilla yli 500 soviteltua päivää		Pääasiassa soviteltua yli 500 päivää saaneet	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Lukumäärä	1 411 751	1 365 977	100 710	79 073	94 243	70 705	3 623	9 418	687	2 572
Ikä, kansalaisuus ja siviilisääty vuonna 2000										
ikä	37.5	37.6	39.6	41.5	39.3	40.7	39.9	41.2	41.0	42.2
kansalaisuus ei Suomi	2.2 %	2.2 %	4.3 %	5.4 %	4.7 %	8.0 %	8.7 %	2.9 %	3.8 %	1.5 %
avio- tai avoliitossa	43.5 %	48.8 %	24.1 %	41.6 %	24.5 %	43.1 %	35.7 %	52.2 %	37.4 %	55.6 %
eronnut	9.5 %	11.8 %	18.4 %	22.8 %	17.8 %	21.5 %	14.3 %	16.4 %	12.7 %	15.0 %
naimaton	46.6 %	37.9 %	56.9 %	32.9 %	57.2 %	32.8 %	49.4 %	29.1 %	49.1 %	26.6 %
leski	0.4 %	1.5 %	0.5 %	2.7 %	0.5 %	2.6 %	0.6 %	2.3 %	0.9 %	2.7 %
Perhe vuonna 2000										
yksinäinen	25.0 %	18.9 %	46.7 %	23.8 %	46.2 %	22.6 %	36.4 %	14.9 %	34.1 %	12.0 %
yksin ja lapsia	5.9 %	10.9 %	9.6 %	20.1 %	9.4 %	19.3 %	7.8 %	17.3 %	7.7 %	15.9 %
pariskunta	19.7 %	22.5 %	15.1 %	22.3 %	15.3 %	21.9 %	16.6 %	19.0 %	16.4 %	18.7 %
pari ja lapsia	49.4 %	47.7 %	28.6 %	33.8 %	29.1 %	36.2 %	39.2 %	48.8 %	41.8 %	53.4 %
perhekoko	2.73	2.80	2.10	2.56	2.11	2.62	2.42	2.97	2.50	3.04
alle 7 v. lapsi	18.2 %	21.4 %	10.1 %	18.8 %	10.3 %	22.5 %	16.9 %	21.5 %	17.0 %	20.2 %
Koulutusaste vuonna 2000										
perusaste	27.1 %	22.5 %	41.0 %	40.0 %	41.5 %	41.1 %	35.7 %	30.8 %	39.2 %	34.6 %
keskiaste	48.3 %	44.4 %	48.5 %	45.9 %	47.7 %	44.0 %	49.0 %	52.2 %	43.8 %	49.8 %
alim korkea-aste	11.4 %	19.7 %	6.4 %	10.0 %	6.7 %	10.8 %	9.4 %	12.7 %	10.6 %	13.9 %
alempi korkea-aste	5.9 %	5.8 %	2.2 %	2.0 %	2.4 %	2.1 %	3.0 %	2.3 %	2.9 %	1.1 %
ylempi korkea-aste	7.3 %	7.7 %	1.9 %	2.0 %	1.7 %	1.9 %	3.0 %	2.1 %	3.5 %	0.7 %

	Kaikki 18–55 vuotiaat		Kaikki, joilla yhteen- sä yli 500 työttömyys päivää		Pääasiassa koko- naan työttömänä 1)		Kaikki, joilla yli 500 soviteltua päivää		Pääasiassa soviteltua yli 500 päivää saaneet 2)	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Lukumäärä	1 411 751	1 365 977	100 710	79 073	94 243	70 705	3 623	9 418	687	2 572
Ansiopäivärahaa ja KELAn etuuksia saaneet vuosina 2000–2004 yhteensä										
korvauksia saaneiden osuus	30.6 %	36.2 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %
KELAn etuuksia saaneiden osuus %										
kokonaan työttömiä	16.5 %	16.9 %	90.0 %	84.9 %	85.8 %	82.1 %	63.3 %	41.5 %	8.7 %	4.7 %
soviteltua saaneita	4.0 %	7.1 %	18.3 %	23.0 %	0.7 %	0.8 %	76.6 %	54.2 %	60.3 %	38.4 %
muut jakso (ATP, yhdistelmä- tai kuntoutustuki)	7.5 %	9.2 %	53.4 %	57.5 %	55.1 %	62.0 %	21.8 %	14.0 %	0.7 %	0.1 %
Ansiopäivärahasaajien osuudet %										
yhteensä	15.6 %	19.9 %	34.0 %	48.7 %	35.8 %	45.3 %	40.5 %	67.6 %	49.9 %	75.5 %
kokonaan työtön	10.5 %	16.2 %	33.7 %	48.5 %	34.1 %	44.7 %	28.4 %	42.9 %	6.8 %	7.7 %
kokonaan lomautettu	6.4 %	2.9 %	2.8 %	1.5 %	6.2 %	3.1 %	2.1 %	4.8 %	0.3 %	0.8 %
lyhennetty työviikko tai -päivä	0.8 %	0.6 %	0.2 %	0.2 %	0.7 %	0.6 %	0.4 %	0.9 %	0.0 %	0.1 %
soviteltu, osa-aikainen työ	1.2 %	5.1 %	1.9 %	7.9 %	0.1 %	0.3 %	30.6 %	61.6 %	45.0 %	74.2 %
soviteltu, satunnainen työ	2.3 %	5.8 %	6.5 %	12.3 %	0.4 %	0.5 %	20.7 %	27.2 %	15.3 %	7.9 %
koulutus- ja vuorotteluvapaa	4.1 %	6.9 %	8.6 %	14.6 %	13.1 %	19.1 %	4.7 %	7.9 %	0.9 %	0.2 %
Muut päivät	0.3 %	0.2 %	0.2 %	0.1 %	0.4 %	0.3 %	1.8 %	1.2 %	0.3 %	0.1 %
Työnantajan sektori (ATV) vuonna 2000										
kuntasektori	6.5 %	22.5 %	3.2 %	8.5 %	3.0 %	6.4 %	4.8 %	16.0 %	4.7 %	14.7 %
valtiosektori	5.2 %	5.5 %	1.4 %	1.7 %	1.3 %	1.6 %	1.6 %	2.5 %	2.3 %	2.8 %
yksityinen sektori	59.5 %	40.6 %	23.0 %	19.8 %	24.4 %	20.6 %	47.0 %	46.3 %	64.5 %	70.1 %
sektoritieto puuttuu	28.8 %	31.4 %	72.4 %	70.1 %	71.3 %	71.5 %	46.6 %	35.2 %	28.5 %	12.4 %
Vuoden lopun työnantaja sama vuosina 2000–03										
2000–2003	34.1 %	32.3 %	0.1 %	0.1 %	0.2 %	0.3 %	13.1 %	21.5 %	33.5 %	48.5 %

**VATT-KESKUSTELUALOITTEITA / DISCUSSION PAPERS ISSN 0788-5016
- SARJASSA ILMESTYNEITÄ**

381. Hjerppe Reino – Kiander Jaakko – Virén Matti: Are Government Expenditure Productive? Measuring the Effect on Private Sector Production. Helsinki 2006.
382. Riihelä Marja – Sullström Risto: Väestön ikääntyminen, kulutus, säästäminen ja eriarvoisuus. Helsinki 2006.
383. Hynninen Sanna-Mari – Kangasharju Aki – Pehkonen Jaakko: Regional Matching Frictions and Aggregate Unemployment. Helsinki 2006.
384. Ghatak Subrata – Sánchez-Fung José R.: Is Fiscal Policy Sustainable in Developing Economies? Helsinki 2006.
385. Lyytikäinen Teemu: Rent Control and Tenants' Welfare: the Effects of Deregulating Rental Markets in Finland. Helsinki 2006.
386. Riihelä Marja: Kotitalouksien kulutus ja säästäminen: Ikäprofiilien ja kohorttien kuvaus. Helsinki 2006.
387. Siivonen Erkki: Finanssisäännöt ja varallisuus oikeudet julkisten investointien analyysissä. Helsinki 2006.
388. Berghäll Elina: R&D and Productivity Growth in Finnish ICT Manufacturing. Helsinki 2006.
389. Berghäll Elina: Technical Efficiency in an R&D Intensive Industry: Finnish ICT Manufacturing. Helsinki 2006.
390. Berghäll Elina: Technical Change, Efficiency, Firm Size and Age in an R&D Intensive Sector. Helsinki 2006.
391. Ervasti Heikki – Venetoklis Takis: Unemployment and Subjective Well-being: Does Money Make a Difference? Helsinki 2006.
392. Hietala Harri – Kari Seppo: Investment Incentives in Closely Held Corporations and Finland's 2005 Tax Reform. Helsinki 2006.
393. Räisänen Heikki: Kaksi näkökulmaa julkisen työnvälityksen tehokkuuteen. Helsinki 2006.
394. Honkatukia Juha – Moilanen Paavo – Törmä Hannu: Runkoverkkosuunnitelman aluetaloudelliset vaikutukset. Helsinki 2006.
395. Honkatukia Juha – Rajala Rami – Sulamaa Pekka: Julkisen sektorin tuottavuuden kasvu ja työikäisen väestön määrän muutos 2005–2020, Rakenteellinen pitkän aikavälin tarkastelu alueellisella tasapainomallilla. Helsinki 2006.
396. Kyyrä Tomi – Wilke Ralf A.: Reduction in the Long-Term Unemployment of the Elderly: A Success Story from Finland Revised. Helsinki 2006.
397. Martikainen Emmi – Virén Matti: Valmisteverojen välittyminen kuluttajahintoihin Suomessa 1997–2004. Helsinki 2006.
398. Mälkönen Ville: Eri hankintamuodot julkisissa investoinneissa. Helsinki 2006.

399. Haataja Anita – Mattila-Wirola Päivi: Impact of Alternative Benefit Levels and Parental Choices on the Parents' Income. Micro-simulation Approach on the Finnish Parental Leave. Helsinki 2006.
400. Kyyrä Tomi – Ollikainen Virve: To Search or Not to Search? The Effects of UI Benefit Extension for the Elderly Unemployment. Helsinki 2006.
401. Hämäläinen Pellervo: Julkisten investointien tuottavuus. Katsaus kirjallisuuteen ja Suomi vuosina 1948-2003. Helsinki 2006.
402. Virén Matti: Fiscal Policy in the 1920s and 1930s. How Much Different It Is from the Post War Period's Policies. Helsinki 2006.
403. Aaltonen Juho: Perusterveydenhuollon menoeroja selittävät tekijät ja terveyskeskusten kustannustehottomuus. Helsinki 2006.
404. Venetoklis Takis: Guide to FUSSEP (Finnish University Students Socio-Economic Preferences) 2005 round. Helsinki 2006.
405. Honkatukia Juha – Mälkönen Ville – Perrels Adriaan: Impacts of the European Emission Trade System on Finnish Wholesale Electricity Prices. Helsinki 2006.
406. Kyyrä Tomi – Maliranta Mika: The Micro-Level Dynamics of Declining Labour Share: Lessons from the Finnish Great Leap. Helsinki 2006.
407. Korkeamäki Ossi – Uusitalo Roope: Employment Effects of a Payroll-Tax Cut: Evidence from a Regional Tax Exemption Experiment. Helsinki 2006.
408. Kari Seppo – Kiander Jaakko – Ulvinen Hanna: Vapaaehtoinen eläkevakuutus ja verotus. Katsaus kirjallisuuteen ja empiirinen kuva vapaaehtoisen eläkesäästämisen kehityksestä. Helsinki 2006.
409. Jalava Jukka – Kavonius Ilja Kristian: Durable Goods and Household Saving Ratios in the Euro Area. Helsinki 2006.
410. Sulamaa Pekka – Widgrén Mika: Turkish EU Membership: A Simulation Study on Economic Effects. Helsinki 2007.
411. Kohonen Anssi: Perintö- ja lahjaverotus – Näkökulmia talousteoriasta, maailmalta ja Suomesta. Helsinki 2007.
412. Perrels Adriaan: Economic Implications of Differences in Member State Regulations for the European Union Emission Trade System. Helsinki 2007.
413. Lehtonen Sanna – Moisio Antti: Kuntien valtionosuusjärjestelmä Suomessa ja Ruotsissa. Helsinki 2007.
414. Seppä Elina: Innovation Performance of Firms in Manufacturing Industry: Evidence from Belgium, Finland and Germany in 1998-2000. Helsinki 2007.
415. Kannianen Vesa – Kari Seppo – Ylä-Liedenpohja Jouko: Nordic Dual Income Taxation of Entrepreneurs. Helsinki 2007.
416. Kari Seppo – Karikallio Hanna: Tax Treatment of Dividends and Capital Gains and the Dividend Decision under Dual Income Tax. Helsinki 2007.
417. Perrels Adriaan – Kangas Elina: Vapaa-ajan asuntojen omistus ja käyttö – Esiselvitys ekotehokkuuden kartoitusta varten. Helsinki 2007.

418. Riihelä Marja – Sullström Risto – Tuomala Matti: Economic Poverty in Finland 1971–2004. Helsinki 2007.
419. Lyytikäinen Teemu: The Effect of Three-Rate Property Taxation on Housing Construction. Helsinki 2007.
420. Korkeamäki Ossi: Laskelmia miesten ja naisten välisen palkkaeron kaventamisesta julkisella sektorilla. Helsinki 2007.
421. Kosonen Tuomas: The Increased Revenue from Finnish Corporate Income Tax in the 1990s. Helsinki 2007.
422. Appelqvist, Jukka: Wage and Earnings Losses of Displaced Workers in Finland. Helsinki 2007.
423. Honkatukia Juha – Rajala Arto: Energia, päästökauppa ja kilpailukyky – Suomalaisen energiaintensiivisen teollisuuden näkemyksiä EU:n päästökaupasta ja pohjoismaisista energiamaarkkinoista. Helsinki 2007.
424. Kari Seppo – Kosonen Tuomas – Kröger Outi: Vakuutusturvan vaje perhehuoltajan kuoleman kohdatessa. Julkisen turvan taso ja yksityinen henkivakuutusturva. Helsinki 2007.
425. Luoma Kalevi – Moisio Antti – Aaltonen Juhon: Secessions of Municipal Health Centre Federations: Expenditure and Productivity Effects. Helsinki 2007.
426. Kari Seppo – Karikallio Hanna – Pirttilä Jukka: Anticipating Tax Changes: Evidence from the Finnish Corporate Income Tax Reform of 2005. Helsinki 2007.
427. Honkatukia Juha – Marttila Kimmo – Sulamaa Pekka: Budjetin aluevaikutukset – Valtion alueellistamis- ja tuottavuusohjelman vaikutukset maakunnissa. Helsinki 2007.
428. Kirjavainen Tanja: Efficiency of Finnish Upper Secondary Schools: An Application of Stochastic Frontier Analysis with Panel Data. Helsinki 2007.
429. Aaltonen Juhon: Determinants of Health Care Expenditures in Finnish Hospital Districts 1993-2005. Helsinki 2007.
430. Haataja Anita: Soviteltu työttömyysetuus: Taustaa ja nykytilanne. Helsinki 2007.